

Bruxelles, den 23.5.2022
SWD(2022) 607 final

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

Landerapport 2022 – Danmark

Ledsagedokument til

Henstilling med henblik på RÅDETS HENSTILLING

**om Danmarks nationale reformprogram 2022 og med Rådets udtalelse om Danmarks
konvergensprogram 2022**

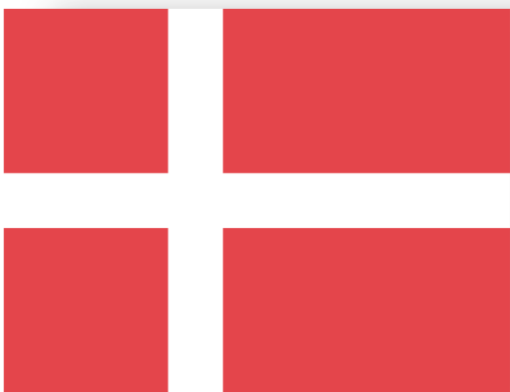
{COM(2022) 607 final} - {SWD(2022) 640 final}

European
Commission

Denmark

2022 Country Report

SNAPSHOT AF ØKONOMIEN OG BESKÆFTIGELSEN

Robust genopretning i let modvind

Danmark oplevede en længere periode med vedvarende og afbalanceret økonomisk vækst før covid-19-pandemien. I 2019 svarede Danmarks BNP pr. indbygger til 176 % af gennemsnittet for EU, kun overgået af to medlemsstater. Med en solid økonomisk vækst på 2,5 % i gennemsnit mellem 2015 og 2019 lå Danmark et godt stykke over EU-gennemsnittet. I tiden op til 2015 havde finanskrisen i 2008 – kombineret med et kollaps på det danske boligmarked – ført til længerevarende svag vækst med en gennemsnitlig vækst i BNP på 0,9 % mellem 2011 og 2014 (bilag 18).

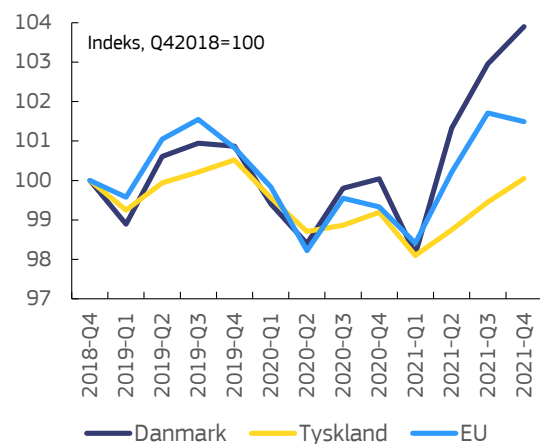
Covid-19-pandemien fik store konsekvenser for Danmark, skønt de var mindre udtalte end i mange andre EU-medlemsstater. Eksporten faldt drastisk, hvorimod forbruget kun faldt moderat takket være de politiske tiltag, og boligbyggeriet og de offentlige investeringer steg kraftigt i 2020. Økonomien blev stærkt bedret, idet det økonomiske output allerede var vendt tilbage til niveauet før pandemien i andet kvartal 2021, mens det reale BNP steg med 4,7 % i 2021 samlet set.

Den stærke danske genopretning har skabt udbredt mangel på arbejdskraft.

Arbejdsløsheden faldt med 0,5 procentpoint til 5,1 % i 2021. En effektiv lønkompensationsordning var med til at forhindre omfattende afskedigelser og en kraftig stigning i arbejdsløsheden. Den økonomiske aktivitet blev hurtigt genoptaget, da restriktionerne blev lempet, og beskæftigelsen er derfor steget støt, mens arbejdsløsheden er faldet til et af de laveste niveauer siden 2008, hvilket også fremgår af den sociale resultattavle for den europæiske søjle for sociale rettigheder. Stor efterspørgsel

efter arbejdskraft har ført til mangel på arbejdskraft i hele økonomien. Byggebranchen og visse andre industrisektorer har allerede siden efteråret 2020 haft rekrutteringsvanskeligheder, mens der efter genåbningen i foråret 2021 er begyndt at opstå problemer i servicesektoren.

Figur 1.1: Samlet beskæftigelse

(1) Samlet beskæftigelse, ikke sæsonkorrigeret
Kilde: Eurostat (kvartalsvise nationalregnskaber)

Forbrugerprisinflationen har fulgt en opadgående tendens siden starten af 2021, men ligger stadig under gennemsnittet for EU. Stigningen kan primært tilskrives energi- og råvarepriserne, men andre forhold spiller også ind. Det vedvarende pres på de globale forsyningskæder har ført til stigende priser på industrivarer. Dette har kombineret med en markant stigning i fødevarerpriserne og en forøgelse af cigaretafgifterne fået inflationen til at stige fra 0,4 % i 2020 til 1,9 % i 2021. Inflationen ventes at stige kraftigt i 2022, primært på grund af yderligere stigninger i priserne på energi, fødevarer og råvarer som følge af Ruslands invasion af Ukraine, og inflationen ventes således at ligge på 5,1 % i 2022. Selv om inflationen forventes at aftage næste år som følge af en udjævning af energipriserne og en normalisering af

forsyningskæderne, risikerer arbejdsmarkedspresset at føre til højere lønvækst, hvilket kan øget inflationspresset.

Ruslands invasion af Ukraine udgør en stor nedadrettet risiko for den økonomiske situation. De kraftigt stigende energi- og råvarepriser, begrænsningerne på udbudssiden, den øgede usikkerhed og nedgangen på Danmarks vigtigste eksportmarkeder kan lægge en dæmper på erhvervsinvesteringerne og husholdningsforbruget. På den anden side har Danmark en stærk budgetstilling, og nedgangen vil delvis kunne blive opvejet ved at øge de offentlige udgifter til investeringer og forsvar. Tilstrømningen af personer på flugt fra krig ventes at blive håndteret ved at øge de offentlige udgifter.

Den danske økonomi er meget fremskreden med hensyn til intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, men ikke uden udfordringer. Grøn omstilling, digitalisering og innovation skaber en enestående mulighed for at styrke produktiviteten, jobskabelsen og sundhedsgevinsterne. Danmark står over for et stort investeringsbehov og betydelige politiske udfordringer, især når det kommer til at nå de ambitiøse klimamål, både med hensyn til cirkulær økonomi (bilag 7) og grøn forskning og udvikling (bilag 9). Et løft af arbejdsstyrkens kvalifikationer (bilag 12) og håndtering af manglen på arbejdskraft er vigtige forudsætninger for bæredygtig og inklusiv vækst (bilag 6). Danmark ligger øverst i Europa-Kommissionens indeks for digitalisering af økonomi og samfund 2021, men der kan dog gøres mere med hensyn til digitaliseringen af små virksomheder og den offentlige forvaltning (se bilag 8 og 11). Trods det generelt høje niveau inden for forskning og udvikling (FoU) kan det forhold, at FoU-aktiviteterne er koncentreret i få store selskaber, være tegn på utilstrækkelig opbygning af forskningskapacitet i små og mellemstore virksomheder (se også bilag 9 og 10). Selv om der etableres mange opstartsvirksomheder i Danmark, har de sammen med små innovative virksomheder vanskeligt ved at skalere op og vokse (bilag 10). I lyset af den store gæld i

husholdningerne vil der muligvis være behov for yderligere politiske tiltag for at øge husholdningernes modstandsdygtighed, mens indførelsen af det nye boligsattesystem vil kunne begrænse prisstigningerne og sikre en mere retfærdig beskatning (bilag 16 og 17).

Danmark gør fremskridt med de fleste af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling ("verdensmålene"), dog med visse udfordringer. Danmark klarer sig generelt godt med hensyn til verdensmålene og ligger nr. 5 på verdensplan. Landet klarer sig særdeles godt – og har gjort yderligere fremskridt – inden for miljømæssig bæredygtighed, retfærdighed og makroøkonomisk stabilitet. Hvad angår produktivitet ligger der stadig en udfordring i at styrke de digitale færdigheder. Med hensyn til bevarelse af liv på land har Danmark gjort visse fremskridt, men scorer stadig lavere end EU-gennemsnittet (bilag 1) ⁽¹⁾.

Med "Danmark kan mere 1" har regeringen iværksat en omfattende kortfristet strategi for at relancere økonomien efter pandemien. Strategien spænder bredere end blot den økonomiske politik og omfatter en bred vifte af reformer med fokus på innovation, uddannelse, grøn og digital omstilling og forøgelse af arbejdsstyrken samt udenrigs- og sikkerhedspolitik. Regeringen har som et integrerende element i dette første sæt nye politiske retningslinjer fremlagt en digitaliseringsstrategi, og de første stadier heraf er medtaget i Danmarks genopretnings- og resiliensplan. Strategien bygger på anbefalinger fra en gruppe eksperter og forventes at bestå af mange elementer, herunder digitalisering af den offentlige sektor, digitale færdigheder for alle, cybersikkerhed, forskning mm. (se boks 1).

Strategien "Danmark kan mere 2", som blev præsenteret i april 2022, fokuserer på en mellemfristet ambition om

⁽¹⁾ Ifølge dashboardet for grøn modstandsdygtighed udviser Danmark visse sårbarheder, især inden for "økosystemer, biodiversitet og bæredygtigt landbrug" (https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_en#heatmap).

energiafhængighed. De politiske tiltag omfatter en udfasning af olie- og gasfyr samt støtte til husstande med lave indkomster; en forøgelse af produktionen af vind- og solenergi, både offshore og onshore; fremme af dansk bæredygtig biogasproduktion, så den kan dække 100 % af det nationale gasforbrug i 2030; en ny CO₂-afgift kombineret med EU's emissionshandelsordning for at sikre, at Fit for 55-ambitionerne opfyldes inden 2030; og fremme af eksporten af grønne løsninger på internationalt plan.

Makroøkonomiske konsekvenser af Ruslands invasion af Ukraine

Danmarks direkte økonomiske eksponering over for Rusland er under EU-gennemsnittet. Danmarks eksponering over for Rusland inden for handel og udenlandske direkte investeringer er aftaget betydeligt, siden sanktionerne og handelsforbuddet mod visse produkter blev indført i 2014, og ligger nu langt under gennemsnittet for EU. Handel med tjenesteydelser udgør omkring en tredjedel af den samlede handel med Rusland og vedrører hovedsagelig maritim transport. Kun en relativt lille andel af beskæftigelsen er derfor knyttet direkte eller indirekte til eksport til Rusland. De direkte og indirekte finansielle forbindelser aftog markant, efter at den største danske bank trak sig ud af Rusland og Baltikum i 2016.

Energiafhængigheden af Rusland er betydelig, men kan falde markant det næste års tid. Kul udgør 4,7 % af Danmarks energimiks og stammer næsten udelukkende fra import fra Rusland. Olie udgør en langt større andel af Danmarks energimiks (37,9 %), men stammer i langt mindre grad fra import fra Rusland (12 %) ⁽²⁾. Endelig består 13,8 % af Danmarks energimiks af naturgas. Selv om landet ikke importerer gas direkte fra Rusland, er dets afhængighed gennem import af gas

⁽²⁾ Eurostat (2020), andel af import fra Rusland i forhold til den samlede import af naturgas, råolie og stenkul. For Danmark omfatter den samlede import handel inden for EU. Råolie omfatter ikke raffinerede olieprodukter.

fra Tyskland sandsynligvis betydelig, og der er således en indirekte afhængighed af Rusland for så vidt angår naturgas. Renoveringen af et af Danmarks største olie- og gasanlæg forventes at blive afsluttet i andet kvartal 2023, hvilket vil kunne reducere importen af olie betydeligt og atter gøre Danmark til nettoeksportør af gas. Regeringen støtter også kortfristede foranstaltninger til hurtigt at frigøre Danmark fra russisk naturgas og olie ved midlertidigt at øge gasindvindingen i Nordsøen, øge anvendelsen af bæredygtig biogas og fremrykke Baltic Pipe (som vil forsyne de danske og polske markeder med gas fra Norge).

Begrænsninger på udbudssiden og prishok risikerer at ramme visse sektorer særlig hårdt. Danmark er forholdsvis stærkt afhængig af Rusland med hensyn til import af jern og stål (omkring 18 % af det samlede forbrug). Ligesom i andre EU-lande står de danske virksomheder også over for store stigninger i energipriserne. Høje energipriser kan påvirke virksomhederne negativt på kort sigt. På den anden side forventes de at sætte gang i investeringer i bæredygtige energiløsninger og føre til yderligere energibesparelser. Regeringen besluttede at yde et tilskud på 792 EUR til omkring 419 000 husstande med lave indkomster som kompensation for de stigende energiomkostninger til opvarmning, og den har afsat omkring 13,3 mio. EUR til at dække kommunernes øgede omkostninger til eksisterende socialsikringsordninger rettet mod pensionister og lavindkomsthusholdninger. Samtidig er der indgået en aftale med fjernvarmeselskaberne om at fordele prisstigningerne over hele året i stedet for kun i vintermånederne.

Danmark ventes at modtage op mod 100 000 ukrainske krigsflygtninge. Den 16. marts 2022 vedtog Folketinget en lov om at give ukrainske statsborgere særlig flygtningestatus, så de kan få adgang til boliger, skoler og arbejdsmarkedet. Konsekvenserne heraf for uddannelses-, socialsikrings- og sundhedssystemerne ventes at blive en større udfordring.

Solide offentlige finanser har hjulpet til at stå imod pandemien

De offentlige finanser blev forringet som følge af covid-19-støtteforanstaltningerne og faldet i BNP.

Behovet for nødforanstaltninger kom på et tidspunkt, hvor de offentlige finanser befandt sig i en sund udgangsposition, eftersom der var et betragteligt overskud på den offentlige saldo i 2019 (omkring 4 % af BNP), navnlig som følge af særligt høje skatteindtægter. Nedgangen viste sig dog at blive langt mindre udtalt (offentlig saldo på -0,2 % af BNP i 2020) end i de fleste andre medlemsstater som følge af ekstraordinære skatteindtægter og en mindre udbredt anvendelse af støtteordningerne end oprindeligt ventet. I anden halvdel af 2021 blev de offentlige finanser forbedret, da den økonomiske aktivitet blev tæt ved normaliseret, og den offentlige saldo udgjorde således 2,3 % af BNP i 2021. Samtidig genoptog gældskvoten de seneste års faldende tendens og faldt således ned under 40 % af BNP i 2021 (se bilag 18).

Danmark har ydet vidtrækkende covid-19-støtte til virksomheder og arbejdstagere.

Denne storstilede indsats bidrog til at stabilisere økonomien, og arten af nødforanstaltninger såvel som deres timing lader til at have været velvalgt. Lønkomensation og dækning af virksomhedernes faste omkostninger i nedlukningsperioderne har været de mest anvendte ordninger. Staten har også ydet omfattende lån for at forhindre likviditetspres hos lukkede virksomheder. De generelle nødforanstaltninger blev udfaset sidste år, og de nuværende covid-støtteforanstaltninger har været mere målrettede. En gradvis udfasning af støtteforanstaltningerne bør sikre balance mellem behovet for at tillade en ressourceomfordeling og samtidig begrænse antallet af konkurser blandt levedygtige virksomheder i hårdt ramte sektorer. I den forbindelse kan en gradvis overgang til almindelige banklån sikre en effektiv kapitalallokering.

Danmarks offentlige finanser anses for at være holdbare på længere sigt.

De forventede stigninger i pensionsudgifterne og i udgifterne til sundhed og langtidspleje på grund af en aldrende befolkning ventes at forblive overkommelige, bl.a. takket være allerede vedtagne forøgelse af den fremtidige pensionsalder (som er knyttet til stigningen i den forventede levetid).

Regeringen har som led i en bredere politisk aftale også fremlagt en plan for et nyt forsvarsforlig.

Med det nye forsvarsforlig vil forsvarsudgifterne gradvist blive øget fra nuværende 1,2 % af BNP til 2 % af BNP i 2033. Derudover vil der blive afsat 0,15 % af BNP i 2022 og 2023 til at styrke forsvaret, diplomatiets og den humanitære indsats. De øgede udgifter vil blive finansieret gennem en ændring af budgetloven med henblik på at tillade et strukturelt underskud på højst 1 % af BNP (sammenlignet med 0,5 % af BNP i dag).

GENOPRETNINGS- OG RESILIENSPLANEN GODT PÅ VEJ

Den danske genopretnings- og resiliensplan blev fremlagt i april 2021.

Den indeholder vigtige foranstaltninger til at sætte gang i den grønne og den digitale omstilling. Den formelle indsendelse fulgte efter et høringsforløb med arbejdsmarkedets parter og andre civilsamfundsorganisationer. Planen indeholder i alt 34 foranstaltninger (29 investeringer og 5 reformer), der er struktureret omkring tre komponenter: (i) fremme af den grønne omstilling; (ii) fremskyndelse og udvidelse af digitale reformer og omstilling; og (iii) sociale spørgsmål og forskning/udvikling. Disse bidrager alle til at håndtere de udfordringer, der er relevante for alle fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed (se bilag 2).

Den danske genopretnings- og resiliensplan fremmer miljømæssig bæredygtighed.

Den andel af den danske genopretnings- og resiliensplan, der er afsat til den grønne omstilling, er blandt de højeste i EU. En grøn skattereform vil fremskynde dekarboniseringen af økonomien og er et af de skelsættende initiativer i planen. Reformen skaber skatteincitamenter for virksomhederne i 2021-2022 for at hjælpe dem med at fremrykke grønne og digitale investeringer. Dette vil også hjælpe dem med at forberede sig på højere energifgifter fra 2023 og fremefter, som med tiden skal erstattes af en ensartet CO₂-afgift. Planens foranstaltninger til fremme af den grønne omstilling omfatter tiltag vedrørende biodiversitet og bæredygtigt landbrug ("grøn omstilling af landbrug og miljø"). Planens energieffektivitetskomponent ("energieffektiviseringer, grøn varme og CCS") forventes at bidrage til betydelige reduktioner i energiforbruget og drivhusgasemissionerne. Komponentens "grøn omstilling af vejtransport" skal fremskynde dekarboniseringen af transportsektoren. En anden komponent har til formål at fremme FoU-projekter for at sætte gang i forskning inden for forskellige grønne politikområder: CCS og anvendelse af CO₂,

grønne brændstoffer, klimavenligt landbrug og, i mindre omfang, cirkulær økonomi.

Flere foranstaltninger i genopretnings- og resiliensplanen tager fat på digitale og produktivitsrelaterede udfordringer.

Der er blevet vedtaget en ny "digitaliseringsstrategi" for yderligere at digitalisere den offentlige sektor og forberede den på fremtidige udfordringer. Den nationale digitaliseringsstrategi omfatter ni "visioner" eller fokusområder, der dækker både den offentlige og den private sektor. De digitale fokusområder omfatter en strategi til fremme af anvendelsen af kunstig intelligens og ajourføring af cybersikkerhedsstrategien. Der vil blive ydet finansiering til digitalisering af små og mellemstore virksomheder og udvidelse af bredbåndsdækningen i landdistrikterne. Desuden har digitale foranstaltninger under sundhedskomponenten (herunder udvidet brug af telemedicin) til formål at øge sektorens modstandsdygtighed (se bilag 14).

Foranstaltningerne i planen vil bidrage til Europas digitale fremtid ⁽³⁾.

Flere foranstaltninger til støtte for den digitale omstilling af små og mellemstore virksomheder vil kunne styrke konkurrenceevnen. Investeringsvinduet kombineret med målrettede støtteordninger for mindre virksomheder vil fortsat fremme digitaliseringen i erhvervslivet. Den kommende digitaliseringsstrategi forventes også at håndtere udfordringerne i forbindelse med den digitale omstilling, nærmere bestemt gennem investeringer i digitalisering af virksomheder og i digitale færdigheder. Med hensyn til innovation vil den danske genopretnings- og resiliensplan finansiere offentlig-private forskningspartnerskaber med fokus på lavemissionsøkonomi, modstandsdygtighed og

⁽³⁾ Europa-Kommissionens prioritetsakse 2019-2024: [Europas digitale fremtid i støbeskeen | Europa-Kommissionens \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip19_182).

tilpasning til klimaændringer. Planen omfatter målrettede forskningsprojekter inden for transport, landbrug og vurdering af CCS-potentialet. Med hjælp fra genopretnings- og resiliensplanen og de eksisterende skatteincitamentter til FoU vil investeringerne fremme grønne og digitale forskningsprojekter i den private sektor.

Danmarks plan har en udtalt social dimension, som bidrager til målet om retfærdighed og til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder. Planen ventes at hjælpe med at opretholde en høj grad af social samhørighed gennem støtte til beskæftigelse i hele landet og ved at udvide de digitale tjenester. Den understøtter derfor Danmarks økonomiske, institutionelle og sociale resiliens. Foranstaltningerne skal styrke Danmarks evne til at absorbere økonomiske og sociale chok. Samlet set forventes flere komponenter og foranstaltninger at støtte social og territorial samhørighed og konvergens (se også bilag 3). Planen indeholder også nogle foranstaltninger, der forventes at bidrage til at håndtere landets udfordringer med hensyn til ligestilling mellem kønnene og lige muligheder for alle.

modelsimuleringer viser, at Danmarks værditilvækst kan stige med mellem 0,4 % og 0,6 % i 2024 takket være NextGenerationEU-pakken med skabelsen af op til 8 000 nye job. Da Danmark er en lille åben økonomi, vil landet sandsynligvis høste betydelige fordele gennem afsmittende virkninger. Endelig vil planen bidrage til at efterkomme de landespecifikke henstillinger⁽⁴⁾, Europa-Kommissionen har fremsat som led i det europæiske semester (se bilag 4). Hvad angår sundhedssektoren indeholder planen foranstaltninger inden for digitalisering og infrastruktur- og logistikstøtte til kritiske medicinske produkter samt støtte til covid-relateret forskning.

Boks 1: **Vigtigste målsætninger for genopretnings- og resiliensplanen i 2022 og 2023**

- Lancere den nationale digitaliseringsstrategi
- Gennemføre digitale løsninger i sundhedssektoren samt infrastruktur- og logistikstøtte til kritiske medicinske produkter og støtte til covid-relateret forskning
- Give 3 500 husstande adgang til bredbåndsdækning med meget høj hastighed
- Øge antallet af skrottede dieselbiler med 36 000 køretøjer
- Udvalge forskningspartnerskaber til grønne FoU-projekter
- Lave et udbud for energieffektivitetsforanstaltninger i industrien
- Afslutte udbud med henblik på at gennemføre klimateknologier og fjerne kulstofrig jord i landbruget
- Hæve CO₂-afgiften for erhvervslivet og offentliggøre ekspertgruppens rapport om en ensartet CO₂-afgift.

Planen vil bidrage til makroøkonomisk modstandsdygtighed og økonomisk vækst. Den er også i overensstemmelse med den europæiske ajourføring af den nye industristrategi fra 2020. Økonomiske

⁽⁴⁾ Europa-Kommissionens websted: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0504&from=EN>

FREMTIDIGE PRIORITETER

Ud over de udfordringer, der håndteres i genopretnings- og resiliensplanen, som beskrevet i afsnit 2, står Danmark over for yderligere vigtige udfordringer, der ikke er tilstrækkeligt dækket af planen, som beskrevet i det følgende afsnit. Dette vedrører navnlig visse aspekter inden for reduktion af afhængigheden af fossile brændstoffer, cirkulær økonomi, udbud af arbejdskraft og færdigheder samt modstandsdygtighed på boligmarkedet. Håndteringen af disse udfordringer vil også bidrage til opfyldelsen af målene for bæredygtig udvikling vedrørende ren energi til en overkommelig pris (mål 7), ansvarligt forbrug og ansvarlig produktion (mål 12), anstændige job og økonomisk vækst (mål 8) og industri, innovation og infrastruktur (mål 9). I april 2022 fremlagde regeringen udspillet "Danmark kan mere II" med henblik på at udfase brugen af russisk gas og fremskynde den grønne omstilling. Den nye køreplan indeholder fem konkrete spor til at vænne husholdningerne fra at bruge gas, primært ved at få omkring 400 000 husholdninger over på fjernvarme eller varmepumper, øge produktionen af bæredygtig biogas, fremskynde renoveringen af gasfelterne i Nordsøen, firedoble produktionen fra solenergi og landvind frem mod 2030 og indføre en CO₂-afgift.

Yderligere reduktion af energiafhængigheden af fossile brændstoffer

Danmark har traditionelt haft en lav energiforsyningsafhængighed på grund af store olie- og gasfelter i Nordsøen og betydelige investeringer i vedvarende energi. Den indenlandske produktion af olie og gas er faldet, og Danmark er midlertidigt blevet nettoimportør af olie og gas, indtil

landets største olie- og gasfelt (Tyra) genåbner i 2023. Andelen af vedvarende energi og bæredygtig biogas i det samlede energimiks nåede op på 43,6 % i 2020, og denne andel forventes at stige til 54 % i 2030. Danmark havde også en høj andel af biogas på 25 % i 2021 (ud af det samlede gasforbrug), hvilket er en stigning fra lidt over 21 % i 2020.

Tabel 3.1: **Energimiks**

	DANMARK		EU	
	2020	2030	2020	2030
Faste	4.7%	0.6%	10.8%	5.8%
Olie	37.9%	33.6%	32.7%	32.1%
Gas	13.8%	11.8%	24.4%	21.5%
Atomkraft	0.0%	0.0%	13.1%	12.0%
VE og biobrændsler	43.6%	54.0%	19.0%	28.7%

(1) Pct. af det indenlandske bruttoforbrug

(2) Vedvarende energi omfatter ikke-vedvarende affald.

Kilde: Eurostat (tal fra 2019/2020)

Danmark er blevet meget mere energiafhængig af Rusland siden 2019 på grund af midlertidige forhold. Olie udgør 37,9 % af det samlede energimiks, og 12 %⁽⁵⁾ heraf blev importeret direkte fra Rusland i 2020. Gas udgør 13,8 % af energimikset og importeres hovedsagelig via Tyskland (87 % af den samlede forsyning), hvor en betydelig del af gassen er af russisk oprindelse. Mens kul udgør en meget lille andel af energimikset (4,7 %), er Danmark næsten fuldstændig afhængig af import fra Rusland (97 %).

⁽⁵⁾ Eurostat (2020), andel af import fra Rusland i forhold til den samlede import af naturgas, råolie og stenkul. For EU-27-gennemsnittet er den samlede import baseret på import fra lande uden for EU-27. For Danmark omfatter den samlede import handel inden for EU. Råolie omfatter ikke raffinerede olieprodukter. Danmark er indirekte afhængig af russisk import gennem handel inden for EU. Hvis der tages højde for den sekundære afhængighed af russisk gas gennem import inden for EU, skønnes det, at Danmark er afhængig af russisk import for 65 % af gassen og 98 % af kullet.

Samlet set er Danmark afhængig af import fra Rusland til at dække 21,1 % af energiforbruget (EU-gennemsnit 24,4 %). Danmarks olie- og gasimport er steget betydeligt siden 2019 på grund af lukningen og den igangværende reovering af et af de største olie- og gasfelter (Tyra) i Nordsøen. Når denne investering er afsluttet i andet kvartal 2023, forventes den danske olieimport at falde betydeligt, hvilket muligvis vil bringe en ende på importen fra Rusland og atter gøre Danmark til nettoeksportør af gas. Regeringen ser også positivt på kortsigtede muligheder for at fremskynde afviklingen af russisk naturgas og olie, f.eks. gennem en midlertidig forøgelse af den indenlandske gasudvinding fra de eksisterende felter i Nordsøen og øget anvendelse af bæredygtig biogas.

På grund af Danmarks ambitiøse klimamål er man allerede ved at gennemføre flere foranstaltninger (også dem, der finansieres af genopretnings- og resiliensplanen) for at mindske afhængigheden af fossil energi, men den overordnede ambition kan øges. Danmarks klimapolitiske mål sigter mod at reducere drivhusgasemissionerne med 70 % i 2030 i forhold til 1990 og opnå klimaneutralitet i 2050, herunder et tilsagn om fuldstændig udfasning af kul i 2028. I Danmarks nationale energi- og klimaplan blev det yderligere investeringsbehov for at nå dette mål anslået til at ligge mellem 4 og 12 mia. EUR frem til 2030 til energieffektivitetsforanstaltninger. Den grønne skattereform, der er beskrevet i Danmarks genopretnings- og resiliensplan, giver virksomhederne et generelt skatteincitament til at fremrykke deres energibesparelsesinvesteringer. Bæredygtige transport- og mobilitetsrelaterede foranstaltninger bidrager også til at mindske afhængigheden af fossile brændstoffer. Investeringer i energieffektivisering af private og offentlige bygninger samt af virksomheder med henblik på erstatning olie- og gasfyr vil yderligere mindske afhængigheden af olie og gas. Ikke desto mindre har Danmark angivet et lille bidrag til EU's 2030-mål for energieffektivitet i sin nationale energi- og klimaplan, og de overordnede ambitioner kunne derfor øges yderligere.

Danmark er stærkt engageret i at øge kapaciteten inden for vedvarende energi i form af havvindmøllekapacitet.

I Danmarks nationale energi- og klimaplan anslås investeringsbehovet for at nå klimamålene at være på 8-12 mia. EUR frem til 2030 til produktion af elektricitet fra vedvarende energikilder. Landet har i dag en installeret offshorevindkapacitet på 2,3 GW og har taget skridt til at tilføje yderligere havvindmøllekapacitet på 6,15-6,55 GW frem til 2030. Folketinget besluttede i juni 2020 at påbegynde forberedelserne til opførelsen af to energiøer i Danmark — en kunstig energiø i Nordsøen og en anden på Bornholms naturlige landmasse i Østersøen. Ifølge planerne vil energiøen på Bornholm have en kapacitet på 2 GW, mens energiøen i Nordsøen vil have en planlagt kapacitet på 3 GW i 2033, som hurtigst muligt og med 2040 som måldato skal udvides til 10 GW, forudsat at der etableres de nødvendige netsammenkoblinger. Kommissionen har i en undersøgelse⁽⁶⁾ udpeget adskillige moderate og mindre hindringer i Danmark, som typisk forstyrrer de ofte allerede langvarige og komplekse tilladelsesprocedurer og administrative procedurer for etablering af anlæg til vedvarende energi, navnlig til onshore- og offshorevindenergi samt større tagmonterede solcelleanlæg. Navnlig oplever sådanne projekter en stigende modvilje fra de ansvarlige myndigheder under planlægnings- og forberedelsesarbejdet og er i højere grad genstand for klager fra tredjeparter.

Den stigende andel af vedvarende energi og den forventede store stigning i energiforbruget vil kræve betydelige opgraderinger af energitransmissionsnettene.

Som det også fremhæves i Danmarks nationale energi- og klimaplan, er der behov for yderligere investeringer i elnettet for at sikre, at den stigende andel af vedvarende energi kan integreres i elsystemet. Et effektivt elnet, herunder udvidelse og opgradering af de danske transmissionsnet og sammenkoblinger med nabolande, er en forudsætning for fortsat

⁽⁶⁾ Europa-Kommissionen: "Technical support for RES policy development and implementation" (endnu ikke offentliggjort).

udvikling af en effektiv og konkurrencedygtig produktion og distribution af vedvarende energi.

En yderligere forøgelse af sammenkoblingen på tværs af landene vil bidrage til at opnå dekarbonisering, energieffektivitet og forsyningsikkerhed.

Danmarks geografiske beliggenhed er særlig gunstig for energiforbindelserne til Danmarks elnet. Landet er allerede godt forbundet med andre lande. En acceleration af de igangværende sammenkoblingsprojekter vil også kunne bidrage til diversificeringen af energiforsyningen. Danmarks potentiale kan dog udvikles yderligere med henblik på at øge forsyningsikkerheden og tilpasningsevnen til regionale udsving.

Styrkelse af den cirkulære økonomi for at støtte den grønne omstilling

Danmark forfølger ambitiøse klimamål, og den danske genopretnings- og resiliensplan har et stærkt fokus på den grønne omstilling, idet 60 % af midlerne er øremærket til grønne initiativer. Landet har sat sig som mål at reducere drivhusgasemissionerne med 70 % inden 2030 (i forhold til 1990-niveauet) og ønsker at opnå klimaneutralitet senest i 2050. I 2020 lå Danmarks samlede drivhusgasemissioner 42 % under niveauet i 1990⁽⁷⁾. Hovedparten af denne reduktion kan tilskrives et skift fra fossile brændstoffer til vedvarende energi. Byggeri, transport og landbrug er pt. de største drivhusgasudledende sektorer, som ikke er omfattet af EU's emissionshandelssystem. Danmark har vedtaget omfattende politikker og foranstaltninger til yderligere at reducere drivhusgasemissionerne i disse sektorer, som vil blive delvist understøttet af den danske genopretnings- og resiliensplan (se bilag 5).

Der er dog stadig udfordringer med hensyn til at nå Danmarks ambitiøse klimamål.

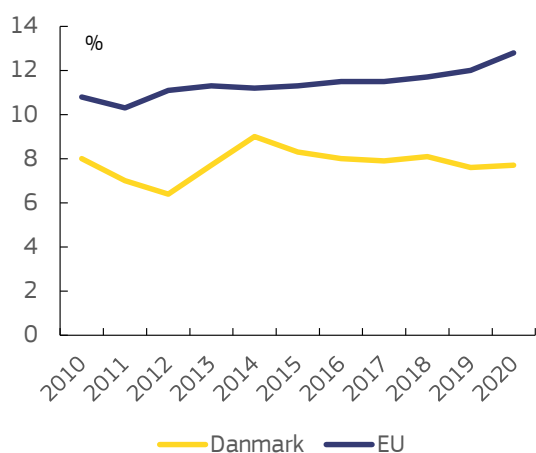
Der vil sandsynligvis være behov for yderligere investeringer, navnlig i forskning, teknologi og infrastruktur. Der er også behov for yderligere tiltag inden for andre nøglesektorer og -områder, såsom cirkulær økonomi og affaldshåndtering, f.eks. ved at øge kulstofdrænen inden for landbrug og vand- og fiskeriforvaltning. I forbindelse med klimapolitikken skal der lægges vægt på de regioner, der er mest berørt af omstillingen på grund af den høje koncentration af olie- og gasindustrien i Syddanmark og Nordjylland (se bilag 15). Den overordnede energifattigdom i Danmark er på 3 % (EU: 8,2 %), og ca. 10 % af de to laveste indkomstdeciler i befolkningen er ikke i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt (se bilag 6).

Danmark underpræsterer inden for aspekter af den cirkulære økonomi.

De danske opgørelser for cirkulær materialeanvendelse ligger et godt stykke under EU-gennemsnittet. Figur 3.1 viser endda et lille fald i anvendelsen af sekundære materialer i de seneste år. Danmark ville således drage fordel af investeringer til at øge den cirkulære økonomi, herunder gennem affaldsforebyggelse og bedre affaldshåndtering, samt af øget ressourceeffektivitet og anvendelse af sekundære materialer (se bilag 7).

(7) Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene fra 2021, som ledsager statusrapporten om EU's klimaindsats.

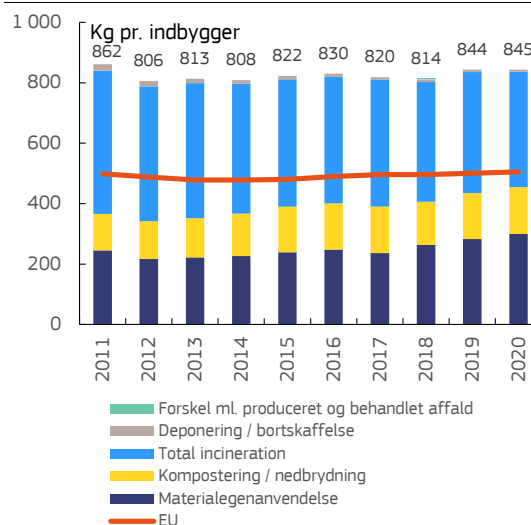
Figur 3.1: Udnyttelsesgrad for cirkulært materiale, 2010-2020

Kilde: Eurostat

Danmark ville drage fordel af et forbedret system til håndtering af kommunalt affald. Landet producerer i dag den største mængde kommunalt affald¹ pr. indbygger i EU med 845 kg pr. indbygger om året. Efter at være faldet frem til 2017 er produktionen af kommunalt affald atter begyndt at stige i de senere år (se figur 3.2). Hvis der blev ydet en større indsats for at forebygge eller genanvende affald, ville det kunne bidrage til at nå Danmarks ambitiøse klimamål. Mens andelen af deponeret affald i Danmark ligger under 1 %, blev 45,2 % det kommunale affald forbrændt, hvilket er tæt på det dobbelte af EU-gennemsnittet. Målt i kg pr. indbygger om året overstiger mængden af forbrændt affald mængden af genanvendt affald med ca. 20 %, og selv om det er genstand for energiudnyttelse, er det ensbetydende med forspildte muligheder for en cirkulær økonomi (se også bilag7).

Figur 3.2: Kommunalt affald efter behandlingstype i Danmark 2011-2020

Kilde: Eurostat

De eksisterende nationale programmer og planer for affald og cirkulær økonomi skal gennemføres.

Den mest effektive metode til at forbedre ressourceeffektiviteten og mindske affaldets miljøpåvirkning er at forhindre så længe som muligt, at produkter og materialer unødigt bliver til affald. Affaldsforebyggelse og genbrug er de foretrukne løsninger øverst i affaldshierarkiet med hensyn til at opnå cirkularitet. Allerede i 2019⁽⁸⁾ modtog Danmark to henstillinger vedrørende prioriteringerne på affaldsområdet: (i) indføre nye politiske instrumenter til fremme af affaldsforebyggelse og (ii) forøge landets genanvendelseskvote og gå væk fra forbrænding og over til grønnere varmeproduktionskilder. Mindre affald indebærer en lavere energiproduktion, men dette kan med tiden erstattes af andre miljøvenlige metoder.

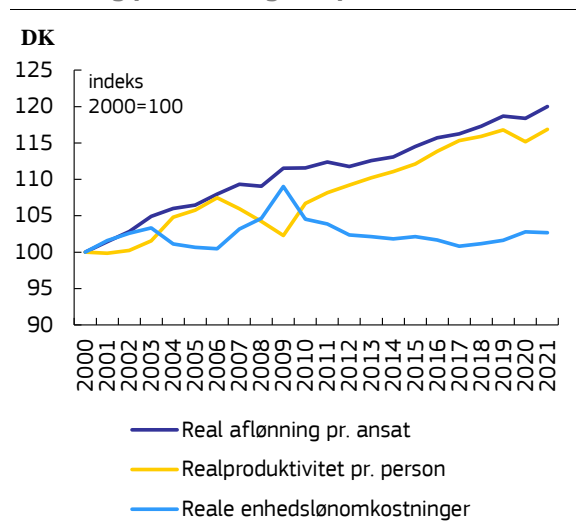
Uddannelse af arbejdsstyrken med henblik på grøn og digital omstilling

Danmark oplevede en stærk vækst i beskæftigelsen, efter at økonomien

⁽⁸⁾ Europa-Kommissionen (2019) Revision af gennemførelsen af miljøreglerne.

gradvist blev åbnet op. Efter et fald i begyndelsen af 2020 som følge af covid-19-pandemien oversteg beskæftigelsen niveauet før pandemien i anden halvdel af 2021. Covid-19-udbruddet medførte et fald i den økonomiske aktivitet, selv om de negative virkninger på arbejdsmarkedet til en vis grad blev afbødet af en arbejdsfordelingsordning. Fra 2019 til 2020 faldt beskæftigelsesfrekvensen for personer i alderen 20-64 i Danmark, om end mindre end i de fleste medlemsstater. Både beskæftigelsen og arbejdsløsheden i Danmark blev markant forbedret i løbet af 2021.

Figur 3.3: Reale enhedslønnekostninger, real aflønning pr. ansat og realproduktivitet

Kilde: Eurostat

Der er betydelig mangel på arbejdskraft i alle sektorer, mens hullerne er på et historisk højt niveau i bygge- og anlægssektoren og i servicesektoren. For bygge- og anlægssektoren meldte 43 % af virksomhederne om mangel på arbejdskraft i april 2022, mens servicesektoren nåede en ny rekord på 37 % i samme måned. Lønningerne stiger, dels som følge af det stramme arbejdsmarked. I fjerde kvartal 2021 steg den nominelle aflønning pr. ansat med 2,3 %, hvilket er den største stigning siden 2010. I mellemtiden faldt den reale aflønning pr. ansat marginalt (figur 3.4). Der er også konstateret mangel på arbejdskraft i grønne sektorer, bl.a. liberale, videnskabelige og tekniske aktiviteter (jf. bilag 6).

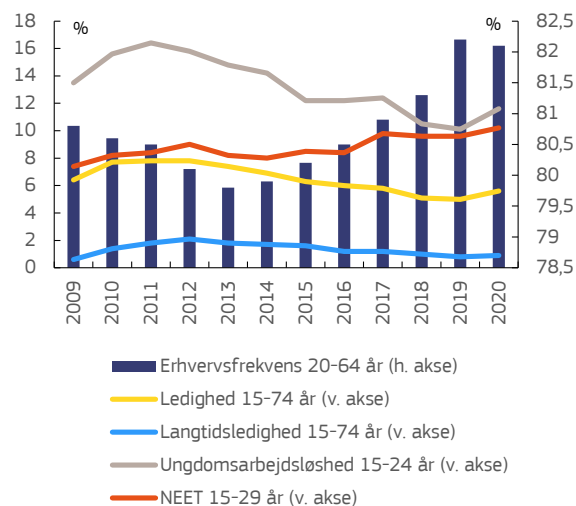
Opkvalificering og omskoling kan være afgørende for at fastholde den nuværende økonomiske ekspansion. Der er stadig en stor reserve af personer, der kan træde ind på arbejdsmarkedet og besætte ledige stillinger inden for en række sektorer, forudsat at disse personer tilbydes de rette uddannelses tilbud, navnlig erhvervsuddannelse, og benytter sig af dem i tilstrækkelig grad. Danmark har øget de offentlige udgifter på dette område med yderligere finansiering til opkvalificeringsforanstaltninger, der skal gennemføres mellem 2020 og 2022. Danskerne har generelt høje digitale færdigheder, idet 69 % i 2021 i det mindste havde grundlæggende digitale færdigheder ifølge indekset for den digitale økonomi og det digitale samfund. Den digitale resultattavle (2020) viser, at 20,4 % af IKT-specialisterne er kvinder, hvilket er over EU-gennemsnittet. Danmark ville kunne bidrage til at opfylde EU's overordnede 2030-mål for færdigheder ved yderligere at styrke deltagelsen i voksenuddannelse.

Danmark er en af de medlemsstater, der har det højeste niveau af digitale færdigheder, men yderligere forbedringer kunne gøre det lettere at holde trit med den digitale omstilling. Landet ligger på førstepladsen med hensyn til digitale resultater på EU-plan og ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet med hensyn til grundlæggende digitale færdigheder og højere end grundlæggende niveau. Den andel af befolkningen, der som minimum har grundlæggende digitale færdigheder, ligger over gennemsnittet. Den teknologiske udvikling og digitaliseringen indebærer, at flere og flere job kræver stadig flere færdigheder, både hvad angår niveauet og typen af færdigheder. På trods af de generelt positive resultater i forhold til andre lande er det derfor vigtigt at forbedre de digitale færdigheder yderligere (se også bilag 8).

Det er fortsat vanskeligt at tiltrække udenlandske studerende. Indførelsen af flere nye kategorier af arbejdsvisum har bidraget til at mindske manglen på arbejdskraft. Dette vil dog formodentlig ikke opveje helt for det tab af

ansættelsesmuligheder, der er opstået på grund af faldet i antallet af udenlandske studerende som følge af indskrænkningen af videregående uddannelsesprogrammer for engelsktalende studerende.

Figur 3.4: Erhvervsfrekvens, arbejdsløshed og NEET-andel

(1) NEET: ikke i beskæftigelse eller under uddannelse.

Kilde: Eurostat

Visse arbejdsmarkedstendenser gør det vanskeligt for Danmark at skabe en kvalificeret arbejdsstyrke. Danmark klarer sig godt inden for voksende uddannelse, men indskrivningsprocenten er faldende. Selvom andelen af voksne i uddannelse ligger over EU-gennemsnittet (10,8%), er den faldet i de seneste år. En forholdsvis stor andel af unge voksne (17% i 2018) afslutter ikke gymnasiet eller har ingen erhvervsrelevante kvalifikationer. Samtidig er andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, faldet, selv om den fortsat ligger over det laveste niveau i 2015 (se bilag 13). Ifølge PISA-data fra 2018 har elever med indvandrerbaggrund fortsat betydeligt dårligere grundlæggende læsefærdigheder (dobbelt så mange som EU-gennemsnittet). Danmark agter at tage disse udfordringer op som led i sine bestræbelser på at have en tilstrækkeligt kvalificeret arbejdsstyrke i overensstemmelse med den europæiske søjle for sociale rettigheder.

Danmarks ambitiøse klimamål vil kræve omskoling og opkvalificering i adskillige sektorer. For at sikre en retfærdig omstilling

vil arbejdsstyrken i flere sektorer (f.eks. industri, energi, transport og landbrug) skulle tilpasse sig betydelige teknologiske ændringer (se bilag 6). Flere investeringer i færdigheder vil bidrage til omstillingen og bevare disse sektors konkurrenceevne. Det høje digitaliseringsniveau i landet, både på offentligt og privat plan, kan fremme den grønne omstilling i den danske økonomi, herunder i forsyningssektoren.

Forbedring af boligmarkedets modstandsdygtighed

Danske husholdningers realkreditgæld har længe været blandt de højeste i EU.

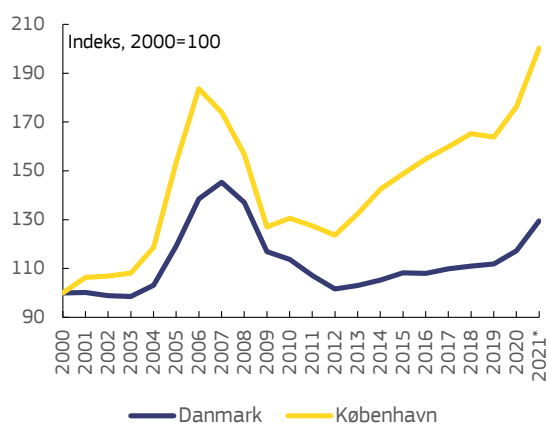
Flere forhold bidrager til de danske husholdningers høje gæld, herunder det unikke realkreditfinansieringsystem med meget lave renter, betydelige pensionsopsparinger, skattepolitikken samt landespecifikke egenskaber ved realkreditmarkedet. Indehavere af realkreditlån kan optage afdragsfrie lån (ligesom i f.eks. Sverige og Nederlandene), hvorved deres lånekapacitet udvides betydeligt. Det danske skattesystem giver også mulighed for et af de højeste skattefradrag for rentebetalinger på realkreditlån i EU, hvilket skaber incitament til at lånefinansiere sin bolig (bilag 17). Som følge heraf har de danske husholdninger (sammen med svenske og nederlandske husholdninger) et af de højeste niveauer af realkreditgæld i EU set i forhold til BNP eller husstandsindkomsten.

Efter flere år med moderat vækst førte øget efterspørgsel efter boliger under pandemien til nye stigninger i boligpriserne.

Efterspørgslen efter boliger mere end fordoblede i 2021, og væksten i boligpriserne steg fra 4,5% i 2020 til 13,4% i første halvdel af 2021 på årsbasis. Den store efterspørgsel er aftaget siden anden halvdel af 2021 og er vendt tilbage til gennemsnittet før pandemien, og derfor aftog boligprisstigningerne gradvist til omkring 4,1% ved udgangen af 2021, men begyndte at stige igen i begyndelsen af 2022. Boligprisstigningerne har været særligt

kraftige i Københavnsområdet sammenlignet med resten af Danmark (se figur 3.5).

Figur 3.5: **Udvikling i forholdet mellem boligpriser og indkomst**

Kilde: Danmarks Statistik

Det nye boligskaftesystem vil gøre boligmarkedet mere modstandsdygtighed og retfærdigt.

Der er i øjeblikket et loft over de løbende ejendomsskatter, og de stiger derfor ikke med markedspriserne og kan således ikke hjælpe med at dæmpe boligprisudviklingen. Der kan også stilles spørgsmål om retfærdigheden af det nuværende system, eftersom de effektive boligskaftesatser i øjeblikket kan være lavere i de større byer, hvor boligejerne har draget fordel af de største prisstigninger. Folketinget besluttede allerede i maj 2017 at indføre et nyt boligskaftesystem⁽⁹⁾, men det er stadig ikke på plads. Når det nye system er blevet taget i brug, vil der atter være forbindelse mellem markedspriserne og skatterne, ligesom det vil udglatte boligpriscykklussen og sikre en mere retfærdig boligbeskatning⁽¹⁰⁾. En reduktion af det høje rentefradrag for realkreditlån vil mindske husholdningernes incitament til at stifte gæld, mens denne besparelse kunne gå til at øge det personlige

⁽⁹⁾ Efter flere forsinkelser har regeringen meddelt, at det nye skattesystem vil blive indført i 2024.

⁽¹⁰⁾ Se f.eks. Danmarks Nationalbank (2017): Aftale om boligskaft stabiliser boligpriser.

indkomstskaftefradrag med henblik på at øge velfærden og den økonomiske lighed⁽¹¹⁾.

Boligbyggeriet har holdt trit med den stigende efterspørgsel, men stor efterspørgsel gør det vanskeligt at finde boliger til overkommelige priser i byområderne. Boliginvesteringerne steg kraftigt under pandemien med en stigningstakt på ca. 9-10 % i både 2020 og 2021, også som følge af energirenoveringen af den sociale boligmasse. De høje priser på ejerboliger og de lange ventetider på almene boliger i de største byområder har imidlertid øget behovet for at øge udbuddet af boliger til overkommelige priser. Derfor har den danske regering lanceret flere nye initiativer med henblik på at opføre flere billige lejeboliger, primært almene boliger. Der er afsat i alt 1,35 mia. EUR til initiativerne, hvoraf 670 mio. EUR skal anvendes frem mod 2031. Udspillet skal sikre opførelsen af 22 000 nye billige lejeboliger (1,6 % af den samlede boligmasse), herunder 4 000 studieboliger (10 % af den samlede boligmasse), i de fire største byer København, Aarhus, Odense og Aalborg frem mod 2035. Udspillet omfatter bl.a. et initiativ med et budget på 120 mio. EUR, som giver almene boligorganisationer mulighed for at købe private lejeboliger og omdanne dem til almene boliger.

Selv om væksten i realkreditlån fortsat var beskeden, er nogle danske husholdninger fortsat sårbare over for en rentestigninger eller større boligprisjusteringer.

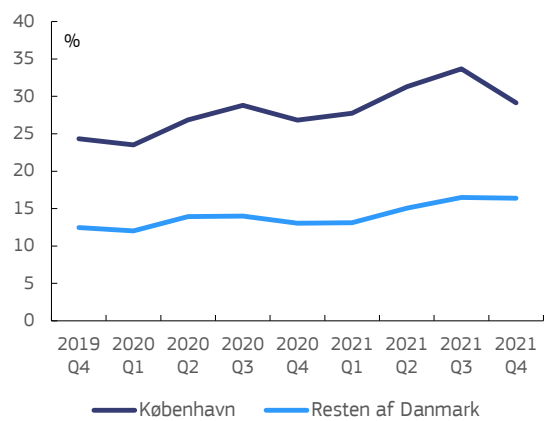
Andelen nye realkreditlån med en gældskvote (gæld ift. indkomst) på over 4 og en belåningsgrad på over 60 % er steget i Københavnsområdet, men der er tegn på, at den er begyndt at falde igen (se figur 3.6). For at undgå yderligere risikooopbygning kan sådanne låntageres modstandsdygtighed styrkes ved at indføre faste rentesatser og øge amortiseringskravet⁽¹²⁾ for at forhindre stigninger i

⁽¹¹⁾ Europa-Kommissionen, Landerapport om Danmark 2020, arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene.

⁽¹²⁾ Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici (ESRB) fremsatte lignende henstillinger i dets rapport fra februar 2022. I juni 2021 anbefalede Det Systemiske Risikoråd at begrænse adgangen til afdragsfrie lån for

gældsomkostningerne, navnlig i perioder med økonomiske tilbageslag.

Figur 3.6: **Andel af nye realkreditlån med en gældskvote over 4 og en belåningsgrad over 60 %**

Kilde: Nationalbanken

låntagere med en belåningsgrad på over 60 %, men forslaget blev afvist af regeringen.

VIGTIGSTE KONSTATERINGER

Danmarks genopretnings- og resiliensplan indeholder foranstaltninger til at håndtere en række af landets strukturelle udfordringer ved at:

- **Fremskynde den grønne omstilling** ved at støtte gennemførelsen af en grøn skattereform, fremme investeringer i energieffektivisering af offentlige og private bygninger, finansiere foranstaltninger til at reducere drivhusgasemissionerne inden for transport, landbrug og andre sektorer.
 - Fremskynde den digitale omstilling ved at vedtage en ny digitaliseringsstrategi, modernisere den offentlige forvaltning, hjælpe små og mellemstore virksomheder med at investere i digital teknologi og udvide bredbåndsdækningen i landdistrikterne.
 - Fremme investeringer i forskning og udvikling og inddrage flere virksomheder i forskningsaktiviteter samt støtte grønne forsknings- og udviklingsprojekter.
 - Øge sundhedssystemets modstandsdygtighed, herunder digitalisering af sundhedsydelser, og yde infrastrukturstøtte og logistisk støtte til kritiske medicinske produkter samt støtte til covid-relateret forskning.
- Gøre yderligere fremskridt med den cirkulære økonomi og affaldshåndteringen, navnlig med hensyn til forebyggelse, genanvendelse og mindre forbrænding af (kommunalt) affald.
 - Støtte digitaliseringen af små og mellemstore virksomheder og offentlige forvaltninger for at styrke produktiviteten og konkurrenceevnen samt fremme overgangen til en grønnere dansk økonomi (f.eks. gennem øget digitalisering af forsyningstjenester).
 - Sikre et tilstrækkeligt udbud af arbejdskraft og investere i omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken og øge deltagelsen i erhvervsuddannelse for at fremme den grønne og den digitale omstilling.
 - Indføre det forsinkede nye boligskattesystem for at sikre en mere retfærdig boligbeskatning og dæmpe boligprisstigningerne, afhjælpe manglen på billige boliger i byerne ved at opføre nye boliger og øge den finansielle modstandsdygtighed hos stærkt forgældede låntagere ved yderligere at begrænse adgangen til variable renter og afdragsfrie realkreditlån.

Ud over reformerne og investeringerne i genopretnings- og resiliensplanen ville Danmark have fordel af at:

- Mindske afhængigheden af fossile brændstoffer og yderligere dekarbonisere økonomien ved at fremskynde anvendelsen af vedvarende energi ved at strømline tilladelsesprocedurerne og gøre dem hurtigere, opgradere

BILAG

LISTE OVER BILAG

Tværgående indikatorer	21
Bilag 1: Verdensmålene for bæredygtig udvikling	21
Bilag 2: Genopretnings- og resiliensplanen - gennemførelse	23
Bilag 3: Andre EU-instrumenter rettet mod genopretning og vækst	24
Bilag 4: Fremskridt med gennemførelsen af landespecifikke henstillinger	26
Miljømæssig bæredygtighed	28
Bilag 5: Den grønne pagt	28
Bilag 6: Beskæftigelsesmæssige og sociale konsekvenser af den grønne omstilling	31
Produktivitet	33
Bilag 7: Ressourceeffektivitet og produktivitet	33
Bilag 8: Digital omstilling	35
Bilag 9: Innovation	37
Bilag 10: Industridata og data vedrørende det indre marked ³⁹	
Bilag 11: Offentlig forvaltning	42
Retfærdighed	44
Bilag 12: Beskæftigelse, færdigheder og socialpolitiske udfordringer i lyset af den europæiske søjle for sociale rettigheder	44
Bilag 13: Uddannelse og færdigheder	46
Bilag 14: Sundhed og sundhedssystemer	48
Bilag 15: Økonomiske og sociale resultater på regionalt plan	50
Makroøkonomisk stabilitet	52
Bilag 16: Udvikling i finanssektoren	52
Bilag 17: Beskatning	54
Bilag 18: Økonomiske og finansielle nøgleindikatorer	56
Bilag 19: Analyse af gældsholdbarheden	57

LISTE OVER TABELLER

Tabel A2.1:	Centrale elementer i den danske genopretnings- og resiliensplan	23
Tabel A4.1:	Oversigt, landespecifikke henstillinger fra 2019, 2020 og 2021	27
Tabel A5.1:	Indikatorer vedrørende fremskridt med den europæiske grønne pagt ud fra et makroøkonomisk perspektiv	30
Tabel A7.1:	Udvalgte indikatorer for ressourceeffektivitet	34
Tabel A8.1:	Nøgleindikatorer i indekset over den digitale økonomi og det digitale samfund	36
Tabel A9.1:	Nøgleindikatorer for forskning, udvikling og innovation	38

Tabel A10.1:	Nøgleindikatorer for det indre marked og erhvervsliv	40
Tabel A11.1:	Indikatorer for offentlig forvaltning	43
Tabel A12.1:	Den sociale resultattavle	44
Tabel A13.1:	EU-mål og andre kontekstuelle indikatorer under strategirammen for det europæiske uddannelsesområde	47
Tabel A14.1:	Nøgleindikatorer for sundhed	49
Tabel A15.1:	Danmark, udvalgte indikatorer på regionalt plan	51
Tabel A16.1:	Indikatorer for finansiel soliditet	53
Tabel A17.1:	Indikatorer for beskatning	54
Tabel A18.1:	Økonomiske og finansielle nøgleindikatorer	56
Tabel A19.1:	Analyse af gældsholdbarheden for Danmark	57
Tabel A19.2:	Heatmap over risici for den finanspolitiske holdbarhed for Danmark	58

LISTE OVER FIGURER

Figur A1.1:	Fremskridt hen imod verdensmålene i Danmark i de seneste fem år	22
Figur A2.1:	Andel af midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten for hver enkelt politisk søjle	23
Figur A3.1:	De europæiske struktur- og investeringsfonde 2014-2020 - samlet budget pr. fond	24
Figur A3.2:	Samhørighedspolitikens bidrag til verdensmålene	25
Figur A4.1:	Danmarks fremskridt med de landespecifikke henstillinger fra 2019 og 2020 (semesterforløbet 2022)	26
Figur A5.1:	Skattemæssige aspekter af den grønne omstilling Beskatning og offentlige udgifter til miljøbeskyttelse	28
Figur A5.2:	Tema – Energi Andel af energimikset (faste brændsler, olie, gas, atomkraft, vedvarende energi)	28
Figur A5.3:	Tema – Biodiversitet Beskyttede landområder og økologisk landbrug	29
Figur A5.4:	Tema – Mobilitet Andel af nulemissionskøretøjer (% af nye registreringer)	29
Figur A6.1:	Udfordringer ifm. retfærdig grøn omstilling	32
Figur A6.2:	Energifattigdom efter indkomstdecil	32
Figur A7.1:	Behandling af kommunalt affald	33
Figur A11.1:	Indikatorer for evidensbaseret politikudformning	42
Figur A13.1:	Dårlige resultater inden for læsning efter indvandrerbaggrund, PISA 2018	46
Figur A14.1:	Forventet levetid ved fødslen, år	48
Figur A14.2:	Forventet stigning i de offentlige udgifter til sundhedspleje i perioden 2019-2070 (referencescenario)	48
Figur A15.1:	BNP pr. indbygger (2010) og BNP-vækst (2010-2019)	50
Figur A15.2:	Udvikling i arbejdsproduktivitet i de danske regioner	50
Figur A15.3:	CO ₂ -emissioner fra fossile brændstoffer pr. person i danske regioner (2018)	51
Figur A15.4:	Områder, der er mest berørt af klimaomstillingen i Danmark	51
Figur A17.1:	Indikatorer for skattekiln	55

I dette bilag foretages en vurdering af Danmarks fremskridt hen imod målene for bæredygtig udvikling ("verdensmålene") inden for de fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed. De 17 verdensmål og de dertil knyttede indikatorer udgør en referenceramme for FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling. Målet er at afskaffe alle former for fattigdom, bekæmpe uligheder og bekæmpe klimændringer, samtidig med at det sikres, at ingen lades i stikken. EU og dets medlemsstater er engageret i denne historiske globale rammeaftale og agter at spille en aktiv rolle for at gøre flest mulige fremskridt hen imod verdensmålene. Figuren nedenfor tager udgangspunkt i EU's indikatorer for verdensmålene, som blev udviklet for at kunne følge fremskridtene hen imod disse mål i en EU-sammenhæng.

Selv om Danmark sammenlignet med EU-gennemsnittet klarer sig særdeles godt med hensyn til flere verdensmålsindikatorer relateret til miljømæssig bæredygtighed (mål 7, 9, 11, 12 og 13), har landet stadig noget at indhente (mål 14 og 15). Navnlig er nettodrivhusgasemissionerne pr. indbygger (som anslået af Eurostat) faldet fra 9,8 ton CO₂e pr. indbygger i 2014 til 8,6 ton CO₂e pr. indbygger i 2019, men ligger over EU-gennemsnittet (7,8 ton CO₂e pr. indbygger). Hvad angår målet om bæredygtig energi (mål 7) har Danmark gjort yderligere fremskridt med hensyn til andelen af vedvarende energi i det samlede energiforbrug, som steg fra 30,5 % i 2015 til 31,6 % i 2020, hvilket er betydeligt højere end EU-gennemsnittet for denne indikator (22,1 % i 2020). De foranstaltninger, der indgår i genopretnings- og resiliensplanens energikomponent og komponenten vedrørende grøn forskning og udvikling, har til formål at styrke innovationen på området for energimæssig ydeevne. Den danske regering vurderer, at der stadig kan gøres fremskridt med flere verdensmål, herunder mål 12⁽¹³⁾. Produktionen af kommunalt affald steg fra 814 til 845 kg pr. person mellem 2018 og 2020, mens udnyttelsesgraden for cirkulært materiale faldt fra 8,3 % til 7,7 % mellem 2016 og 2020.

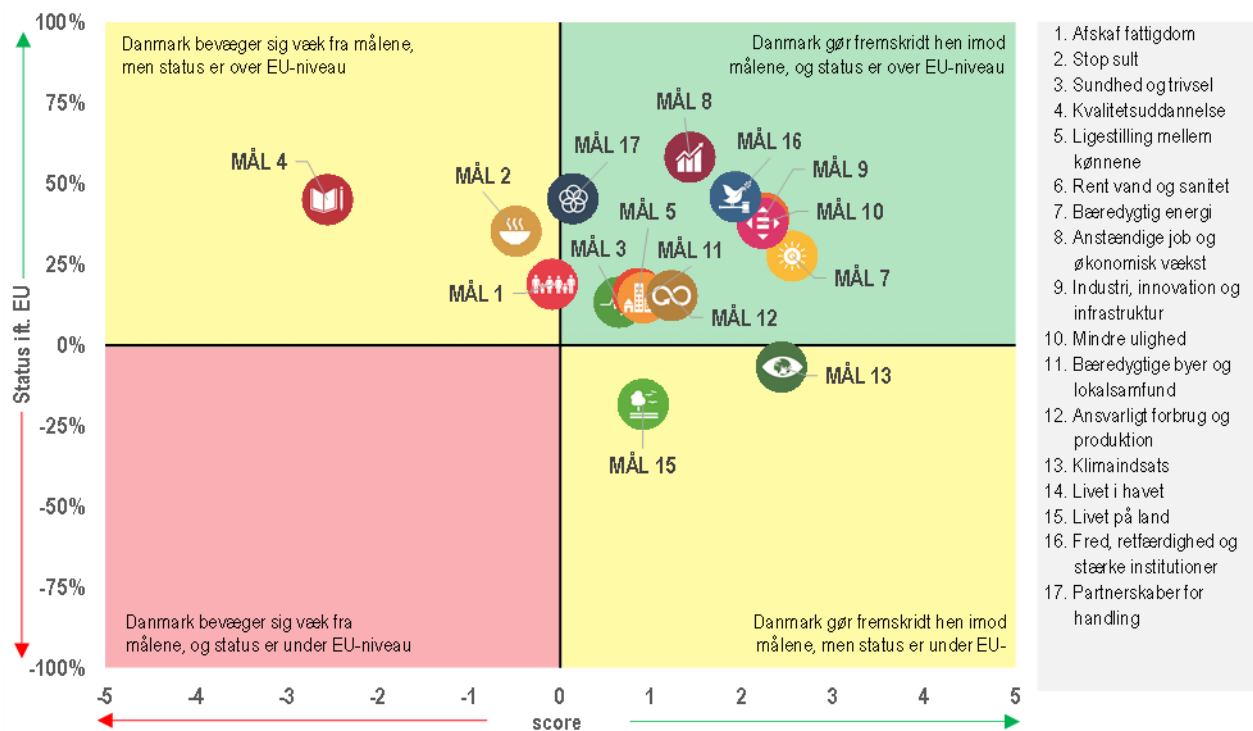
Danmark klarer sig godt inden for de fleste verdensmålsindikatorer relateret til retfærdighed (mål 1, 2, 3, 4, 5, 8 og 10). Danmark klarer sig bedre end EU-gennemsnittet på de fleste indikatorer relateret til ligestilling mellem kønnene, fattigdom, inklusiv vækst og ulighed (mål 1, 5, 8 og 10), hvilket kan tilskrives landets sociale sikringssystem. Danmark har opnået forbedringer på forskellige relaterede indikatorer såsom andelen af kvinder i ledende stillinger (27,1 % i 2016, 34,9 % i 2021), beskæftigelsesfrekvens (76 % i 2016, 79 % i 2021) og personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (18,6 % i 2015, 16,8 % i 2020).

Selv om Danmark klarer sig særdeles godt på nogle verdensmålsindikatorer relateret til produktivitet (mål 8 og 9), har landet stadig noget at indhente (mål 4). I Danmark lå andelen af husstande med højhastighedsinternetforbindelser i 2021 (94,9 %) et godt stykke over EU-gennemsnittet (70,2 %), og der er således gjort et væsentligt fremskridt med denne indikator siden 2015 (58,1 % i 2016, EU: 25,2 %). Danmark er et af de lande med de højeste bruttonationaludgifter til FoU (3,03 % af BNP i 2020) trods et lille fald siden 2015 (3,06 % af BNP). Med hensyn til uddannelsernes kvalitet (mål 4) klarer Danmark sig bedre end EU-gennemsnittet, men flere indikatorer har bevæget sig i negativ retning, f.eks. unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (7,5 % i 2017 mod 9,8 % i 2021), og andel af elever med dårlige resultater inden for naturvidenskab (15,9 % i 2015 mod 18,7 % i 2018). Derfor er en stor andel af investeringerne i genopretnings- og resiliensplanen øremærket den digitale komponent og foranstaltninger til yderligere at tackle de resterende digitaliseringsudfordringer, navnlig ved at fremme yderligere digitaliseringstiltag i hele økonomien og samfundet.

Danmark klarer sig særdeles godt på verdensmålsindikatorerne for makroøkonomisk stabilitet (mål 8 og 16). Danmark klarer sig meget godt og har forbedret sine resultater med hensyn til kvaliteten af landets institutioner, herunder tillid til institutionerne (mål 16). Den andel af den danske befolkning, som har tillid til Europa-Parlamentet, steg fra 51 % i 2016 til 67 % i 2021 (EU: 50 % i 2021). Danmark klarer sig også bedre end EU-gennemsnittet med hensyn til indikatorerne relateret til anstændige job og

⁽¹³⁾ Se "Voluntary National Review 2021: Progress on Sustainable Development Goals 2017-2021" <https://fm.dk/udgivelser/2021/juni/voluntary-national-review-denmark/>.

Figur A1.1: Fremskridt hen imod verdensmålene i Danmark i de seneste fem år

Der findes detaljerede datasæt om de forskellige verdensmål i ESTAT-rapporten "Sustainable development in the European Union", <https://ec.europa.eu/eurostat/product?code=KS-09-22-019>. Der findes desuden omfattende landespecifikke data om medlemsstaternes fremskridt på kort sigt her: [Vigtigste resultater – indikatorer for bæredygtig udvikling – Eurostat \(europa.eu\)](#).
Kilde: Eurostat, senest ajourført den 28. april 2022. Dataene vedrører hovedsagelig 2015-2020 og 2016-2021.

økonomisk vækst (mål 8). Det reale BNP pr. indbygger i Danmark steg fra 45 720 EUR i 2016 til 50 200 EUR i 2021 (EU: 27 810 i 2021).

Genopretnings- og resiliensfaciliteten er det centrale element af EU's indsats for at støtte genopretningen efter covid-19-pandemien, fremskynde den grønne og den digitale omstilling og styrke modstandsdygtigheden over for fremtidige chok. Danmark fremlagde sin genopretnings- og resiliensplan den 30. april 2021. Kommissionens positive vurdering den 17. juni 2021 og Rådets godkendelse den 13. juli 2021 banede vejen for udbetalingen af 1,551 mio. EUR i tilskud under genopretnings- og resiliensfaciliteten mellem 2021 og 2026. Finansieringsaftalen blev undertegnet den 27. august 2021. De vigtigste elementer i den danske genopretnings- og resiliensplan fremgår af tabel A2.1.

Figur A2.1 nedenfor viser fordelingen af midler på hver af de seks politiksøjler i genopretnings- og resiliensfaciliteten.

Danmarks fremskridt med gennemførelsen af planen fremgår af resultattavlen for genopretning og resiliens. Resultattavlen giver også et klart billede af de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af genopretnings- og

resiliensfaciliteten som helhed.

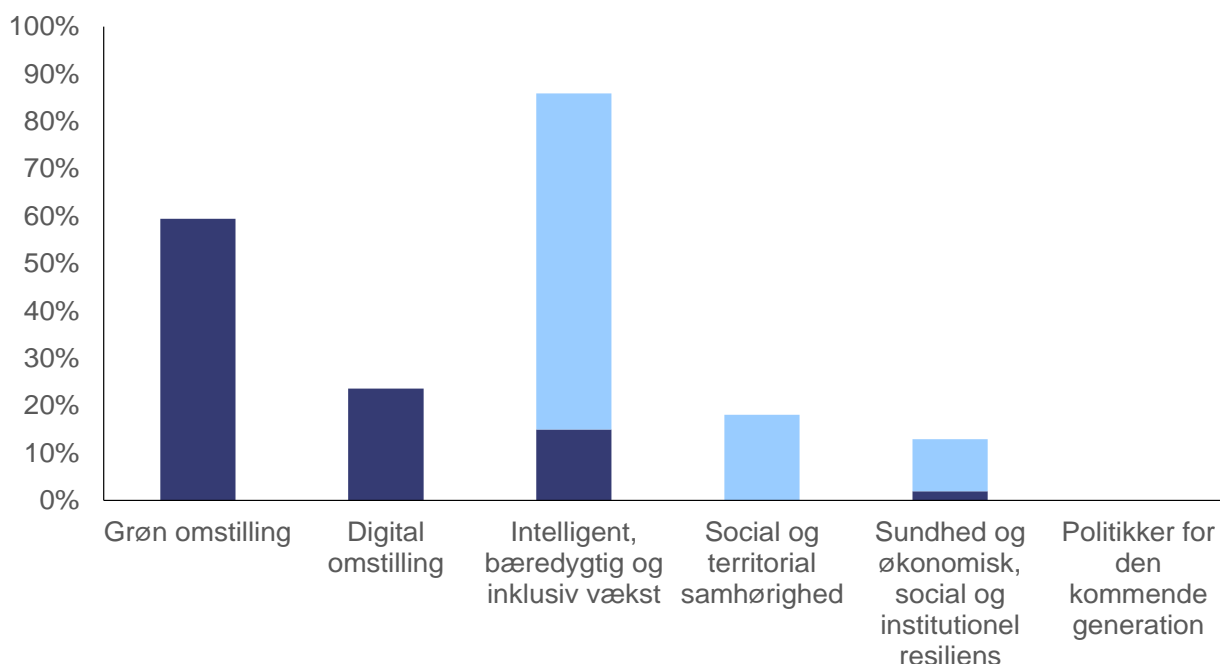
Tabel A2.1: **Centrale elementer i den danske genopretnings- og resiliensplan**

Samlet tildeling	1,551 mio. EUR i tilskud (0,5% af BNP for 2019)
Investeringer og reformer	29 investeringer og 5 reformer
Samlet antal milepæle og mål	77
Anslået makroøkonomisk virkning (1)	Øge BNP med mellem 0,4 % og 0,6 % frem mod 2026 (0,5% i afsmittende virkninger)
Udbetalt forfinansiering	201 mio. EUR
Første tranche	Danmark har endnu ikke indgivet den første betalingsanmodning

(1) Se P. Pfeiffer, J. Varga og J. in 't Veld (2021), "Quantifying Spillovers of NGEU investment", European Economy Discussion Papers, nr. 144, og Afman m.fl. (2021), "An overview of the economics of the Recovery and Resilience Facility", Quarterly Report on the Euro Area (QREA), vol. 20, nr. 3 s 7-16.

Kilde: Europa-Kommissionen

Figur A2.1: **Andel af midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten for hver enkelt politisk søjle**

(1) Hver foranstaltning bidrager til to politikområder under de seks søjler, og det samlede bidrag til alle søjler i dette diagram svarer derfor til 200 % af de anslåede omkostninger i den danske genopretnings- og resiliensplan. Den nederste del repræsenterer beløbet under den primære søjle, den øverste del beløbet under den sekundære søjle.

Kilde: Resultattavlen for genopretnings- og resiliensfaciliteten https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html

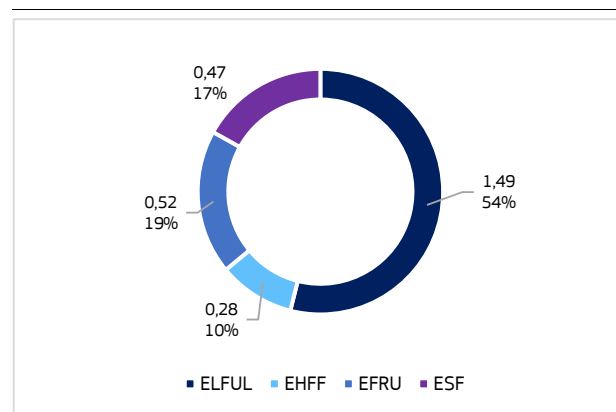
EU-budgettet på mere end 1,2 bio. EUR for perioden 2021-2027 er den investeringsløftestang, der skal bidrage til at gennemføre EU's prioriteter. Budgettet understøttes af et yderligere beløb på ca. 800 mia. EUR gennem NextGenerationEU og dets største instrument, genopretnings- og resiliensfaciliteten, og udgør således en betydelig slagkraft til støtte for genopretning og bæredygtig vækst.

Mellem 2021 og 2027 vil EU's samhørighedsfonde ⁽¹⁴⁾ støtte langsigtede udviklingsmål i Danmark gennem investeringer på 0,61 mia. EUR ⁽¹⁵⁾, herunder 89,0 mio. EUR fra Fonden for Retfærdig Omstilling, for at afbøde de socioøkonomiske virkninger af den grønne omstilling i de mest sårbare regioner. Partnerskabsaftalerne og programmerne i forbindelse med samhørighedsfondene for 2021-2027 tager hensyn til de landespecifikke rapporter og investeringsretningslinjer, der blev udstedt som led i det europæiske semester i 2019-2020, så det sikres, at midlerne fuldt ud supplerer anden EU-finansiering. Derudover vil Danmark modtage 4,8 mia. EUR i støtte for perioden 2023-2027 fra den fælles landbrugspolitik, som støtter social, miljømæssig og økonomisk bæredygtighed og innovation i landbruget og landdistrikterne og dermed vil bidrage til den europæiske grønne pagt og til at sikre fødevarerikkerhed på lang sigt.

I perioden 2014-2020 ventes de europæiske struktur- og investeringsfonde (ESIF) for Danmark at investere 1,96 mia. EUR ⁽¹⁶⁾ over EU-budgettet. De samlede investeringer inklusive national finansiering beløber sig til 2,75 mia. EUR (figur A3.1), hvilket svarer til ca. 0,14 % af BNP for 2014-2020 og 3,97 % af de offentlige

investeringer ⁽¹⁷⁾. Pr. 31. december 2021 var 93 % af det samlede beløb afsat til specifikke projekter, og 50 % blev indberettet som brugt, hvilket efterlader 1,39 mia. EUR, som skal bruges inden udgangen af 2023 ⁽¹⁸⁾. Blandt de 11 mål er de mest relevante i forbindelse med finansieringen af samhørighedspolitikken i Danmark målene om bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet, forskning og innovation, uddannelse og erhvervsuddannelse samt SMV'ers konkurrenceevne (i alt 0,6 mia. EUR). Ved udgangen af 2020 havde investeringer under samhørighedspolitikken bidraget til at forbedre færdighederne og skabe bedre jobmuligheder for næsten 80 000 personer, hvoraf 5 500 erhvervede kvalifikationer; der var ydet støtte til næsten 14 000 SMV'er, skabt mere end 700 nye produkter og opnået en reduktion på mere end 20 000 ton CO₂-ækvivalenter.

Figur A3.1: De europæiske struktur- og investeringsfonde 2014-2020 – samlet budget pr. fond

(1) Mia. EUR, %.

(2) Dataene for ELFUL og REACT-EU vedrører perioden 2014-2022.

Kilde: Europa-Kommissionen

Samhørighedsfondene yder allerede et væsentligt bidrag til målene for bæredygtig udvikling ("verdensmålene"). I Danmark støtter samhørighedsfondene 5 af de 17 verdensmål, idet op til 93 % af midlerne bidrager til at nå målene.

Gennem REACT-EU under NextGenerationEU blev der ydet 181,0 mio. EUR i ekstra finansiering til Danmarks tildelinger under samhørighedspolitikken for 2014-2020 for at sikre en afbalanceret genopretning,

⁽¹⁷⁾ Offentlige investeringer er faste bruttoinvesteringer plus kapitaloverførsler i den offentlige forvaltning.

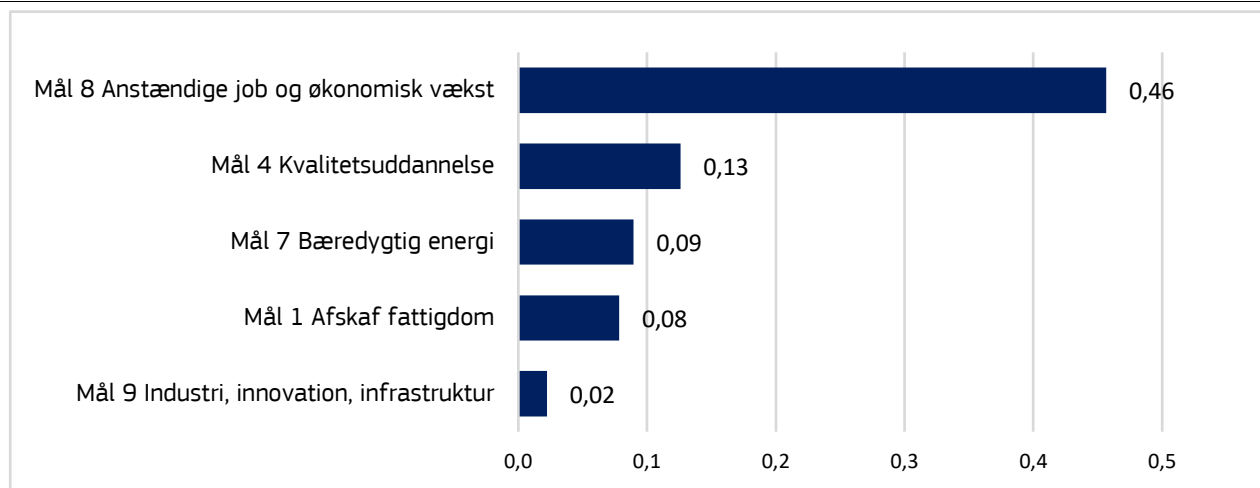
⁽¹⁸⁾ Inklusive REACT-EU. ESIF-data findes på <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/DK>.

⁽¹⁴⁾ Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+), Samhørighedsfonden, Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) og Interreg.

⁽¹⁵⁾ Løbende priser, kilde: [EU's åbne dataplatform for samhørighedspolitikken](#).

⁽¹⁶⁾ ESI-fondene omfatter samhørighedsfonde (EFRU, ESF+, Samhørighedsfonden, Interreg) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF). Ifølge N+3-reglen skal de midler, der er indgået forpligtelser for årene 2014-2020, være brugt senest i 2023 (senest i 2025 for ELFUL). Datakilde: [EU's åbne dataplatform for samhørighedspolitikken](#), skæringsdato 31.12.2021 for EFRU, ESF+, Samhørighedsfonden og Interreg; skæringsdato 31.12.2020 for ELFUL og EHFF.

Figur A3.2: **Samhørighedspolitikens bidrag til verdensmålene**

(1) Mia. EUR.

Kilde: Europa-Kommissionen

fremme konvergens og afgørende støtte til regioner som følge af coronavirusudbruddet.

Støtten til Danmark fra REACT-EU er rettet mod den grønne og den digitale omstilling af økonomien, navnlig mod at hjælpe virksomheder med at udvikle sig og tilpasse sig omstillingerne og uddanne deres arbejdsstyrke.

I 2022 vil nye projekter, der anvender Kommissionens **instrument for teknisk bistand**, begynde at i) støtte omstillingen til en grøn og cirkulær økonomi gennem standardisering af produktdata i digitale og automatiserede processer og ii) udvikle en metode til revision af eksisterende lovgivning om digital parathed.

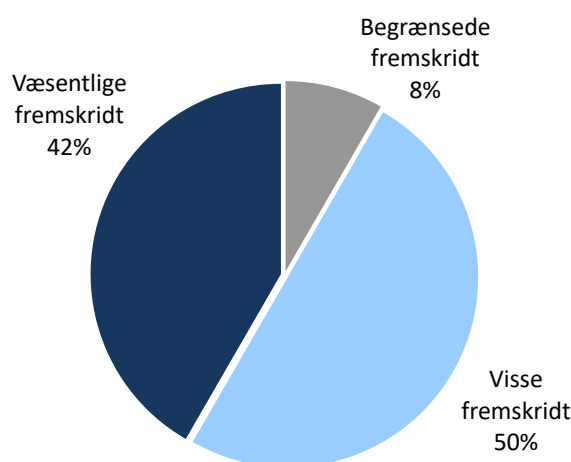
Danmark er også omfattet af andre EU-programmer. Disse omfatter Connecting Europe-faciliteten, der tildelte EU-midler på 867,3 mio. EUR til specifikke projekter vedrørende strategiske transportnet, og Horisont 2020, der tildelte EU-midler på 1,760 mia. EUR.

BILAG 4: FREMSKRIDT MED GENNEMFØRELSEN AF LANDESPECIFIKKE HENSTILLINGER

Kommissionen har foretaget en vurdering af de landespecifikke henstillinger, der er blevet rettet til Danmark i perioden 2019-2021 ⁽¹⁹⁾ som led i det europæiske semester.

Vurderingen tager hensyn til de politiske foranstaltninger, som Danmark hidtil har truffet ⁽²⁰⁾, samt tilsagnene i genopretnings- og resiliensplanen ⁽²¹⁾. På dette tidlige stadium af gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen er der for i alt 92 % af de landespecifikke henstillinger fra 2019 og 2020, der fokuserede på strukturelle spørgsmål, som minimum gjort "visse fremskridt", mens der for 8 % er gjort "begrænsede fremskridt" (jf. figur A4.1). Med den videre gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanen forventes landet i de næste par år at gøre betydelige yderligere fremskridt med gennemførelsen af de strukturelle landespecifikke henstillinger.

Figur A4.1: Danmarks fremskridt med de landespecifikke henstillinger fra 2019 og 2020 (semesterforløbet 2022)

Kilde: Europa-Kommissionen

⁽¹⁹⁾ Landespecifikke henstillinger fra 2021: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX:32021H0729\(04\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX:32021H0729(04)).

Landespecifikke henstillinger fra 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32020H0826%2804%29&qid=1526385017799>.

Landespecifikke henstillinger fra 2019 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32019H0905%2804%29&qid=1526385017799>.

⁽²⁰⁾ Inklusive de politiske tiltag, der er indberettet i det nationale reformprogram og i forbindelse med RRF-rapporteringen (dvs. den halvårslige rapportering om fremskridtene med gennemførelsen af milepæle og mål og som følge af vurderingen af betalingsanmodninger).

⁽²¹⁾ Medlemsstaterne blev bedt om i deres genopretnings- og resiliensplaner effektivt at efterkomme alle eller en betydelig del af de relevante landespecifikke henstillinger, som Rådet udstedte i 2019 og 2020. Nærværende vurdering af de landespecifikke henstillinger tager hensyn til gennemførelsesgraden af såvel de foranstaltninger, der indgår i genopretnings- og resiliensplanen, som de foranstaltninger, der er gennemført uden for genopretnings- og resiliensplanen, på vurderingstidspunktet. De foranstaltninger, der er anført i bilaget til Rådets vedtagne gennemførelsesafgørelse om godkendelse af vurderingen af genopretnings- og resiliensplanen, og som endnu ikke er vedtaget eller gennemført, men som anses for at være troværdigt bebudet, kategoriseres i overensstemmelse med vurderingsmetoden for de landespecifikke henstillinger under "begrænsede fremskridt". Når de er blevet gennemført, vil de blive kategoriseret under "visse/væsentlige fremskridt" eller "fuld gennemførelse", alt efter hvad der er relevant.

Tabel A4.1: **Oversigt, landespecifikke henstillinger fra 2019, 2020 og 2021**

Danmark	Vurdering i maj 2022*	Planens dækning af henstillinger frem til 2026
2019 - landespecifik henstilling 1	Visse fremskridt	
Målrette investeringstiltag inden for den økonomiske politik mod uddannelse og færdigheder,	Visse fremskridt	
forskning og innovation for at udvide innovationsgrundlaget, så det omfatter flere virksomheder,	Begrænsede fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2022
samt mod bæredygtig transport for at afhjælpe trafiktætheden på vejene.	Visse fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2022, 2024
2019 - landespecifik henstilling 2	Visse fremskridt	
Sikre et effektivt tilsyn og håndhævelse af reglerne om bekæmpelse af hvidvask af penge.	Visse fremskridt	
2020 - landespecifik henstilling 1	Væsentlige fremskridt	
Træffe alle nødvendige foranstaltninger i overensstemmelse med stabilitets- og vækstpaktens generelle undtagelsesklausul til effektivt at imødegå covid-19-pandemien, understøtte økonomien og støtte det efterfølgende opsving. Føre en finanspolitik, der tager sigte på at opnå en forsvarlig budgetstilling på mellemlang sigt og sikre en holdbar gæld, og samtidig øge investeringerne, så snart den økonomiske situation tillader det.	Ikke længere relevant	Ikke relevant
Øge sundhedssystemets modstandsdygtighed, herunder ved at sikre en tilstrækkelig forsyning med kritiske medicinske produkter og afhjælpe manglen på sundhedspersonale.	Væsentlige fremskridt	Relevante foranstaltning planlagt fra 2021
2020 - landespecifik henstilling 2	Væsentlige fremskridt	
Fremrykke modne offentlige investeringsprojekter	Væsentlige fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2022
og tilskynde til private investeringer for at fremme den økonomiske genopretning	Væsentlige fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2022, 2023
Målrette investeringer mod den grønne og den digitale omstilling, navnlig ren og effektiv produktion og anvendelse af energi,	Visse fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2025
bæredygtig transport	Væsentlige fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2022, 2024
samt forskning og innovation.	Væsentlige fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2025
Støtte en integreret innovationsstrategi med et bredere investeringsgrundlag.	Visse fremskridt	Relevante foranstaltninger planlagt fra 2021, 2022
2020 - landespecifik henstilling 3	Visse fremskridt	
Øge effektiviteten af tilsynet med bekæmpelse af hvidvask og effektivt håndhæve reglerne for bekæmpelse af hvidvask.	Visse fremskridt	
2021 - landespecifik henstilling 1	Væsentlige fremskridt	
I 2022 fastholde en understøttende finanspolitisk kurs, som omfatter finanseffekten af genopretnings- og resiliensfaciliteten, og opretholder nationalt finansierede investeringer.	Visse fremskridt	Ikke relevant
Når den økonomiske situation tillader det, føre en finanspolitik, der tager sigte på at opnå en forsvarlig budgetstilling på mellemlang sigt og sikre finanspolitisk holdbarhed på mellemlang sigt.	Fuld gennemførelse	Ikke relevant
Samtidig øger investeringerne med henblik på at løfte vækstpotentialet. Tage særligt hensyn til sammensætningen af de offentlige finanser, både på budgettets indtægtsside og udgiftsside, samt til budgetforanstaltningernes kvalitet med henblik på at sikre en bæredygtig og inklusiv genopretning. Prioritere bæredygtige og væksthæmende investeringer, som navnlig støtter den grønne og den digitale omstilling.	Fuld gennemførelse	Ikke relevant
Prioriterer finanspolitiske strukturreformer, som kan bidrage til at finansiere offentlige politiske prioriteter og bidrage til de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt ved at styrkesundheds- og socialsikringsystemernes dækning, tilstrækkelighed og holdbarhed for alle.	Fuld gennemførelse	Ikke relevant

* Se fodnote 21.

Kilde: Europa-Kommissionen

Den europæiske grønne pagt skal gøre EU til et retfærdigt og velstående samfund med en moderne, ressourceeffektiv og konkurrencedygtig økonomi, hvor der i 2050 ikke længere er nogen nettoemissioner af drivhusgasser, og hvor den økonomiske vækst er afkoblet fra ressourceanvendelsen.

Dette bilag giver et øjebliksbillede af de vigtigste og mest økonomisk relevante tiltag i Danmark inden for de forskellige delelementer af den europæiske grønne pagt. Det skal sammenholdes med bilag 6 om de beskæftigelsesmæssige og sociale konsekvenser af den grønne omstilling og bilag 7 om cirkulær økonomi i den grønne pagt.

Danmark er endnu ikke i stand til at opfylde de europæiske eller nationale reduktionsmål for drivhusgasemissioner.

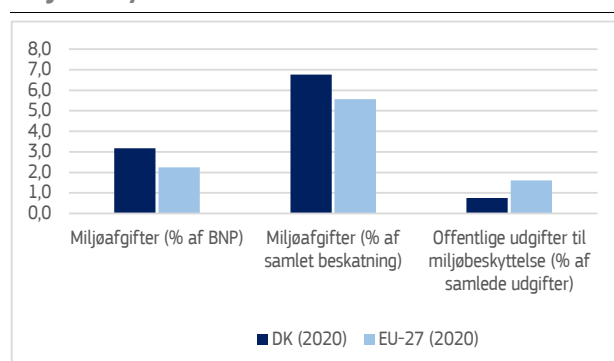
I 2020 lå Danmarks samlede drivhusgasemissioner 42 % under niveauet i 1990⁽²²⁾. Hvis det nationale reduktionsmål på 70 % i 2030 (i forhold til 1990-niveauet) og målet om klimaneutralitet i 2050 skal nås, er det nødvendigt at øge investeringerne og reformerne betydeligt i hele den danske økonomi. I sektorer, der er omfattet af EU's forordning om indsatsfordeling (ESR) — herunder bygninger, vejtransport, landbrug, affald og småindustri — faldt drivhusgasemissionerne med over 25 % mellem 2005 og 2020, hvilket er godt over Danmarks EU 2020-reduktionsmål på 20 % for disse sektorer. For at nå 2030-reduktionsmålet for ESR-emissioner (dvs. en reduktion på 39 % i forhold til 2005-niveauet) vil det muligvis være nødvendigt at træffe foranstaltninger, der går videre end dem der er fastsat i Danmarks nationale energi- og klimaplan. Der vil under alle omstændigheder være behov for yderligere tiltag for at nå det reviderede danske ESR-mål for 2030 (-50 %), som Europa-Kommissionen har foreslået som led i sin Fit for 55-pakke. I sin genopretnings- og resiliensplan har Danmark afsat 59 % af de disponible midler til klimamål og skitserer vigtige reformer og investeringer for at fremme omstillingen til en mere bæredygtig, kulstoffattig og klimarobust økonomi.

Danmark klarer sig forholdsvis godt med hensyn til miljøbeskatning. Landets indtægter fra miljøafgifter, både som en procentdel af de samlede skatteindtægter og målt i BNP, ligger

over EU-gennemsnittet (se figur A5.1). Dette gælder især for transportafgifternes andel af de samlede indtægter, som er blandt de højeste i EU, samt i mindre omfang afgifter på forurening og ressourcer⁽²³⁾. Det er interessant at bemærke, at indtægterne fra miljøafgifter er faldet med tiden, hovedsageligt fordi afgiftsgrundlaget er blevet mindre, idet miljøafgifterne har bidraget til at reducere skadelig økonomisk aktivitet. Danmark ligger dog under EU-gennemsnittet, når det kommer til andelen af udgifter til miljøbeskyttelse i forhold til de samlede offentlige udgifter.

Figur A5.1: **Skattemæssige aspekter af den grønne omstilling**

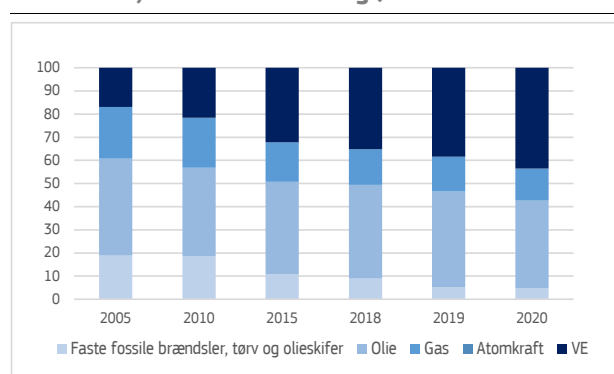
Beskatning og offentlige udgifter til miljøbeskyttelse

Kilde: Eurostat

Figur A5.2: **Tema — Energi**

Andel af energimikset (faste brændsler, olie, gas, atomkraft, vedvarende energi)

Energimikset er baseret på det nationale bruttoforbrug og omfatter ikke varme og elektricitet. Vedvarende energi omfatter biobrændstoffer og ikke-vedvarende affald.

Kilde: Eurostat

Vedvarende energikilder udgør 41 % af Danmarks energimiks, og landet er således en frontløber Ikke desto mindre udgør olie og

⁽²²⁾ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene fra 2021, som ledsager statusrapporten om EU's klimaindsats.

⁽²³⁾ Bilag 18 indeholder flere oplysninger om beskatning.

olieprodukter stadig 38 % af landets energimiks (se figur A5.2). Det vil kræve betydelige investeringer og yderligere strømlining af tilladelsesprocedurerne for at fjerne de administrative hindringer, navnlig i offshorevindsektoren, hvis Danmark skal opfylde sit nationale mål om at reducere drivhusgasemissionerne med 70 % inden 2030 (i forhold til 1990), og hvis vedvarende energi skal dække mindst 55 % af landets endelige bruttoenergiforbrug senest i 2030. I december 2020 meddelte regeringen, at efterforskningen efter olie og gas ville blive sat i bero med henblik på at bringe den eksisterende produktion til ophør senest i 2050.

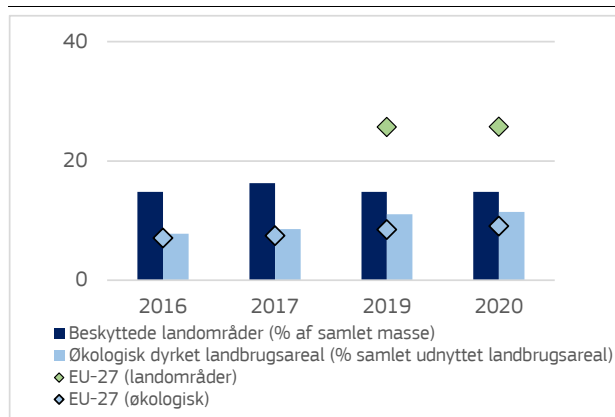
Med hensyn til biodiversitet og økosystemernes sundhed tegner Danmark et blandet billede. Hvis der ses på både Natura 2000 og andre nationalt udpegede beskyttede områder, havde Danmark i 2019 truffet retlig afgørelse om beskyttelse af 14,8 % af sine landområder (EU-gennemsnit 26 %) og ca. 19 % af havområderne (EU-gennemsnit 8 %) (jf. figur A5.3). Samtidig var andelen af naturtyper med dårlig eller ringe bevaringsstatus steget til 61 %, og andelen af vurderinger for arter med dårlig eller ringe bevaringsstatus var steget til 95 %. I 2018 var 16,4 % af landarealet dækket med skov, hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet på 43,5 %. Andelen af økologisk landbrug er steget fra 6,3 % i 2015 til 11,55 % i 2020, hvilket er lige over EU-gennemsnittet på 9,7 % (2020).

På forureningsområdet skal nitratsituationen følges nøje⁽²⁴⁾. Med hensyn til luftkvalitet blev grænseværdierne ikke overskredet i 2020.

Hvad angår mobilitet tegner Danmark et blandet billede. Landet er blandt EU's frontløbere med hensyn andel af nyregistrerede nulemissionspersonbiler (se figur A5.4). Samtidig er elektrificeringen af jernbanenettet underudviklet sammenlignet med mange andre EU-medlemsstater.

⁽²⁴⁾ Ingen data fra Eurostat, men ifølge den seneste rapport om gennemførelsen af nitratedirektivet (SWD/2021/1001 final af 10.11.2021), der vedrører ændringen mellem perioden 2008-2011 og 2016-2019, er grundvandskvaliteten steget en smule i forhold til den foregående rapporteringsperiode, idet andelen af stationer, der registrerer et nitratinhold på 40 eller 50 mg pr. liter, faldt fra henholdsvis 6,9 % til 6,7 % og fra 19,3 % til 14,3 %. Bilag 15 til [arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene, der ledsager rapporten om gennemførelsen af nitratedirektivet for perioden 2016-2019](#).

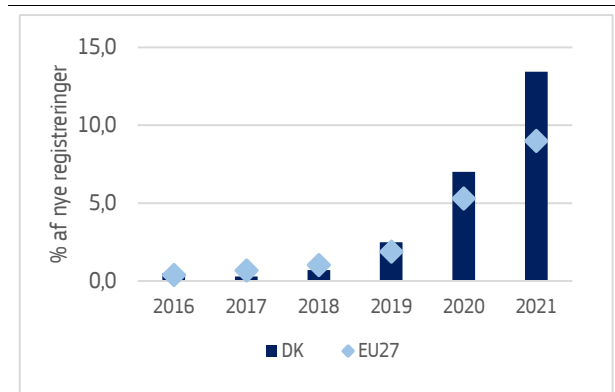
Figur A5.3: Tema – Biodiversitet
Beskyttede landområder og økologisk landbrug

Der mangler data for 2018 for beskyttede landområder og data for EU-gennemsnittet (2016, 2017).

Kilde: EEA (beskyttede landområder) og Eurostat (økologisk landbrug)

Figur A5.4: Tema – Mobilitet
Andel af nulemissionskøretøjer (i % af nye registreringer)

Nulemissionskøretøjer (personbiler) omfatter batteri- og brændselscellekøretøjer (BEV, FCEV)

Kilde: Det europæiske observatorium for alternative brændstoffer

Tabel A5.1: **Indikatorer vedrørende fremskridt med den europæiske grønne pagt ud fra et makroøkonomisk perspektiv**

		2005	2019	2020	Mål 2030	Afstand WEM	Afstand WAM	"Fit for 55"			
					2030	WEM	WAM	Mål 2030	Afstand WEM	Afstand WAM	
Fremskridt hen imod politiske mål	Reduktionsmål for emissioner uden for ETS ⁽¹⁾	MTCO2 e; %; pp ⁽²⁾	40,4	-20%	-25%	-39%	-3	-3	-50%	-14	-14
			2005	2016	2017	2018	2019	2020	Nationalt bidrag til EU's 2030-mål		
	Andel af vedvarende energi i det endelige bruttoenergiforbrug ⁽¹⁾	%	16%	32%	34%	35%	37%	32%	55%		
	Energieffektivitet: primært energiforbrug ⁽¹⁾	Mtoe	19,4	17,3	17,4	17,4	16,8	15,3	18,3		
Energieffektivitet: endeligt energiforbrug ⁽¹⁾	Mtoe	15,5	14,5	14,6	14,6	14,3	13,1	15,8			
		DANMARK						EU			
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
Fiscale og finansielle indikatorer	Miljøafgifter (% af BNP)	% af BNP	4,0	3,9	3,7	3,6	3,3	3,2	2,4	2,4	2,2
	Miljøafgifter (% af samlet beskatning)	% af beskatningen ⁽³⁾	8,6	8,6	8,0	8,2	7,0	6,8	6,0	5,9	5,6
	Offentlige udgifter til miljøbeskyttelse	% af samlede udg.	0,78	0,77	0,80	0,78	0,78	0,75	1,66	1,70	1,61
	Investeringer i miljøbeskyttelse	% af BNP ⁽⁴⁾	-	-	-	-	-	-	0,42	0,38	0,41
	Subsidier til fossile brændstoffer	EUR2020mia	1,51	1,46	1,42	1,33	1,37	-	56,87	55,70	-
	Klimabeskyttelseskløft ⁽⁵⁾	score 1-4	0 ud af 4 (fald fra historisk niveau på 1,5). Det er en nulrisikokategori (hvor 4 er højrisiko).								
Klima	Nettodrivhusgasemissioner	1990 = 100	69	72	71	70	65	58	79	76	69
	Økonomiens drivhusgasintensitet	kg/EUR*10	0,33	0,33	0,32	0,32	0,29	0,29	0,32	0,31	0,30
	Økonomiens energiintensitet	kgoe/EUR*10	0,07	0,07	0,06	0,06	0,06	0,06	0,12	0,11	0,11
Energi	Endeligt energiforbrug (FEC)	2015=100	100,0	102,5	103,0	103,1	101,2	92,9	103,5	102,9	94,6
	FEC i boligsektoren	2015=100	100,0	103,2	101,3	100,2	98,9	97,3	101,9	101,3	101,3
	FEC i den offentlige bygningssektor	2015=100	100,0	102,7	105,0	104,6	101,1	96,1	102,4	100,1	94,4
Fornæring	Intensitet af smog-dannende gasser (ift BNP) ⁽⁴⁾	toni/EUR*10 ⁽⁶⁾	4,85	4,75	4,92	5,06	4,63	-	0,99	0,93	-
	Tabte leveår pga. luftforurening med fine partikler	per 100 000 indb.	532	487	478	611	530	-	863	762	-
	Tabte leveår pga. luftforurening med NO2	per 100 000 indb.	15	15	6	2	< 1	-	120	99	-
	Nitrat i grundvand	mg NO3/liter	-	-	-	-	-	-	21,7	20,7	-
Biodiversitet	Beskyttede landområder	% af samlet masse	-	14,8	16,3	-	14,8	14,8	-	25,7	25,7
	Beskyttede havområder	% af samlet masse	-	18,2	-	-	18,7	-	-	10,7	-
	Økologisk landbrug	% af det samlede udnyttede landbrugsareal	6,3	7,8	8,6	9,8	11,1	11,5	8,0	8,5	9,1
Nettolandinddragelse		per 10 000 km2	2000-2006		2006-2012		2012-2018		00-06	06-12	12-18
			22,2	18,7	9,4	13,0	11,0	5,0			
Mobilitet	Drivhusgasintensitet i transport (ift. BVT) ⁽⁷⁾	kg/EUR*10	2,99	2,97	3,02	3,14	2,81	3,55	0,89	0,87	0,83
	Andel af nulemissionskøretøjer ⁽⁸⁾	% af nye registreringer	2,2	0,6	0,3	0,7	2,5	7,2	1,0	1,9	5,4
	Antal plug-in elbiler pr. ladestation		6	4	5	6	9	18	8	8	12
	Andel elektrificeret jernbanestrækning	%	24,3	24,5	25,4	26,1	32,3	-	55,6	56,0	-
	Trængsel (gnsntl. antal timer tilbragt af en repræsentativ bilpendler i trafik om året)		22,9	24,3	24,6	25,2	25,8	-	28,9	28,8	-
Digital	Andel intelligente målere ift. alle målepunkter ⁽⁹⁾ - elektricitet	% af samlet antal	2018	69,1	35,8						
	Andel intelligente målere ift. alle målepunkter ⁽⁹⁾ - gas	% af samlet antal	2018	0,0	13,1						
	IKT inden for miljømæssig bæredygtighed ⁽¹⁰⁾	%	2021	53,9	65,9						

(1) 2030-målet for drivhusgasemissioner uden for ETS er fastsat i forordningen om indsatsfordeling. Fit for 55-målene er de mål, der er fastsat i Kommissionens forslag om at øge EU's klimaambitioner frem mod 2030. Målene for vedvarende energi og energieffektivitet og nationale bidrag er fastsat i forvaltningsforordningen (forordning (EU) 2018/1999).

(2) Afstand til mål er forskellen mellem medlemsstaternes 2030-mål i forordningen om indsatsfordeling og de forventede emissioner, med henholdsvis eksisterende foranstaltninger (Ekst.for) og yderligere foranstaltninger (Yder.for), målt i procent af emissionerne i referenceåret 2005.

(3) Procentdel af de samlede indtægter fra skatter og socialsikringsbidrag (ekskl. imputerede bidrag til sociale ordninger). Indtægter fra ETS indgår i indtægterne fra miljøafgifter (i 2017 udgjorde de 1,5 % af de samlede indtægter fra miljøafgifter på EU-plan).

(4) Dækker udgifter til faste bruttoinvesteringer, der skal anvendes til produktion af miljøbeskyttelsestjenester (dvs. forureningsbekæmpelse og -forebyggelse), der dækker alle sektorer, dvs. offentlig forvaltning, industri og specialiserede virksomheder.

(5) Indikatoren for klimabeskyttelseskløften er en del af den europæiske tilpasningsstrategi (februar 2021) og defineres som andelen af uforsikrede økonomiske tab som følge af klimarelaterede katastrofer.

(6) Svovloxider (SO₂-ækvivalenter), ammoniak, partikler < 10 µm, nitrogenoxider i den samlede økonomi (divideret med BNP). (7) Transport og oplagring (NACE Hovedafdeling H).

(8) Nulemissionskøretøjer omfatter batteridrevne køretøjer (BEV) og brændselscellekøretøjer (FCEV).

(9) Rapport fra Europa-Kommissionen (2019) "Benchmarking smart metering deployment in the EU-28".

(10) Europa-Kommissionen (2021). Hvert år genberegnes DESI for alle lande for de foregående år for at afspejle eventuelle ændringer i valget af indikatorer og korrektioner af de tilgrundliggende data. Landeresultater og placeringer kan derfor afvige fra foregående publikationer.

Kilde: Eurostat, JRC, Europa-Kommissionen, EEA, EAFO

Den grønne omstilling drejer sig ikke kun om at forbedre den miljømæssige bæredygtighed, men har også en vigtig social dimension. Selv om foranstaltningerne i denne henseende vedrører muligheden for bæredygtig vækst og jobskabelse, skal det også sikres, at ingen lades i stikken, og at alle samfundsgrupper får gavn af omstillingen. Danmark agter at fortsætte med at foretage omfattende grønne investeringer, hvilket vil skabe gode muligheder for jobskabelse. Samtidig er den grønne økonomi betydelig. Den sociale dimension af den grønne omstilling vil sandsynligvis ikke blive et problem.

Danmarks genopretnings- og resiliensplan skitserer en række vigtige reformer og investeringer til at sikre en retfærdig grøn omstilling. Der er afsat 923 mio. EUR til grønne foranstaltninger svarende til 59 % af det samlede danske budget i genopretnings- og resiliensplanen. Dette omfatter foranstaltninger til forbedring af energieffektiviteten ved at renovere private og offentlige bygninger og til at støtte sådanne foranstaltninger for små og mellemstore virksomheder (SMV'er). Disse initiativer vil bl.a. bidrage til at mindske forureningen, skabe arbejdskraftintensive renoveringsjob og støtte lokale forsyningskæder og samtidig skabe efterspørgsel efter yderst energi- og ressourceeffektivt udstyr. Genopretnings- og resiliensfaciliteten vil i synergi med Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) bidrage til at frigøre potentialet for "grønne job" i Danmark, mens Fonden for Retfærdig Omstilling (89 mio. EUR) vil bidrage til at afbøde de sociale virkninger af den grønne omstilling. Danmarks nationale energi- og klimaplan behandler kort de aspekter af landets politikker, der vedrører en retfærdig omstilling, og giver oplysninger om de sociale, beskæftigelsesmæssige og kvalifikationsmæssige virkninger af omstillingen til en klimaneutral økonomi, herunder behovet for færdigheder og beskæftigelse i energisektoren og i de industrier, der er involveret i ren omstilling. Den nationale energi- og klimaplan kommer delvis ind på energifattigdom, idet Danmark anfører, at problemet håndteres gennem nationale sociale foranstaltninger såsom varmetillæg og tillægsydelse, men et mål om at mindske energifattigdommen yderligere kunne muliggøre

støtte til sårbare forbrugere gennem specifikke og målbare målsætninger ⁽²⁵⁾.

Økonomiens CO₂-aftryk er faldet en smule, og de store drivhusgasudledende sektorer (f.eks. cementbranchen), er fortsat betydelige. Den grønne økonomi er imidlertid betydelig og rummer et stort potentiale for at skabe flere kvalitetsjob.

Drivhusgasintensiteten i den danske økonomi aftog mellem 2015 og 2020 (målt på bruttoværditilvækst) og ligger 17 % over EU-gennemsnittet. Danmark har derimod det højeste gennemsnitlige CO₂-aftryk pr. arbejdstager med 24,66 ton drivhusgasemissioner i EU (hvor gennemsnittet er 13,61 ton) (se figur A6.1). Energiintensive industrier beskæftiger kun en lille andel af den samlede arbejdsstyrke (1,31 %), hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet (3 %). Cement er blevet udepeget som en sektor under omstilling ⁽²⁶⁾, hvor 350 direkte arbejdspladser ventes at forsvinde, og som også ventes at få konsekvenser for underleverandører og den regionale økonomi ⁽²⁷⁾. Det er vigtigt at modernisere de regionale økonomier og øge deres konkurrenceevne, og her kan overgangen til en cirkulær økonomi, innovation, anvendelsen af avancerede teknologier samt opkvalificering og omskoling spille en afgørende rolle (se bilag 15). Sektoren for miljøvenlige varer og tjenester beskæftiger allerede en stor del af den arbejdende befolkning (2,6 % mod 2,2 % i EU) ⁽²⁸⁾, og potentialet for vind- og solenergi samt forbedringer af energieffektiviteten giver yderligere mulighed for at skabe grønne job ⁽²⁹⁾. Der er konstateret mangel på arbejdskraft i grønne

⁽²⁵⁾ SWD(2020) 903 final.

⁽²⁶⁾ SWD(2021) 275 final.

⁽²⁷⁾ Det europæiske semester 2020: Investeringsvejledning vedrørende Fonden for Retfærdig Omstilling 2021-2027 pr. medlemsstat (bilag D).

⁽²⁸⁾ Der findes i øjeblikket ingen fælles EU-dækkende definition af grønne job. Regnskaberne for sektoren for miljøvenlige varer og tjenesteydelser indeholder kun oplysninger om en økonomisk sektor, der fremstiller miljøprodukter, dvs. varer og tjenesteydelser, der fremstilles med henblik på miljøbeskyttelse eller ressourceforvaltning.

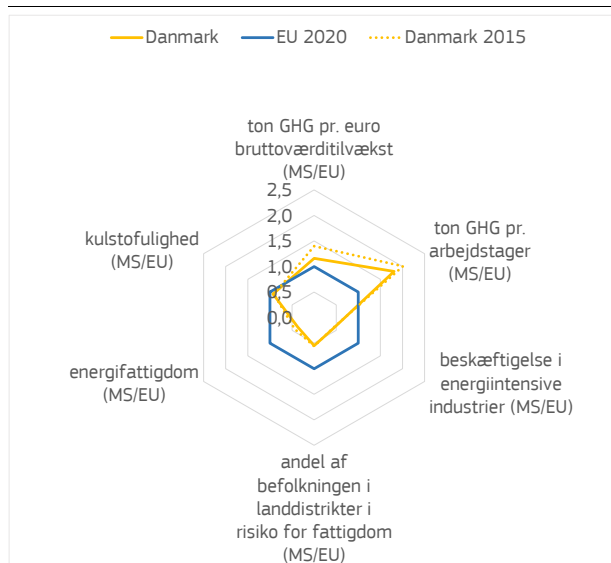
⁽²⁹⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC126047>.

sektorer såsom liberale, videnskabelige og tekniske aktiviteter ⁽³⁰⁾.

Hvad angår den sociale dimension af den grønne omstilling ser der generelt ud til at ligge knap så stor en udfordring for Danmark i at sikre adgang til vigtige transport- og energitjenester sammenlignet med andre EU-lande. En relativt lav, men stabil andel af befolkningen, der er truet af fattigdom, bor i landdistrikterne (10,2 % mod 18,7 % i EU) ⁽³¹⁾. Andelen af befolkningen, der ikke er i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varme, faldt fra 3,6 % i 2015 til 3 % i 2020, hvilket fortsat er betydeligt lavere end EU-gennemsnittet (8,2 %). Denne andel udgøres fortrinsvis af husstande med lavere indkomster (jf. figur A6.2). Forbrugsmønstrene i befolkningen er meget forskellige: det gennemsnitlige CO₂-aftryk for de 10 % af befolkningen, der udleder mest CO₂, er ca. 5 gange højere end for de nederste 50 % af befolkningen (5,3 gange for EU).

Skatte- og afgiftssystemerne spiller en vigtig rolle med hensyn til at sikre en retfærdig omstilling til klimaneutralitet ⁽³²⁾. Danmarks indtægter fra de samlede miljøafgifter faldt fra 3,97 % af BNP i 2015 til 3,29 % i 2019 og forblev forholdsvis stabile i 2020 på 3,17% af BNP (mod 2,24 % i EU). Skatteken for lavtlønnede ⁽³³⁾ faldt en smule fra 31,1 % i 2015 til 30,4 % i 2019. Den var på 30,5 % i 2021 sammenlignet med 31,9 % i EU (se bilag 18). De omfordelingsforanstaltninger, der ledsager miljøbeskatning, kan potentielt fremme progressive foranstaltninger og have en positiv indvirkning på husholdningernes disponible indkomst i de nederste 20 % af indkomstfordelingen ⁽³⁴⁾.

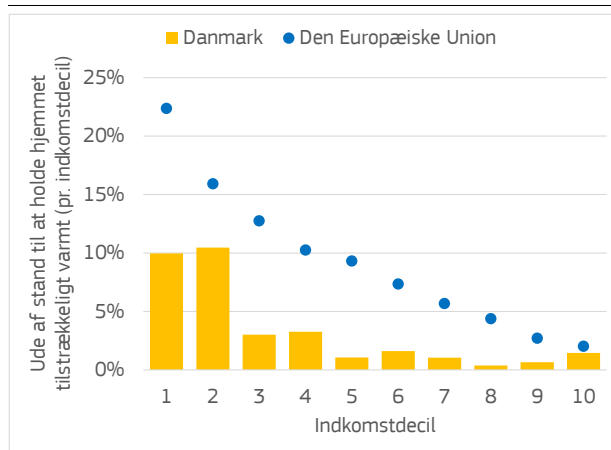
Figur A6.1: **Udfordringer ifm. retfærdig grøn omstilling**

(1) Tallene angiver den normaliserede indikatorpræstation; signifikante faktorer i forhold til gennemsnittet for EU-27.

Kilde: Eurostat, World Inequality Database

Figur A6.2: **Energifattigdom efter indkomstdecil**

Kilde: Eurostats EU-SILC-undersøgelse (2020)

⁽³⁰⁾ Eurofound (2021), "Tackling labour shortages in EU Member States", Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

⁽³¹⁾ Baseret på COM(2021) 568 final (bilag I) som en måleenhed for potentielle transportudfordringer i forbindelse med den grønne omstilling (f.eks. på grund af sårbarhed over for brændstofpriser).

⁽³²⁾ COM(2021) 801 final.

⁽³³⁾ Skatteken for en enlig arbejdstager, der tjener 50 % af den nationale gennemsnitsløn. Kilde: Skatte- og socialsikringsdatabasen, Europa-Kommissionen/OECD.

⁽³⁴⁾ SWD(2021) 641 final del 3/3.

For at sikre konkurrenceevnen og en åben strategisk autonomi, samtidig med at miljøpåvirkningen minimeres, skal ressourcerne udnyttes effektivt. Den grønne omstilling giver den europæiske industri store muligheder ved at skabe markeder for rene teknologier og produkter. Den vil få indvirkning på alle værdikæder inden for sektorer såsom energi og transport, byggeri og renovering, fødevarer og elektronik, og vil således bidrage til at skabe bæredygtige, lokale og velbetalte job i hele Europa.

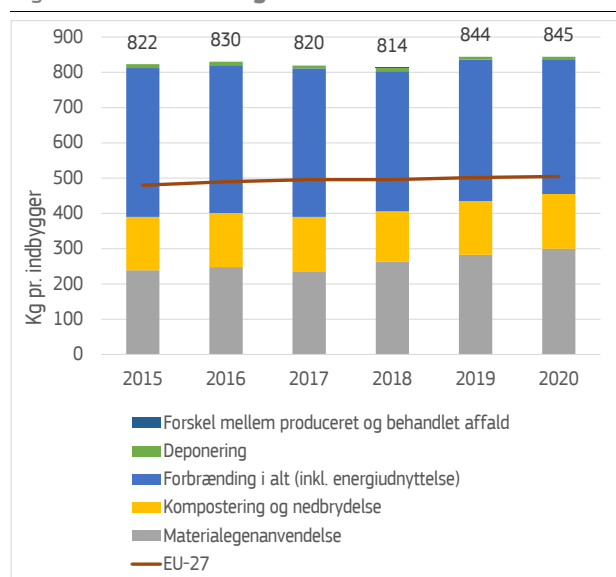
Danmark kunne have en mere cirkulær økonomi. Mellem 2016 og 2020 faldt den cirkulære (sekundære) anvendelse af materialer i Danmark fra 8 % i 2016 til 7,7 % i 2020, hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet på 12,8 %. Med en produktion på 1,62 PPS pr. kg ⁽³⁵⁾ materiale forbrugt i 2020 ligger ressourceproduktiviteten ⁽³⁶⁾ i Danmark under EU-gennemsnittet på 2,23 PPS pr. kg og har ikke vist nogen tegn på konvergens i de seneste år. Danmark faldt også under EU-gennemsnittet for tre indikatorer for den cirkulære økonomi relateret til beskæftigelse, værditilvækst og private investeringer.

Danmark er i færd med at blive mere cirkulær. Handlingsplanen for cirkulær økonomi fra juli 2021 ⁽³⁷⁾ indeholder 129 foranstaltninger, der løber frem til 2032, og fokuserer på affaldsforebyggelse og genanvendelse, og især på hvordan værdikæderne inden for biomasse, byggeri og plast kan gøres mere cirkulære. Danmark udnytter desuden EFRU-programmer, der yder støtte til cirkulær økonomi, navnlig til at styrke SMV'ers konkurrenceevne og innovationsevne.

Danmark underpræsterer i håndteringen af sit affald. Med 845 kg. pr. indbygger om året i

2020 producerer landet den største mængde kommunalt affald pr. indbygger i EU (EU-gennemsnit på 505 kg. pr. indbygger om året). Derudover blev 45,2 % af det kommunale affald i 2020 stadig forbrændt (om end med energiudnyttelse) sammenlignet med EU-gennemsnittet på 27,1 %. Med hensyn til kommunalt affald, der indsamles til genanvendelse, ligger Danmark lige over EU-gennemsnittet (53,9 % i 2020 (EU-gennemsnit 47,8 %)), men der er plads til forbedringer. I 2018 udgjorde farligt affald også 10 % af den samlede affaldsproduktion.

Figur A7.1: **Behandling af kommunalt affald**

Kilde: Eurostat

⁽³⁵⁾ "Købekraftstandarder pr. kilogram" (BNP i løbende priser udtrykt i købekraftstandarder). Købekraftstandarder er fiktive "valutaenheder", der er korrigeret for forskelle i købekraft og dermed fjerner forskelle i prisniveauer mellem landene; de anvendes ved sammenligninger på tværs af lande på et givet tidspunkt.

⁽³⁶⁾ Ressourceproduktivitet er udtryk for, hvor effektivt økonomien udnytter materielle ressourcer til at skabe velstand. En forbedring af ressourceproduktiviteten kan bidrage til at mindske de negative indvirkninger på miljøet og mindske afhængigheden af ustabile råvaremarkeder.

⁽³⁷⁾ [Danish Action Plan for Circular Economy](#), juli 2021.

Tabel A7.1: **Udvalgte indikatorer for ressourceeffektivitet**

POLITISK DELOMRÅDE	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Seneste år	
							EU27	EU 27
Cirkularitet								
Ressourceproduktivitet (købekraftsstandard (PPS) pr. kg)	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7	2,2	2020
Materialeintensitet (kg/EUR)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,4	2020
Cirkulær materialeanvendelse (%)	8,3	8,0	7,9	8,1	7,6	7,7	12,8	2020
Materielt fodaftryk (ton pr. indbygger)	22,2	22,7	23,4	23,0	24,0	-	14,6	2019
Affald								
Affaldsproduktion (kg pr. indbygger, alt affald)	-	3663	-	3702	-	-	5234	2018
Deponering (% af alt behandlet affald)	-	28,7	-	5,9	-	-	38,5	2018
Genanvendelsesprocent (% af det kommunale affald)	47,4	48,3	47,6	49,9	51,5	53,9	47,8	2020
Farligt affald (% af det kommunale affald)	-	9,6	-	9,8	-	-	4,3	2018
Konkurrenceevne								
Bruttoværditilvækst i sektoren for miljøvenlige varer og tjenester (% af BNI)	3,0	3,2	3,3	3,2	3,4	3,2	2,3	2018
Private investeringer i cirkulær økonomi (% af BNP)	0,1	0,1	0,1	0,1	-	-	0,1	2018

Kilde: Eurostat

Indekset over den digitale økonomi og det digitale samfund (DESI) viser EU-medlemsstaternes fremskridt på det digitale område. Menneskelig kapital, digital konnektivitet, virksomheders integration af digital teknologi og digitale offentlige tjenester afspejler de fire hovedpunkter for det digitale årti. I dette bilag beskrives Danmarks DESI-resultater.

I den danske genopretnings- og resiliensplan er 25 % af midlerne øremærket foranstaltninger til støtte for den digitale omstilling. Med finansloven for 2022 tog den danske regering de første skridt med den nye digitaliseringsstrategi. Der vil blive fremlagt yderligere initiativer, når den overordnede digitaliseringsstrategi lanceres i 2022. De planlagte delreformer under strategien vil fokusere på yderligere digitalisering af den offentlige forvaltning og forberedelse heraf på fremtidige udfordringer, herunder mål om at øge offentlig-private innovationspartnerskaber, anvendelse af kunstig intelligens i den offentlige sektor og vedtagelse af en ny cybersikkerhedsstrategi. Desuden har planen til formål at forbedre bredbåndsforbindelserne og de digitale løsninger i sundhedssektoren.

Manglen på IKT-specialister er en af Danmarks vigtigste udfordringer under DESI-dimensionen om menneskelig kapital. Landet scorer et godt stykke over EU-gennemsnittet for grundlæggende og bedre end grundlæggende digitale færdigheder, og andelen af IKT-specialister ligger lidt over EU-gennemsnittet. Det bliver imidlertid stadig mere vanskeligt at besætte ledige IKT-specialiststillinger, og andelen af virksomheder, der melder om problemer med at besætte ledige stillinger, der kræver særlige IKT-færdigheder, ligger over EU-gennemsnittet (58,1 % sammenlignet med 55,4 %) ⁽³⁸⁾.

Danmark er førende inden for digital konnektivitet og sikrer bred dækning med hurtigt bredbåndsinternet. Danmark ligger betydeligt over EU-gennemsnittet, både med hensyn til net med meget høj kapacitet og 5G-dækning, men udrulningen af net med mindst 1 Gbps ligger kun tæt på EU-gennemsnittet (7,25 % sammenlignet med 7,58 %).

Danske virksomheder tager digitale teknologier til sig. 79 % af SMV'erne har som minimum et grundlæggende digitalt niveau. Sammenlignet med EU-gennemsnittet bruger dobbelt så mange virksomheder big data og cloudteknologier. Med hensyn til kunstig intelligens har danske virksomheder de bedste resultater i EU. Andelen af virksomheder med middel/høj intensitet af grønne tiltag gennem IKT ligger under EU-gennemsnittet (54 % sammenlignet med 66 %). Forbedringer på dette område kan fremskynde landets overgang til en grønnere økonomi.

Danmark er blandt de førende, men ikke den bedst præsterende med hensyn til udbredt adgang til digitale offentlige tjenester. Landet scorer over EU-gennemsnittet for digitale offentlige tjenester for både borgere og virksomheder.

⁽³⁸⁾ Kilde: Eurostat – Den Europæiske Unions undersøgelse af IKT-anvendelse og e-handel i virksomheder.

Tabel A8.1: **Nøgleindikatorer i indekset over den digitale økonomi og det digitale samfund.**

Menneskelig kapital	DESI 2020	DESI 2021	DESI 2022	DESI 2022	DESI 2022
Mindst grundl. Digitale færdigheder	i.r	i.r	69%	54%	79%
% af befolkningen			2021	2021	2021
IKT-specialister	5,1%	5,3%	5,6%	4,5%	8,0%
% af den beskæftigede befolkning i alderen 15-74	2019	2020	2021	2021	2021
Kvindelige IKT-specialister	22%	23%	23%	19%	28%
% af IKT-specialister	2019	2020	2021	2021	2021
Konnektivitet					
Fastnetdækning med meget høj kapacitet (VHC-net)	93%	94%	95%	70%	100%
% af husholdningerne	2019	2020	2021	2021	2021
5G-dækning (*)	i.r	80%	98%	66%	99,7%
% befolkede områder		2020	2021	2021	2021
Integration af digital teknologi					
SMV'er, der som minimum har et grundlæggende digitalt niveau	i.r	i.r	79%	55%	86%
% af SMV'er			2021	2021	2021
Big data	14%	27%	27%	14%	31%
% af virksomhederne	2018	2020	2020	2020	2020
Cloud	i.r	i.r	62%	34%	69%
% af virksomhederne			2021	2021	2021
Kunstig intelligens	i.r	i.r	24%	8%	24%
% af virksomhederne			2021	2021	2021
Digitale offentlige tjenester					
Digitale offentlige tjenester for borgerne	i.r	i.r	83	75	100
Score (0 til 100)			2021	2021	2021
Digitale offentlige tjenester for erhvervslivet	i.r	i.r	89	82	100
Score (0 til 100)			2021	2021	2021

(*) Indikatoren for 5G-dækning måler ikke brugeroplevelsen, som kan afhænge af en række faktorer, f.eks. hvilken anordning der anvendes, miljøforhold, antal samtidige brugere og netkapacitet. 5G-dækning henviser til andele af dækkede områder som indberettet af operatører og nationale reguleringsmyndigheder.

Kilde: Indeks over den digitale økonomi og det digitale samfund

Dette bilag indeholder en generel oversigt over det danske forsknings- og innovationssystemes resultater. I 2021-udgaven af den europæiske resultattavle for innovation ⁽³⁹⁾ er Danmark førende på innovationsområdet og indtager overordnet set en tredjeplads i EU. Selv om Danmarks innovationsresultater stadig langt overstiger EU-gennemsnittet, er de faldet noget over tid.

Danmark har et godt FoU-økosystem, som understøttes af betydelige investeringer og fremragende videnskabelige, teknologiske og innovative resultater. Danmark indtog førstepladsen i EU i 2020 med hensyn til offentlig forskningsintensitet (offentlige udgifter til FoU i procent af BNP) og rangerer også højt på samlet FoU-intensitet (nationale bruttoudgifter i procent af BNP) og erhvervsudgifter til FoU. Dette høje FoU-investeringsniveau skaber betydelige videnskabelige og teknologiske resultater, der ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet med hensyn til publikationer og patenter af høj kvalitet, herunder miljørelaterede patenter, som ligger mere end dobbelt så højt som EU-gennemsnittet. Disse gode resultater afspejler forbindelsen mellem det danske forsknings- og innovationssystem og landets ambition om at udnytte de muligheder, som den grønne omstilling bærer med sig.

Selv om det danske forsknings- og innovationssystem har mange styrker, er investeringerne koncentreret i et lille antal store virksomheder, og det voksende produktivitetsskab mellem store og små virksomheder tyder på svagheder i spredningen af teknologiske fremskridt. Hvis innovationsgrundlaget blev udvidet, og flere virksomheder deltog i FoU-aktiviteter, ville der ske en bedre spredning af innovation ⁽⁴⁰⁾. Danmarks genopretnings- og resiliensplan har stort fokus på FoU, idet mere end 17 % af de samlede udgifter er øremærket FoU-projekter. Det er også nødvendigt at skabe incitamenter til forskning og innovation, hvis Danmark skal nå sine ambitiøse reduktionsmål for drivhusgasemissioner. Komponenten "grøn forskning og udvikling"

indeholder derfor en midlertidig stigning i skattefradraget for FoU for alle virksomheder, mens de missionsbaserede FoU-partnerskaber vil fokusere på fire løsninger til at nå Danmarks ambitiøse klimamål. Det fremgår også tydeligt af Danmarks programmer vedrørende samhørighedspolitikken, at der er stort fokus på at udvide innovationsgrundlaget og FoU for den grønne omstilling.

⁽³⁹⁾ Den europæiske resultattavle for innovation 2021, landeprofil: Danmark
<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45911>.

⁽⁴⁰⁾ Peer review of Danish R&I system, Horizon 2020 Policy Support Facility, 2019.

Tabel A9.1: **Nøgleindikatorer for forskning, udvikling og innovation**

Danmark	2010	2015	2018	2019	2020	Samlet årlig stigning 2010-20	EU- gennemsnit
Nøgleindikatorer							
FoU-intensitet (samlede nationale udgifter i % af BNP)	2,92	3,05	2,97	2,93	3,03	0,4	2,32
Offentlige udgifter til FoU i % af BNP	0,95	1,11	1,08	1,09	1,18	2,2	0,78
Virksomhedernes udgifter til FoU (BERD) i % af BNP	1,96	1,94	1,87	1,84	1,84	-0,63	1,53
FoU-systemets kvalitet							
Videnskabelige publikationer i de 10 % mest citerede videnskabelige publikationer på verdensplan i % af landets samlede antal videnskabelige publikationer	14,9	14,4	13,7	:	:	-1,1	9,9
PCT patentansøgninger pr. mia BNP (i PPS)	6,3	6	6	:	:	-0,7	3,5
Samarbejde mellem den akademiske verden og erhvervslivet							
Offentlig-private videnskabelige sampublikationer i % af alle publikationer	12,4	12,1	12,8	12,5	11,7	-0,6	9,05
Tilgængelighed af menneskelig kapital og færdigheder							
Nyuddannede inden for natur- og ingeniørvidenskab pr. 1 000 indbyggere i alderen 25-34	15,8	17,1	19,6	19,6	:	2,9	16,3
Offentlig støtte til virksomhedernes udgifter til FoU (BERD)							
Samlet offentlig støtte til BERD i % af BNP	0,07	0,089	:	0,093	:	3,1	0,196
FoU-skatteincitamer: mistede indtægter i % af BNP	0,003	0,02	0,031	0,031	:	31,8	0,1
Grøn innovation							
Miljørelaterede patenter ift. alle patentansøgninger til PCT (%)	22,5	20,4	25,7	:	:	1,7	12,8
Financiering til innovation og økonomisk fornyelse							
Venturekapital (markedsstatistikker) i % af BNP	0,045	0,028	0,057	0,08	0,094	7,7	0,054
Beskæftigelse i hurtigtvoksende virksomheder inden for de 50% mest innovative sektorer	6,5	4,5	5,6	5,7	:	-1,4	5,5

Kilde: GD for Forskning og Innovation – den fælles tjeneste for strategi og fremsyn inden for forskning og innovation – cheføkonomen, Eurostat, OECD, GD JRC, Science-Matrix (Scopus-databasen og EPO's patentstatistiske database), Invest Europe

Produktivitetsvækst er en afgørende drivkraft for økonomisk velstand, velfærd og konvergens på lang sigt. En af de vigtigste kilder til produktivitet for EU-økonomien er et velfungerende indre marked, hvor der sikres en fair og effektiv konkurrence og gode rammer for erhvervslivet, så små og mellemstore virksomheder (SMV) kan operere og innovere uden for mange hindringer. Virksomhederne og erhvervslivet er stærkt afhængige af robuste forsyningskæder og står over for flaskehalse, der har en negativ indvirkning på selskabernes produktivetsniveau, beskæftigelse, omsætning og indgangs-/exitrater. Dette kan påvirke medlemsstaternes evne til at gennemføre Europas grønne og digitale omstilling.

Arbejdsproduktiviteten i Danmark er høj sammenlignet med andre EU-medlemsstater, og produktivitetsvæksten har været kraftig, især inden for fremstillingsindustrien.

Danmark har en stærk fremstillingssektor med en arbejdsproduktivitet, der ligger over gennemsnittet for andre nordiske lande, mens produktivitetsvæksten i servicesektoren halter lidt bagefter. Den danske økonomi er førende inden for grøn vækst og digitalisering. Manglen på kvalificeret arbejdskraft udgør imidlertid en hæmsko for yderligere vækst. Samtidig er FoU-aktiviteten fortsat koncentreret i få store virksomheder, mens SMV'ernes bidrag er beskedent (se bilag 8). Produktivitetsvækst er afgørende for at opretholde det relativt høje velfærdsniveau i Danmark og for at sikre landets konkurrenceevne på længere sigt.

Danmark har et stabilt og gunstigt erhvervsklima. Virksomhederne har nem adgang til digitale offentlige tjenester. En af de hyppigst nævnte langsigtede hindringer for investeringer blandt danske selskaber er manglende adgang til kvalificeret personale (75 %) ⁽⁴¹⁾. Der etableres mange virksomheder i Danmark, men nystartede virksomheder og små og innovative virksomheder kæmper for at vokse og opskalere. Forsinkede betalinger kan være et problem for visse små virksomheder, og andelen af SMV'er, hvis ansøgninger om banklån er blevet afvist, samt andelen af virksomheder med begrænset finansiering ligger over EU-gennemsnittet. Egenkapitalfinansiering er mindre anvendt end i

nogle af de andre nordiske lande, men bedre end EU-gennemsnittet.

Danmark er godt integreret i det indre marked. Danmarks handelsmæssige integration i det indre marked for varer og tjenesteydelser er på linje med EU-gennemsnittet. Den er steget en smule i de seneste år for så vidt angår varehandel, mens den er faldet en smule med hensyn til handel med tjenesteydelser. Overordnet set klarer Danmark sig relativt godt i resultattavlen for det indre marked.

Ligesom i andre lande lægger forstyrrelser i de globale forsyningskæder i øjeblikket en dæmper på væksten.

Danske fremstillingsvirksomheder kæmper med forsyningsproblemer i forbindelse med vigtige råvarer og komponenter samt prisstigninger. 25 % af virksomhederne rapporterede om driftsforstyrrelser på grund af mangel på materialer eller udstyr i 2021 (mod 26 % for EU-gennemsnittet). Samtidig nød virksomhederne i logistiksektoren godt af den kraftige stigning i efterspørgslen og de øgede priser. I begyndelsen af 2022 var erhvervstilliden faldet til det laveste niveau i 11 måneder og er for første gang siden februar 2021 præget af pessimisme ⁽⁴²⁾.

⁽⁴¹⁾ <https://www.eib.org/en/publications/econ-eibis-2021-eu>.

⁽⁴²⁾ Danmarks Statistik, Konjunkturbarometre.

Tabel A10.1: Nøgleindikatorer for det indre marked og erhvervsliv

POLITISK DELOMRÅDE	INDIKATORBETEGNELSE	BESKRIVELSE	2021	2020	2019	2018	2017	Stigning	gennemsnit EU27*
OVERORDNEDE INDIKATORER									
Økonomisk struktur	Værditilvækst (VA) efter oprindelse (indenlandsk)	VA afhængig af indlandske mellemprodukter, % [kilde: OECD (TiVA), 2018]				68,48			62,6%
	Værditilvækst (VA) efter oprindelse (EU)	VA importeret fra resten af EU, % [kilde: OECD (TiVA), 2018]				16,78			19,7%
	Værditilvækst (VA) efter oprindelse (uden for EU)	% VA importeret fra resten af verden, % [kilde: OECD (TiVA), 2018]				14,7			17,6%
Omkostningskonkurrenceevne	Energipris, producent (industrien)	Indeks (2015=100) [kilde: Eurostat, sts_inppd_a]	189,1	86,9	114,3	124,2	101	87,2%	127,3
RESILIENS									
Mangler/forstyrrelser i forsyningskæden	Materiemangel iht. undersøgelsesdata	Average (across sectors) of firms facing constraints, % [source: ECFIN CBS]	25	5	4	8	5	400%	26%
	Mangel på arbejdskraft iht. Undersøgelsesdata	Average (across sectors) of firms facing constraints, % [source: ECFIN CBS]	23	5	10	11	9	156%	14%
	Producentpriser, sektor	Average (across sectors), 2021 compared to 2020 and 2019, index [source: Eurostat]						7,4%	5,4%
Strategisk afhængighed	Koncentration inden for udvalgte råmaterialer	Importkoncentration, kurv af kritiske råmaterialer, indeks [kilde: COMEXT]	0,16	0,15	0,15	0,15	0,17	-6%	17%
	Installeret VE-elkapacitet	Vedvarende elektricitet ift. samlet kapacitet, % [kilde: Eurostat, nrg_inf_epc]		46,10	45,40	45,90	43,00	7%	47,8%
Investeringsdynamik	Private nettoinvesteringer	Ændring i privat kapitalbeholdning med fradrag af afskrivninger, % af BNP [kilde: Ameco]		4,4	4,1	4,5	4,2	4,8%	2,6%
	Offentlige nettoinvesteringer	Ændring i offentlig kapitalbeholdning med fradrag af afskrivninger, % af BNP [kilde: Ameco]		1	0,6	0,8	0,7	43%	0,4%

(Fortsættes på næste side)

Tabel (fortsat)

INDRE MARKED										
Integration i det indre marked	Intra-EU-handel	Handel internt i EU ift. handel uden for EU, indeks [kilde: Ameco]	1,55	1,48	1,45	1,51	1,46	6%	1,59	
	Restriktivitet inden for liberale erhverv	Indikator for reguleringsmæssig restriktivitet	2				2	0%	3,37	
Anerkendelse af erhvervs-kvalifikationer	Afgørelser om anerkendelse uden kompensation	Professionals qualified in another EU MS applying to host MS, % over total decisions taken by host MS [source: Regulated professions database]	73,4						45%	
Efterlevelse - samarbejde mellem KOMM og MS	Gennemførelse - samlet	5 sub-indicators, sum of scores [source: Single Market Scoreboard]		Above average	On average	On average	Above average			
	Overtrædelser - samlet	4 sub-indicators, sum of scores [source: Single Market Scoreboard]		Above average	On average	On average	Above average			
Investerings-beskyttelse	Tillid til investeringsbeskyttelse	Companies confident that their investment is protected by the law and courts of MS if something goes wrong, % of all firms surveyed [source: Flash Eurobarometer 504]	76						56%	
ERHVERVSMILJØ - SMV										
Erhvervsdemografi	Konkurser	Indeks (2015=100) [kilde: Eurostat, sts_rb_a]	n.a.	n.a.	228,2	187,4	162,1	40,8%	70,1	
	Virksomhedsregistreringer	Indeks (2015=100) [kilde: Eurostat, sts_rb_a]	n.a.	n.a.	141,7	142,8	125,9	0,125	105,6	
Adgang til finansiering	Forsinket betaling	Andel af SMV'er, der har betalt for sent de seneste 6 måneder, % [kilde: SAFE]	35,1	24,9	38,7	n.a.	n.a.	-9%	45%	
	EIF's indeks for adgang til finansiering - Lån	Sammensat: SMV'ers eksterne finansiering over de seneste 6 måneder, indeks fra 0 til 1 (jo højere jo bedre) [kilde: EIF SME Access to Finance Index]		0,38	0,26	0,21	0,31	23,5%	0,56	
	EIF's indeks for adgang til finansiering - Egenkapital	Sammensat: VK/BNP, børsintro/BNP, SMV'er, der benytter egenkapital, indeks fra 0 til 1 (jo højere jo bedre) [kilde: EIF SME Access to Finance Index]		0,3	0,23	0,48	0,33	-9,7%	0,18	
	% af afviste eller afslåede lån	SMV'er hvis låneanmodninger er blevet afvist eller afslået, % [kilde: SAFE]	26,7	26,5	28,2	6,7	11,1	140,0%	12,4%	
Offentlige indkøb	SME contractors	Kontrahenter, som er SMV, % af alle kontrahenter [kilde: resultattavlen for det indre marked]		50	45	43	55	-9,1%	63%	
	SME bids	Tilbud fra SMV'er, % af alle tilbud [kilde: resultattavlen for det indre marked]		54	55	52	53	2%	70,8%	

(*) senest tilgængelige

Kilde: Tabellen ovenfor viser de respektive kilder for hver indikator i kolonnen "Beskrivelse".

God administrativ kapacitet fremmer økonomisk velstand, social fremgang og retfærdighed. Den offentlige forvaltning på alle forvaltningsniveauer sørger for kriserespons og for levering af offentlige tjenester og bidrager til at opbygge modstandsdygtighed med henblik på en bæredygtig udvikling af EU's økonomi.

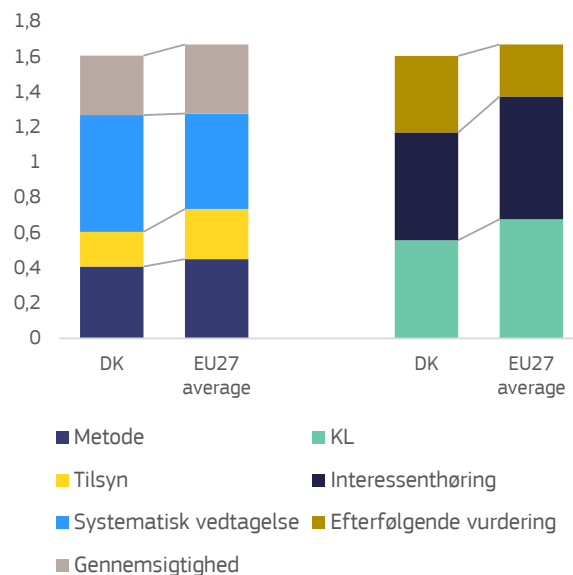
Danmarks offentlige forvaltning er blandt de mest effektive i EU27⁽⁴³⁾. De danske myndigheder arbejder på forskellige initiativer til at styrke den administrative indsats. Der er særlig fokus på koordinering af tværgående politikker, digitale tjenester samt forøgelse og sikring af nærheden af offentlige tjenester.⁽⁴⁴⁾

Danmark er blandt de lande, der klarer sig bedst inden for e-forvaltning, og tilbyder meget modne digitale tjenester. Landet ligger over gennemsnittet for den sammensatte indikator for benchmarket for e-forvaltning (84,3 mod 70,9 i EU). Andelen af brugere af e-forvaltningstjenester er høj, nemlig 93 % i 2021. I lyset heraf er en af målsætningerne for den danske genopretnings- og resiliensplan at styrke kapaciteten og modstandsdygtigheden af den offentlige forvaltning ved at modernisere den digitale infrastruktur, forbedre cyber- og informationssikkerheden i den offentlige forvaltning og fremme bedre adgang til data og interoperabel datainfrastruktur. Sidstnævnte vil også blive håndteret gennem regionaludviklingsstøtten.

Der er en stærk administrativ kapacitet. Andelen af offentligt ansatte, der deltager i voksenuddannelse, ligger over EU-gennemsnittet, og det samme gælder andelen af ansatte i den offentlige forvaltning med en videregående uddannelse. Arbejdsstyrken i den danske offentlige sektor er en af de yngste, idet 43 % af de ansatte er under 39, mens en relativt lille andel af de offentligt ansatte er i alderen 55-74 (20,9 % i 2021). Der er dog en forholdsvis skæv kønsfordeling på lederstillinger, og afvigelsen fra fuld ligestilling er næsten dobbelt så høj som EU-gennemsnittet (47,2 mod 21,8 i EU).

Danmark kunne med fordel gøre sin politikudformning mere evidensbaseret. Landets indsats med hensyn til at inddrage interessenter i lovgivningsarbejdet og foretage efterfølgende vurderinger af lovgivningen ligger under EU's medianværdi (jf. figur 10.1).

Figur A11.1: Indikatorer for evidensbaseret politikudformning

(1) KL: Konsekvensanalyse af lovgivning

Kilde: OECD's iREG-indikatorer

Retssystemet fungerer effektivt.

Gennemførelsesprocenten for tvister i civil- og handelsretlige sager blev markant forbedret i 2020 (111,1 % mod 91,78 % i 2019). Retssystemets generelle kvalitet er god. Der anvendes digitale værktøjer ved domstolene, men der kan dog stadig arbejdes på at opnå større digitalisering i retssystemet. Med hensyn til retsvæsenets uafhængighed er der ikke rapporteret om systemiske mangler.⁽⁴⁵⁾

⁽⁴³⁾ Worldwide Governance Indicators, 2020.

⁽⁴⁴⁾ Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Strukturreformstøtte, Offentlig Forvaltning og Styring: "European Public Administration Country Knowledge, Country brief 2021, Danmark", Publikationskontoret, 2022.

⁽⁴⁵⁾ For en mere detaljeret analyse af retssystemets virkemåde i Danmark henvises til EU's resultattavle for retsområdet 2022 (endnu ikke tilgængelig) og landekapitlet for Danmark i Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2022 (endnu ikke offentliggjort).

Tabel A11.1: Indikatorer for offentlig forvaltning

Indikator (1)	2017	2018	2019	2020	2021	EU27
E-forvaltning						
1 Andel af befolkningen, der inden for det seneste år har benyttet internettet til at interagere med offentlige myndigheder (%)	92,0	94,0	94,0	92,0	93,0	70,8
2 Overordnet score i e-government benchmark 2021 (2)	na	na	na	na	84,3	70,9
Åbenhed i forvaltningen og uafhængige finanspolitiske institutioner						
3 Open data maturity index 2021	na	na	na	na	91,3	81,1
4 Scope Index of Fiscal Institutions	46,3	46,3	46,3	46,3	na	56,8
Uddannelsesniveau, voksenlæring, kønsfordeling og alder						
5 Andel af ansatte i den offentlige forvaltning med en videregående uddannelse, niveau 5-8 (3)	58,1	59,3	61,6	62,3	64,7	55,3
6 Offentligt ansattes deltagelse i voksenlæring (3)	34,8	29,7	35,0	27,0	31,5	18,6
7 Kønsfordeling på lederstillinger i den offentlige forvaltning (4)	50,6	52,6	39,6	40,0	47,2	21,8
8 Andel af ansatte i den offentlige forvaltninger i alderen 55-74 (3)	22,6	22,4	22,0	20,7	20,9	21,3
Offentlig økonomistyring						
9 Indeks for mellemfristet budgetramme	0,62	0,62	0,62	0,62	na	0,72
10 Indeks for budgetreglernes styrke	1,0	1,0	1,0	1,0	na	1,5
11 Sammensat indikator for offentlige indkøb	7,7	4,0	7,7	5,0	na	-0,7
Evidensbaseret politikudformning						
12 Indeks for reguleringspolitik og forvaltningspraksis mht. inddragelse af interessenter, konsekvensanalyser af lovgivning og efterfølgende vurderinger af lovgivning	1,61	na	na	1,61	na	1,7

(1) Høje værdier angiver gode resultater, med undtagelse af indikator 7 og 8.

(2) Måler brugervenligheden (herunder for grænseoverskridende tjenester) og gennemsigtigheden i digitale offentlige tjenester samt tilstedeværelsen af vigtige katalysatorer for leveringen af disse tjenester.

(3) Brud i serien i 2021.

(4) Defineret som den absolutte værdi af forskellen mellem andelen af mænd og kvinder i ledende stillinger i den offentlige forvaltning.

Kilde: ICT use survey, Eurostat (1), E-government benchmark report (2), Open data maturity report (3), Fiscal Governance Database (4, 9, 10), Labour Force Survey, Eurostat (5, 6, 8), Det Europæiske Ligestillingsinstitut (7), Resultattavlen for det indre marked, sammensat indikator for offentlige indkøb (11), OECD's indikatorer for reguleringspolitik og -forvaltning (12).

Den europæiske søjle for sociale rettigheder skaber et pejlemærke for opadgående konvergens i retning af bedre arbejds- og levevilkår i EU. Gennemførelsen af de 20 principper om lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår, social beskyttelse og inklusion, støttet af EU's overordnede mål for 2030 om beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse, vil styrke EU's indsats for en digital, grøn og retfærdig omstilling. Dette bilag giver et overblik over Danmarks fremskridt med hensyn til at nå målene under den europæiske søjle for sociale rettigheder.

Det danske arbejdsmarked udviste positive resultater før covid-19-udbruddet og har været modstandsdygtigt over for pandemien. Der er nu mangel på arbejdskraft.

Beskæftigelsesfrekvensen er forholdsvis høj, nemlig 79,0 %, med en forholdsvis lav kønsbestemt forskel på 6,9 % (10,8 % i EU i 2021). Langtidsledigheden forblev forholdsvis lav under krisen (1,0 % i 2021), hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet (2,4 %). Engros- og detailhandel samt overnatningsfaciliteter og restaurationsvirksomhed er de områder, der blev hårdest ramt af covid-19-krisen. Regeringens lønkompensationsordning forhindrede imidlertid arbejdsløsheden i at stige kraftigt. Manglen på arbejdskraft har nu nået det højeste niveau siden 2008. De fleste brancher og regioner har sværere og sværere ved at rekruttere ny arbejdskraft, og andelen af forgæves rekrutteringer er på 33 % (december 2021). Midlerne under EU's samhørighedspolitik vil støtte foranstaltninger, der kan hjælpe med at dække kvalifikationsbehovet for en retfærdig digital og grøn omstilling, samtidig med at finansiering under REACT-EU-instrumentet (genopretningsbistand til samhørighed og til områder i EU) vil støtte disse foranstaltninger yderligere såvel som iværksættere og innovation. Det er også vigtigt at håndtere disse udfordringer som led i indsatsen for at nå EU's overordnede beskæftigelsesmål for 2030.

Tabel A12.1: Den sociale resultattavle

Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet	Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24) (2021)	9,8				
	Borgernes digitale færdigheder (% af befolkningen i alderen 16-74) (2021)	69,0				
	Unge NEET'er (% af befolkningen i alderen 15-29) (2021)	8,4				
	Kønsbetiget forskel i beskæftigelsesfrekvens (procentpoint) (2021)	6,9				
	Indkomstkvintilsats (S80/S20) (2020)	4,0				
Dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår	Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64) (2021)	79,0				
	Ledighed (% af befolkningen i alderen 15-74) (2021)	5,1				
	Langtidsledighed (% af befolkningen i alderen 15-74) (2021)	1,0				
	Vækst i disponibel bruttohusstandsindkomst pr. indbygger (2008=100) (2020)	116,9				
	I risiko for fattigdom eller social udstødelse (i %) (2020)	16,8				
Social beskyttelse og inklusion	Børn i risiko for fattigdom og social udstødelse (i %) (2020)	13,4				
	Sociale overførselsindkomsters virkning (bortset fra pensioner) for fattigdomsbekæmpelse (% af reduktionen i AROP) (2020)	52,4				
	Forskel i beskæftigelse mellem personer med og uden handicap (2020)	18,1				
	Overdreven boligbyrde (% af befolkningen) (2020)	14,1				
	Børn under 3 år i formelle dagtilbud (% af børn under 3 år) (2020)	67,7				
	Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (% af befolkningen over 16) (2020)	1,7				
Kritisk	Bør overvåges	Svag, men i fremgang	God, men bør overvåges	Gennemsnitlig	Bedre end gennemsnittet	Bedst præsterende

Ajournført pr. 29.4.2022. Medlemsstaterne klassificeres i den sociale resultattavle efter en statistisk metode, der er aftalt med Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse. Der ses samlet på niveauer og ændringer af indikatorerne i forhold til de respektive EU-gennemsnit og medlemsstaterne inddeles i syv kategorier. Yderligere metodologiske oplysninger findes i den fælles beskæftigelsesrapport 2022. Da der er foretaget ændringer af definitionen af borgernes digitale færdigheder i 2021, anvendes undtagelsesvis kun niveauer i vurderingen af denne indikator. NEET: hverken i beskæftigelse eller under uddannelse; GDHI: disponibel bruttohusstandsindkomst. Boligbyrden ("housing cost overburden rate") er den procentdel af befolkningen, som lever i husstande, hvor de samlede boligomkostninger (nettet for boligydelse) udgør mere end 40 % af den disponible indkomst (nettet for boligydelse).

Kilde: Eurostat, den sociale resultattavle.

Den faldende deltagelse i voksenuddannelse udgør en udfordring for Danmark, navnlig i lyset af den grønne og den digitale omstilling. Der er i de seneste år registreret et fald i voksnes deltagelse i læring i løbet af de seneste fire uger (fra 28 % i 2016 til 22,4 % i 2021), selv om andelen fortsat er mere end dobbelt så stor som EU-gennemsnittet. Samtidig er andelen af unge, der forlader

uddannelsessystemet tidligt, faldet, selv om den fortsat ligger over det laveste niveau i 2015. Forskellen mellem børn født i landet og børn født i udlandet er relativt lille (1,4 procentpoint). Deltagelsesprocenten for erhvervsuddannelser er relativt lav for Danmark, og det er fortsat vanskeligt at tiltrække studerende. Der er blevet gennemført adskillige politiske tiltag på området, herunder en markant forøgelse af de offentlige udgifter til grundskoler og yderligere finansiering af opkvalificeringsforanstaltninger, der skal gennemføres i perioden 2020-2022. En stor andel af befolkningen (69 %) havde i 2021 digitale færdigheder på et grundlæggende eller højere end grundlæggende niveau. Alligevel er kun en relativt lille andel af IT-stillinger besat af kvinder, idet kun 20,4 % af IKT-specialisterne er kvinder ifølge den digitale resultattavle for kvinder (2020). Ved yderligere at styrke deltagelsen i voksenuddannelse vil Danmark bidrage til at opfylde EU's overordnede 2030-mål for færdigheder.

Selv om andelen af personer, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, er faldet i de seneste år, er der mulighed for yderligere forbedringer. Med 16,8 % i 2020 er andelen af personer, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, relativt lav sammenlignet med EU-gennemsnittet på 21,9 %, selv om nogle grupper, navnlig unge, indvandrere og personer med handicap, har vanskeligt ved at få adgang til arbejdsmarkedet og en højere risiko for fattigdom. Danmark vil gennem Den Europæiske Fond for Bistand til de Socialt Dårligst Stillede (FEAD) og de kommende programmer under Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) modtage EU-midler, som landet vil anvende til at støtte de socialt dårligst stillede med fokus på foranstaltninger til støtte for hjemløse og personer, der risikerer hjemløshed. Selv om andelen af befolkningen med en høj boligbyrde fortsat ligger over EU-gennemsnittet (14,1 % sammenlignet med 7,9 % i EU-2020), bevæger tallet sig i den rigtige retning.

I dette bilag beskrives de vigtigste udfordringer for Danmarks uddannelsessystem set ud fra EU-målene i strategirammen for det europæiske uddannelsesområde og andre kontekstuelle indikatorer baseret på analysen fra rapporten om uddannelsesovervågning 2021.

Danmark har et velfungerende uddannelsessystem, men der er stadig visse udfordringer med hensyn til lighed, der risikerer at blive forværret som følge af pandemien. Danmark klarer sig bedre end EU's gennemsnittet og ligger over EU-målene for deltagelse i førskoleundervisning, grundlæggende færdigheder, unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, og videregående uddannelse.

Skolefrafald er et mindre udbredt problem i Danmark end for gennemsnittet af EU, men der er forskel på land- og byområderne.

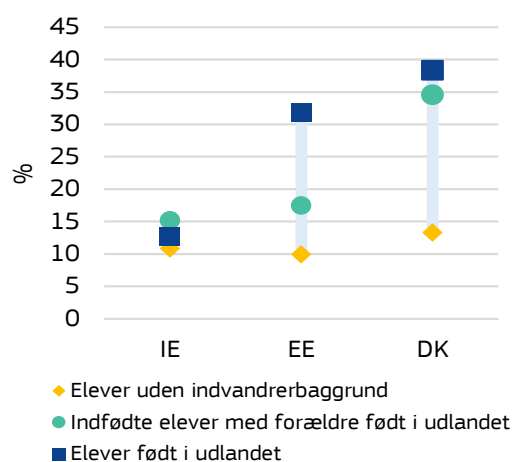
Med 9,8 % ligger skolefrafaldet en smule under EU-målet (9 %), og eleverne er mere tilbøjelige til at forlade skolen tidligt i landområderne end i byerne. Desuden er der en betydelig kønsskævhed (3,5 procentpoint) til fordel for piger. Tallene for deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning er blandt de højeste i EU, og der er vedtaget reformer, som skal forbedre kvaliteten af udbuddet.

Uddannelsesresultaterne og de grundlæggende færdigheder er generelt gode, men unge med indvandrerbaggrund halter bagefter.

Forældrenes socioøkonomiske baggrund påvirker stadig uddannelsesresultaterne i Danmark. Ifølge PISA-resultaterne klarer 15-årige danske elever sig generelt godt inden for læsning, matematik og naturvidenskab (tæt på EU-målet på 15 % for elever med ringe færdigheder og over EU-gennemsnittet). Ikke desto mindre er andelen af elever med ringe læsefærdigheder blandt lavt præsterende elever 20 procentpoint højere end blandt deres mere privilegerede jævnaldrende. Dette udgør en betydelig forskel, men er stadig under EU-gennemsnittet (26,9 procentpoint). Forskellen mellem udenlandskfødte og indfødte elevers resultater er stor, nemlig 25 procentpoint, og der er kun sket få forbedringer for andengenerationsindvandrere. Regeringen vil systematisk øge midlerne til folkeskolen frem mod 2023 for at give kommunerne mulighed for at give undervisningen et yderligere kvalitetsløft.

Der er **dokumentation** ⁽⁴⁶⁾ for, at politikken vedrørende lærere står over for store udfordringer, da der er mangel på lærere generelt og mangel på fuldt uddannede lærere. Færre unge er tiltrukket af grunduddannelsen for lærere, og mange falder fra under uddannelsen. I 2021 besad 18 % af lærerne i grundskolen ikke et tilstrækkeligt kvalifikationsniveau. Lærere er forpligtet til at deltage i løbende faglig udvikling. Sammenlignet med lærere i andre lande er de generelt mindre tilfredse med den uddannelse, der tilbydes.

Figur A13.1: **Dårlige resultater inden for læsning efter indvandrerbaggrund, PISA 2018**

(1) I forhold til sammenlignelige lande.

Kilde: OECD (2019), PISA (2018)

Andelen af personer, der gennemfører en videregående uddannelse, er steget yderligere i de seneste år og har overgået målet på EU-plan.

Den generelle nylige stigning er på linje med tendensen i EU. Andelen af personer, der gennemførte en videregående uddannelse, steg med ca. en fjerdedel for indfødte og 0,4 procentpoint for studerende født i EU. Andelen af færdiguddannede, der er født i EU, overstiger nu andelen af danske studerende med ca. 12 procentpoint og EU-gennemsnittet med omkring 19 procentpoint. Den høje gennemførelsesgrad for udenlandsk fødte studerende tyder på, at de videregående uddannelser og arbejdsmarkedet i Danmark er attraktive, hvilket kan bidrage til at mindske

⁽⁴⁶⁾ OECD Review of Policies to Improve the Effectiveness of Resource Use in Schools (2016), OECD Education Working Paper nr. 235 (2020), OECD Teacher in Focus 2017/16, AE Analysis 18 procent af lærerne har ikke en læreruddannelse 4/2021.

Tabel A13.1: EU-mål og andre kontekstuelle indikatorer under strategirammen for det europæiske uddannelsesområde

Indikator	Mål	2015		2021			
		Danmark	EU-27	Danmark	EU-27		
Deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning (+3 år)	96%	98,0%	91,9%	97,7% ²⁰¹⁹	92,8% ²⁰¹⁹		
Andel af 15-årige med ringe færdigheder inden for:	Læsning < 15%	15,0%	20,4%	16,0% ²⁰¹⁸	22,5% ²⁰¹⁸		
	Matematik < 15%	13,6%	22,2%	14,6% ²⁰¹⁸	22,9% ²⁰¹⁸		
	Naturvidenskab < 15%	15,9%	21,1%	18,7% ²⁰¹⁸	22,3% ²⁰¹⁸		
Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (18-24 år)	I alt	< 9%	8,1%	11,0%	9,8%	9,7%	
	efter køn	mænd		9,9%	12,5%	11,6%	11,4%
		kvinder		6,2%	9,4%	8,1%	7,9%
	efter urbaniseringsgrad	byer		5,8%	9,6%	6,2%	8,7%
		landdistrikter		11,3%	12,2%	13,2%	10,0%
		indfødt		8,0%	10,0%	9,7%	8,5%
	efter fødeland	født i EU		u	20,7%	u	21,4%
		født uden for EU		9,5% ^u	23,4%	13,9% ^u	21,6%
	Gennemførelse af videregående uddannelse (25-34 år)	I alt	45%	43,0%	36,5%	49,1%	41,2%
		efter køn	mænd		34,6%	31,2%	40,6%
kvinder				52,0%	41,8%	57,8%	46,8%
efter urbaniseringsgrad		byer		57,9%	46,2%	61,8%	51,4%
		landdistrikter		26,3%	26,9%	33,4%	29,6%
		indfødt		41,9%	37,7%	48,5%	42,1%
efter fødeland		født i EU		59,7% ^u	32,7%	60,1%	40,7%
		født uden for EU		44,6% ^u	27,0%	48,8%	34,7%
Andel af skolelærere (ISCED 1-3), som er 50 eller derover		33,2%	38,3%	32,7% ²⁰¹⁹	38,9% ²⁰¹⁹		

EU-gennemsnittet for PISA-læseresultaterne i 2018 omfatter ikke ES. u = lav pålidelighed: = foreligger ikke; Der foreligger endnu ikke data for de resterende EU-mål under strategirammen for det europæiske uddannelsesområde, som dækker underpræstation inden for digitale færdigheder, arbejdspladslæring inden for erhvervsrettede uddannelser og voksnes deltagelse i læring.

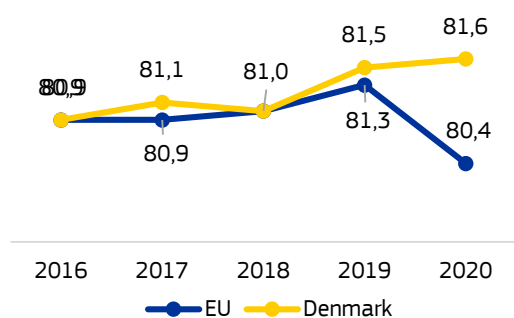
Kilde: Eurostat (UOE, LFS); OECD (PISA)

manglen på kvalificeret arbejdskraft. Det nylige danske initiativ til at reducere antallet af engelsksprogede uddannelser på danske universiteter kan vende denne tendens.

En modstandsdygtig sundhedssektor er en forudsætning for en bæredygtig økonomi og et bæredygtigt samfund, hvilket er blevet særlig relevant i lyset af covid-19-pandemien. Dette bilag indeholder et øjebliksbillede af sundhedssektoren i Danmark.

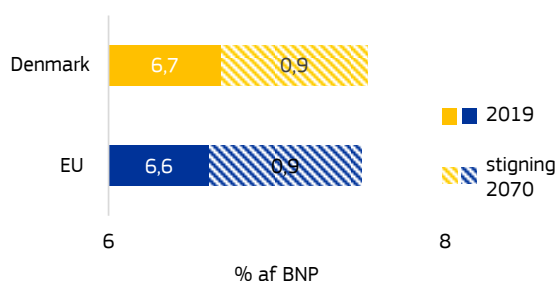
Den forventede levetid er steget hurtigere end EU-gennemsnittet siden 2010 og fortsatte med at stige en smule i 2020 på trods af covid-19-pandemien (se figur A14.1). Kun én anden EU-medlemsstat (Cypern) registrerede ikke et fald i den forventede levetid i 2020. Pr. 17. april 2022 indberettede Danmark 0,86 akkumulerede covid-19-dødsfald pr. 1 000 indbyggere og 478 bekræftede akkumulerede covid-19-tilfælde pr. 1 000 indbyggere. Antallet af dødsfald som følge af årsager, der kan påvirkes, ligger et godt stykke under EU-gennemsnittet, mens kræftdødeligheden fortsat er høj, om end den er faldet i de seneste år.

Figur A14.1: **Forventet levetid ved fødslen, år**

Kilde: Eurostats database

Figur A14.2: **Forventet stigning i de offentlige udgifter til sundhedspleje i perioden 2019-2070 (referencescenarie)**

Kilde: Europa-Kommissionen/EPC (2021).

Sundhedsudgifterne målt i BNP svarede til EU-gennemsnittet i 2019. Sundhedsudgifterne målt i faste priser steg imidlertid med gennemsnitligt 2 % om året mellem 2015 og

2019 — en smule lavere end EU-gennemsnittet. Danmark har universel sundhedsdækning, som primært er offentligt finansieret (83,3 % i 2019). De offentlige sundhedsudgifter forventes at stige med 0,9 procentpoint af BNP frem til 2070, hvilket er på linje med EU som helhed (se figur A14.2).

Danmark har flere læger og sygeplejersker pr. indbygger end EU-gennemsnittet. Der er imidlertid mangel på alment praktiserende læger i Danmark, navnlig i landdistrikter og fjerntliggende områder. Regeringen har både før og efter pandemien vedtaget adskillige initiativer til at øge antallet af praktiserende læger og sygeplejersker. Som følge af politiske tiltag til at flytte behandlingen til ambulante miljøer, er hospitalskapaciteten faldet støt i løbet af de seneste to årtier. Der var tilstrækkelig spidsbelastningskapacitet under pandemien (om end på bekostning af den ikke-akutte behandling og elektiv kirurgi).

Ifølge Danmarks genopretnings- og resiliensplan skal der investeres 33 mio. EUR (2 % af den samlede genopretnings- og resiliensplan) i fremme af digitalisering af sundhedssystemet gennem yderligere udrulning af telemedicin. Danmarks plan vil også bidrage til at understøtte et forvaltningssystem for lagre af kritiske medicinske forsyninger og undersøgelser af virkningerne og bivirkningerne af covid-19-vacciner.

Tabel A14.1: **Nøgleindikatorer for sundhed**

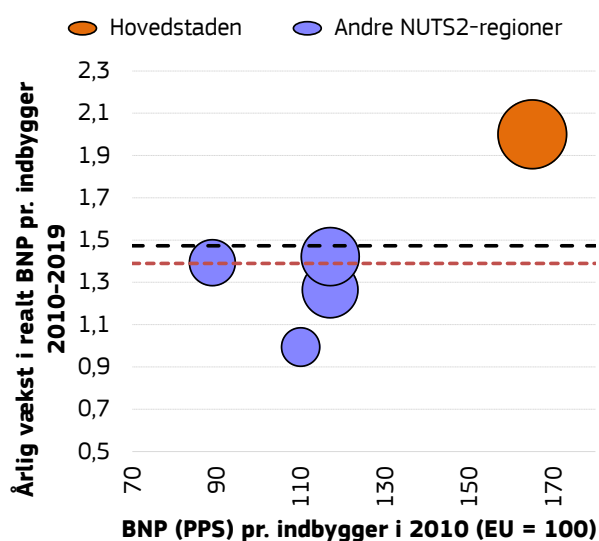
	2016	2017	2018	2019	2020	EU-gennemsnit (seneste år)
Dødsfald, der kan påvirkes, pr. 100 000 indbyggere (dødsfald, der kan forhindres med optimal sundhedspleje)	76,0	73,2	73,0	66,6		92.1 (2017)
Kræftdødelighed, pr. 100 000 indbyggere	293,6	284,7	279,8	282,5		252.5 (2017)
Løbende udgifter til sundhed, % af BNP	10,1	10,0	10,1	10,0		9.9 (2019)
Offentlig andel af sundhedsudgifter, % af løbende sundhedsudgifter	84,1	84,0	83,9	83,3		79.5 (2018)
Udgifter til forebyggelse, % af løbende sundhedsudgifter	2,6	2,5	2,4	2,5		2.8 (2018)
Akutsengepladser pr. 100 000 indbyggere	252,5	253,6	254,0	249,0		387.4 (2019)
Læger pr. 1 000 indbyggere *	4,0	4,1	4,2			3.8 (2018)
Sygeplejersker pr. 1 000 indbyggere *	9,9	10,0	10,1			8.2 (2018)
Forbrug af antibakterielle midler til systemisk brug i samfundet, defineret døgndosis pr. 1 000 indbyggere om dagen **	15,2	14,3	13,6	13,4	12,5	14.5 (2020)

Data om lægetæthed henviser til praktiserende læger i alle lande undtagen FI, EL, PT (med autorisation til at praktisere) og SK (erhvervsaktiv). Data om sygeplejersketæthed henviser til praktiserende sygeplejersker i alle lande (imputerede data fra 2014 for FI) undtagen IE, FR, PT, SK (erhvervsaktiv) og EL (udelukkende sygeplejerske på hospitaler). Yderligere oplysninger: https://ec.europa.eu/health/state-health-eu/country-health-profiles_en

Kilde: Eurostats database, bortset fra: * Eurostats database og OECD, ** ECDC.

Den regionale dimension er en vigtig faktor ved vurderingen af den økonomiske og sociale udvikling i medlemsstaterne. Ved at tage hensyn til denne dimension sikres en velafstemt og målrettet politisk reaktion, der fremmer samhørighed og sikrer en bæredygtig og modstandsdygtig økonomisk udvikling i alle regioner. De regionale økonomiske forskelle i Danmark tiltog mellem 2000 og 2019. Region Hovedstaden er drivkraften i den danske økonomi. Tre andre regioner, Syddanmark, Midtjylland og Nordjylland, følger efter med et BNP over EU-gennemsnittet. Kun Region Sjælland ligger under EU-gennemsnittet målt i BNP og er defineret som en overgangsregion, som kan modtage finansiering fra samhørighedspolitikken. Mens Region Hovedstaden tegnede sig for over 40,6 % af det nationale BNP i 2019 og registrerede den største vækst i BNP, har Nordjylland den laveste BNP-vækst pr. indbygger (0,9 %), hvilket er under EU-gennemsnittet (1,39 %) (se figur A15.1).

Figur A15.1: **BNP pr. indbygger (2010) og BNP-vækst (2010-2019)**

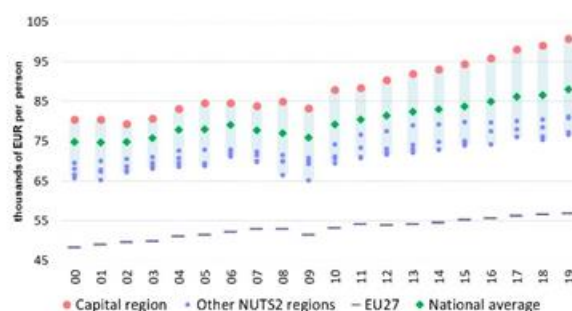
Boblernes størrelse afspejler befolkningens størrelse.

Kilde: Europa-Kommissionen

Der er stort set ingen forskel på de generelle arbejdsmarkedsforhold mellem regionerne.

Kun i højteknologiske og videnintensive sektorer klarer Region Hovedstaden sig meget bedre end andre regioner. Arbejdsproduktiviteten lå over EU-gennemsnittet for alle regioner, men forskellen mellem hovedstaden og resten af landet steg i denne periode (se figur A15.2).

Figur A15.2: **Udvikling i arbejdsproduktivitet i de danske regioner**

Real bruttoværditilvækst i EUR (2015-priser) efter beskæftigelse, tusind personer

Kilde: Europa-Kommissionen

Der er forskelle i regionernes innovationskapacitet.

Region Hovedstaden skiller sig ud med hensyn til udgifter til forskning og udvikling og har den største andel af højtuddannede i alderen 30-34. Kun én anden dansk region, nemlig Region Midtjylland, ligger over EU-gennemsnittet på 2,2 % for FoU-udgifter. Region Hovedstaden og Region Midtjylland er også førende inden for innovation i den europæiske resultattavle for forskning og innovation. Til gengæld er Region Sjælland og Region Nordjylland de to regioner med de laveste FoU-udgifter, mens Sjælland og Syddanmark har den laveste andel af højtuddannede personer.

Hvad angår virkningerne af covid-19-pandemien, skete der en lille stigning i arbejdsløsheden i alle regioner mellem 2019 og 2020, men uden større regionale forskelle. Til gengæld steg andelen af personer, der arbejdede hjemmefra, med 15 % i Region Hovedstaden, sammenlignet med 5-8 % i andre regioner.

Samlet set ligger CO₂-emissionerne fra fossile brændstoffer pr. person i Danmark under EU-gennemsnittet.

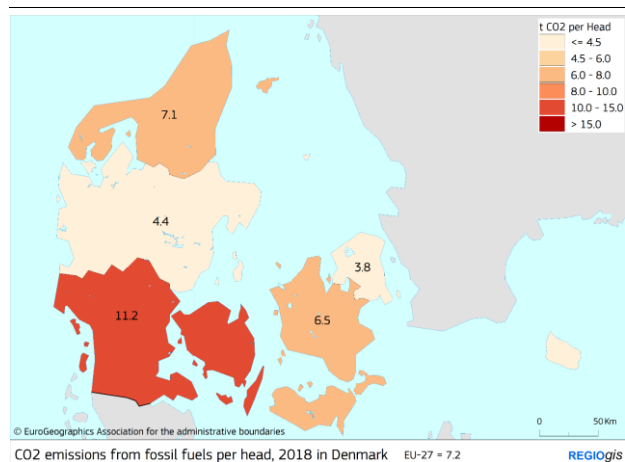
Danmark har imidlertid fastsat meget ambitiøse nationale mål for CO₂-emissionerne, som vil påvirke alle danske regioner (jf. figur A15.3).

Tabel A15.1: Danmark, udvalgte indikatorer på regionalt plan

NUTS 2-region	BNP pr. indbygger (PPS)	Produktivitet (BVT (PPS) pr. beskæftiget)	BNP-vækst pr. indbygger	Højt-uddannet befolkning	FoU-udgifter	Virksomhedernes FoU-udgifter	Beskæft. i højteknologiske sektorer	Beskæft. inden for vidensintensive tjenester	CO ₂ -emissioner fra fossile brændsler pr. indb.
	EU27=100, 2019	EU27=100, 2018	Gnsntl. ændring i % ift. foregående år, 2010-2019	% af befolkningen i alderen 30-34, 2017-2019	% af BNP, 2017	% af BNP, 2017	% af samlet beskæftigelse, 2020	% af samlet beskæftigelse, 2020	tCO ₂ -ækvivalenter, 2018
European Union	100	100	1,39	39,4	2,19	1,5	4,5	40,01	7,2
Danmark	130	113	1,47	48,8	2,98	1,9	5,7	49,24	
Hovedstaden	167	127	2,00	63,2	4,76	3,3	10,0	58,04	3,8
Sjælland	89	101	1,39	33,4	1,41	0,8	4,4	46,57	6,5
Syddanmark	116	105	1,26	38,6	1,75	1,1	2,2	43,11	11,2
Midtjylland	120	104	1,42	46,2	2,46	1,5	4,4	45,47	4,4
Nordjylland	109	100	0,99	40,3	1,60	0,6	3,0	44,35	7,1

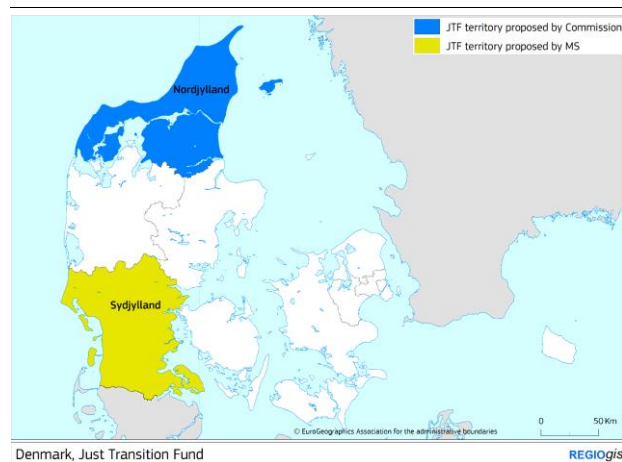
Kilde: Eurostat

Figur A15.3: CO₂-emissioner fra fossile brændstoffer pr. person i danske regioner (2018)

Kilde: Europa-Kommissionen

Figur A15.4: Områder, der er mest berørt af klimaomstillingen i Danmark

Kilde: Europa-Kommissionen

Selv om den grønne omstilling påvirker hele Danmark, anses to regioner for at være hårdere ramt (jf. figur A15.4). Region Syddanmark, og nærmere bestemt Sønderjylland, har en høj koncentration af landets olie- og gasindustri, som skal udfases inden 2050. Region Syddanmark er også den eneste danske region med drivhusgasemissioner over EU-gennemsnittet. Region Nordjylland er den region, der har den næsthøjeste drivhusgasintensitet i Danmark, og huserer den største enkeltstående industrielle drivhusgasudleder i Danmark, Aalborg Portland. Begge regioner ligger under det nationale gennemsnit i de fleste økonomiske og arbejdsmarkeds-mæssige sammenligninger, hovedsagelig på grund af hovedstadsregionens høje profil som frontløber.

Dette bilag giver et overblik over de vigtigste tendenser i den danske finanssektor.

Banksektorens solvens har været ret solid under pandemien. De danske bankers kapitalprocent blev ikke påvirket af pandemien og lå fortsat over EU-gennemsnittet i tredje kvartal 2021 (22,9 % mod 19,3 %). Den stresstest, som Danmarks Nationalbank har udført, viser, at selv om de danske banker har tilstrækkelig kapital til at modstå en alvorlig recession, er nogle af de systemiske banker tæt på deres bufferkrav. Samtidig har andelen af misligholdte lån været uændret i de seneste tre år. For så vidt angår rentabilitet steg den annualiserede egenkapitalforrentning til 8,1 % i tredje kvartal 2021 (mod 7,1 % i EU), hvilket kan forklares med lave nedskrivninger. På grund af høje personaleomkostninger faldt bankernes effektivitet i 2020, men steg igen i 2021 efter øget fokus på omkostningsbesparelser (omkostninger ift. indtægter på 63,3 % i 2020 mod 57,7 % i tredje kvartal 2021). Kreditgivningen til ikke-finansielle selskaber steg mod slutningen af 2021, hovedsagelig fordi de offentlige likviditetsstøtteordninger udløb, mens efterspørgslen efter realkreditlån fortsatte med at stige, om end i et mere moderat tempo end boligpriserne.

Boligmarkedet er behæftet med risici, der kan håndteres ved hjælp af yderligere makroprudentielle foranstaltninger. Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici (2022)⁽⁴⁷⁾ har peget på en række centrale sårbarheder: høj vækst i boligpriserne, tegn på overvurdering, stor gældsætning i husholdningerne, stor (og stigende) andel af lån med afdragsfrihed og betydelig indbyrdes forbundethed i det nordiske banksystem. Boligpriserne er steget støt i de sidste to år, og i 2020 blev de anslået at være overvurderet med 16 % i gennemsnit. Boligprisstigningerne er aftaget betydeligt siden midten af 2021, og den samlede vækst i realkreditlån er fortsat moderat. En stigende andel af nye realkreditlån består imidlertid af lån til stærkt forgældede boligejere og afdragsfri lån. Desuden er nogle boligejere udsat for en betydelig renterisiko. I 2021 udstedte

Det Systemiske Risikoråd en række henstillinger med henblik på at mindske risiciene i systemet og gøre det finansielle system bedre forberedt på chok. Den kontracykliske kapitalbuffer blev derfor hævet til 1 % pr. september 2022. Det er blevet besluttet, at den vil blive forhøjet til 2,5 % fra marts 2023. Det Systemiske Risikoråds henstilling om at begrænse adgangen til afdragsfrie lån for højt gældsatte låntagere ved at indføre et loft for belåningsgraden på 60 % blev imidlertid ikke imødekommet af regeringen, som på daværende tidspunkt mente, at de danske husholdninger befandt sig i en stærk finansiell stilling, og at det var tilstrækkeligt at øge overvågningen af boligmarkedet.

Danmark har truffet foranstaltninger til at håndtere risici i forbindelse med hvidvask af penge og har godkendt en række foranstaltninger for at styrke rammerne for bekæmpelse af hvidvask, f.eks. gennemførelsen af det fjerde og det femte direktiv om bekæmpelse af hvidvaskning af penge. Finanstilsynet og den finansielle efterretningsenhed er blevet styrket, idet de har fået øget deres budgetter og tilført mere personale. Man er i færd med at gennemføre procedurer baseret på den risikobaserede tilgang og sikre tilstrækkelig uddannelse og kvalificering af nyt personale samt bedre samarbejde mellem relevante danske og internationale hvidvaskmyndigheder. Der er imidlertid endnu ikke fremlagt dokumentation for effektiviteten af de nyligt vedtagne love og reformer.

⁽⁴⁷⁾ ESRB, Vulnerabilities in the residential real estate sectors of the EEA countries, februar 2022, <https://www.esrb.europa.eu/news/pr/date/2022/html/esrb.pr.2.20211~9393d5e991.en.html>.

Tabel A16.1: **Indikatorer for finansiel soliditet**

	2017	2018	2019	2020	2021
Banksektorens samlede aktiver (% af BNP)	363,0	349,4	383,4	401,0	378,5
de fem største bankers andel (samlede aktiver) (%)	65,7	64,5	66,2	67,1	-
indenlandske kreditinstitutters andel (samlede aktiver) (%)¹	93,0	93,0	92,9	93,4	93,1
Indikatorer for finansiel soliditet:¹					
- misligholdte lån (% af alle lån)	2,5	2,3	1,9	1,9	1,9
- kapitalprocent (%)	22,1	21,6	22,4	23,2	22,9
- egenkapitalforrentning (%)	10,8	8,0	8,7	4,5	8,1
Kreditvækst i ikkefinansielle selskaber (årlig ændring i %)	-	-	-	-	-
Kreditvækst i husholdninger (årlig ændring i %)	-	-	-	-	-
Omkostningsprocent (%)¹	51,2	57,7	61,0	63,3	57,6
Udlåns-/indlånskvote (%)¹	228,7	240,7	248,9	215,8	212,6
Centralbankslikviditet i % af forpligtelser	0,1	0,1	0,0	0,1	-
Gæld i den private sektor (% af BNP)	216,7	215,3	221,0	220,9	-
Langsigtet rentespænd over for Bund (basispoint)	15,9	5,8	6,8	15,0	31,3
Markedsfinansieringssats (%)	44,8	42,4	41,4	40,2	-
Udstedelse grønne obligationer (mia. EUR)	1,8	0,8	10,9	1,6	6,8

(1) Senest tilgængelige data: Q3 2021

Kilde: ECB, Eurostat, Refinitiv

Dette bilag indeholder en indikatorbaseret oversigt over Danmarks skattesystem. Det indeholder oplysninger om skattestrukturen, dvs. de typer skatter og afgifter, som Danmark opnår flest indtægter fra, skattebyrden for arbejdstagere samt skattesystemets progressivitet og omfordelingseffekt. Det indeholder også oplysninger om skatteopkrævning og overholdelse af skattereglerne og om risikoen for aggressiv skatteplanlægning.

Danmarks skatteindtægter er høje målt i BNP, men skattestrukturen er afbalanceret og forholdsvis væksthæmmende. Danmark er et højskattelands og havde den højeste skattekvote blandt alle medlemsstater i 2020. Selv om Danmarks indtægter fra skat på arbejde målt i BNP i 2020 var blandt de højeste i EU, skyldes dette landets høje skatteindtægter målt i BNP samlet set, mens skatten på arbejde i forhold til den samlede beskatning faktisk ligger under EU-aggregatet. Tilsvarende var indtægterne fra forbrugsafgifter og miljøafgifter målt i BNP blandt de højeste i EU, men dette skyldtes til dels den høje samlede beskatning. Ikke desto mindre lå indtægterne fra forbrugs- og miljøafgifter også over EU-aggregatet som en andel af den samlede beskatning, hvilket er tegn på en væksthæmmende skattestruktur i Danmark. Løbende ejendomsskatter, som også i høj grad bidrager til økonomisk vækst, er meget udbredte: indtægterne fra løbende ejendomsskatter var blandt de højeste

i EU, både som andel af BNP og som andel af den samlede beskatning i 2020. På den anden side giver det danske skattesystem også mulighed for et af de højeste skattefradrag for rentebetalinger på realkreditlån i EU, hvilket skaber incitament til at lånefinansiere sin bolig. Det nye boligskattesystem, som vil sikre en mere retfærdig beskatning af boliger, blev godkendt af Folketinget i 2017, men er stadig ikke på plads.

Danmarks skattetryk på arbejde er forholdsvis lavt på tværs af indkomstfordelingen. Skattekiln på arbejde i Danmark lå i 2020 betydeligt under EU-gennemsnittet på forskellige indkomstniveauer, dvs. for enlige med gennemsnitløn (100 %) såvel som enlige med 50 %, 67 % og 167 % af gennemsnitlønnen. For sekundære forsørgere med et lønniveau svarende til 67 % af gennemsnitlønnen, hvis ægtefælle tjener en gennemsnitløn, ligger skattekiln også lidt under EU-gennemsnittet, men forskellen i deres skattekiln sammenlignet med enlige på samme lønniveau ligger over EU-gennemsnittet. Til gengæld bidrog skatte- og socialsikringsystemet i 2020 til at mindske uligheden (målt ved GINI-koefficienten) med væsentligt mere end EU-gennemsnittet.

Danmark klarer sig moderat med hensyn til digitalisering af skatteforvaltningen, hvilket kan bidrage til at reducere skatterestancer og mindske efterlevelseseomkostningerne.

Tabel A17.1: Indikatorer for beskatning

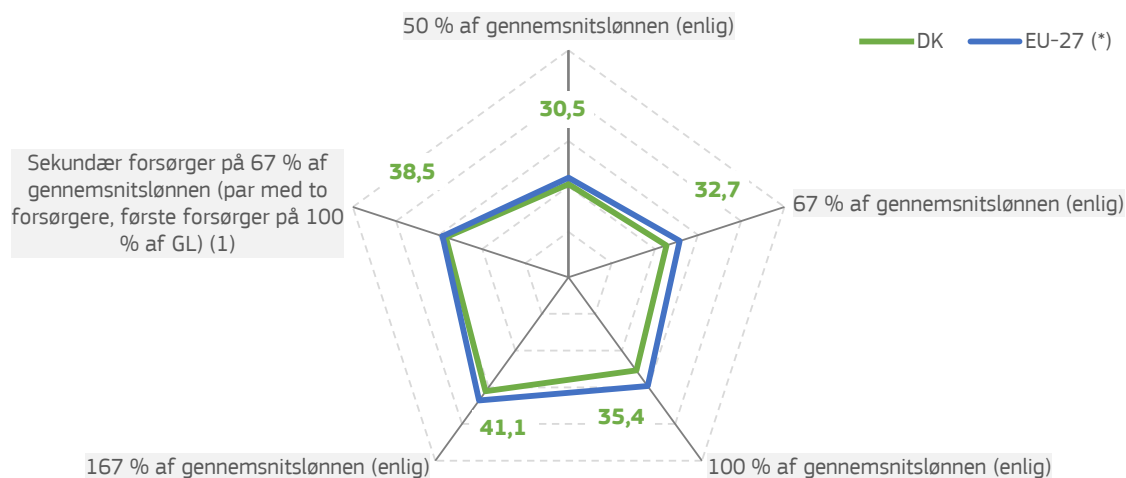
		Danmark					EU-27				
		2010	2018	2019	2020	2021	2010	2018	2019	2020	2021
Skatte- og afgiftsstruktur	Alle skatter og afgifter (inkl. obligatoriske faktiske sociale bidrag) (% af BNP)	45,0	44,4	46,8	46,8		37,9	40,1	39,9	40,1	
	Arbejdsskatter (% af BNP)	22,7	22,9	23,1	24,1		20,0	20,7	20,7	21,5	
	Forbrugsafgifter (% af BNP)	14,6	14,1	13,6	13,8		10,8	11,1	11,1	10,8	
	Formueskatter (% af BNP)	7,7	7,4	10,1	8,9		7,1	8,2	8,1	7,9	
	Ejendomsskatter i alt (% af BNP)	2,5	2,5	2,7	2,6		1,9	2,2	2,2	2,3	
	Løbende skatter af fast ejendom (% af BNP)	2,0	2,0	2,0	2,0		1,1	1,2	1,2	1,2	
	Miljøafgifter (% af BNP)	4,0	3,6	3,3	3,2		2,4	2,4	2,4	2,2	
Progressivitet og retfærdighed	Skattekiln ved 50 % af gennemsnitlønnen (enlig) (*)	31,2	30,2	30,4	30,2	30,5	33,9	32,4	32,0	31,5	31,9
	Skattekiln ved 100 % af gennemsnitlønnen (enlig) (*)	35,9	35,4	35,5	35,3	35,4	41,0	40,2	40,1	39,9	39,7
	Selskabsskat - effektiv gennemsnitlig skattesats (1) (*)		20,3	20,3	20,3			19,8	19,5	19,3	
	Forskel i GINI-koefficient før og efter skat og sociale overførsler (pensioner indgår ikke i sociale overførsler)	12,2	11,3	11,4	11,2		8,4	7,9	7,4	8,3	
Skatteforvaltning og overholdelse	Udestående skatterestancer: Samlet skattegæld ved udgangen af året (inkl. ikke-indrivelig gæld) / samlede indtægter (i %) (*)		8,0	8,4				31,9	31,8		
	Momsrab (af samlede momsforpligtelser)		7,9	8,6				11,2	10,5		
Risiko ved finansiel aktivitet	Udbytte, renter og royalties (betalt og modtaget) som andel af BNP (%)		6,1	6,2	6,5			10,7	10,5		
	FDI-strømme gennem SPE'er (Special Purpose Entities), % af samlede FDI-strømme (ind og ud)		16,2	6,7	5,5			47,8	46,2	36,7	

(1) Fremadrettet effektiv skattesats (OECD).

(*) Simpelt gennemsnit for EU27, da der ikke er nogen aggregeret EU27-værdi.

Kilde: Europa-Kommissionen, OECD

Skatteken 2021 (%)

Skatteken måler forskellen mellem de samlede arbejdsomkostninger ved ansættelse af en arbejdstager og arbejdstagerens nettoløn: summen af personlige indkomstskatter og lønmodtager- og arbejdsgiverbidrag til sociale sikringsordninger efter fradrag af familietillæg udtrykt som en procentdel af de samlede arbejdsomkostninger (summen af bruttoløn og socialsikringsbidrag betalt af arbejdsgiveren).

(1) Den gennemsnitlige skatteken for sekundære forsørger viser, hvor meget mere familien skal betale i personlig indkomstskat og lønmodtager- og arbejdsgiverbidrag til sociale sikringsordninger som følge af, at den sekundære forsørger kommer i beskæftigelse, og måles i forhold til den sekundære forsørgers bruttoløn plus de arbejdsgiverbidrag, der skal betales af den sekundære forsørgers indkomst. For en mere detaljeret drøftelse henvises til OECD (2016), Taxing Wages 2016, OECD Publishing, Paris. http://dx.doi.org/10.1787/tax_wages-2016-en.

(*) Simpelt gennemsnit for EU27, da der ikke er nogen aggregeret EU27-værdi.

Kilde: Europa-Kommissionen

Mellem 2018 og 2019 steg de udestående skatterestancer en smule med 0,4 procentpoint til 8,4 % af de samlede nettoindtægter. Dette er langt under EU27-gennemsnittet på 31,8 %, selv om dette gennemsnit er pustet op af meget høje tal for visse medlemsstater. Momsgebet (en indikator for effektiviteten af håndhævelsen og overholdelsen af momsreglerne) er forblevet forholdsvis stabilt i Danmark på 8,6 %, hvilket er under det generelle momsgebet for EU på 10,5 %. Det er positivt at bemærke, at gældsinddrivelsen er blevet fordoblet med det nye IT-system PSRM, fra 1,6 mia. DKK i 2020 til 3,7 mia. DKK i 2021. ⁽⁴⁸⁾

⁽⁴⁸⁾ <https://www.gaeldst.dk/nyheder/nyt-system-inddriver-dobbelt-saa-meget-af-danskernes-gaeld-til-det-offentlige/>.

BILAG 18: ØKONOMISKE OG FINANSIELLE NØGLEINDIKATORER

Tabel A18.1: Økonomiske og finansielle nøgleindikatorer

	2004-07	2008-12	2013-18	2019	2020	2021	prognose	
							2022	2023
Realt BNP (årlig ændring)	2,5	-0,4	2,2	2,1	-2,1	4,7	2,6	1,8
Potentiel vækst (årlig ændring)	1,5	1,0	1,7	1,9	1,8	2,4	2,3	2,1
Privatforbrug (årlig ændring)	3,3	-0,3	1,9	1,2	-1,3	4,2	2,3	2,1
Offentligt forbrug (årlig ændring)	1,6	1,6	0,8	1,5	-1,7	3,7	1,4	0,6
Faste bruttoinvesteringer (årlig ændring)	5,8	-3,6	4,6	0,1	5,1	5,6	2,7	2,3
Eksport af varer og tjenester (årlig ændring)	6,2	1,0	3,4	5,0	-7,0	7,8	5,4	4,5
Import af varer og tjenester (årlig ændring)	9,5	0,5	3,8	3,0	-4,1	8,2	5,0	4,6
Bidrag til BNP-vækst:								
indenlandsk efterspørgsel (årlig ændring)	3,2	-0,5	2,0	1,0	0,1	4,1	2,0	1,7
lagre (årlig ændring)	0,3	-0,2	0,1	-0,2	-0,1	0,3	0,1	0,0
nettoeksport (årlig ændring)	-1,0	0,3	0,0	1,4	-2,0	0,3	0,5	0,2
Bidrag til potentiel BNP-vækst:								
arbejdskraft (timer) (årlig ændring)	0,2	-0,1	0,2	0,3	0,3	0,8	0,7	0,5
kapitalintensitet (årlig ændring)	0,8	0,3	0,5	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9
totalfaktorproduktivitet (årlig ændring)	0,6	0,9	0,9	0,9	0,7	0,6	0,6	0,6
Outputgab	3,3	-2,3	-1,9	-0,3	-4,1	-2,0	-1,6	-1,9
Ledighedsprocent	4,5	6,7	6,3	5,0	5,6	5,1	4,8	4,7
BNP-deflator (årlig ændring)	2,4	2,2	0,8	0,7	2,6	2,4	3,3	2,3
Harmoniseret forbrugerprisindeks (HICP, årlig ændring)	1,5	2,4	0,5	0,7	0,3	1,9	5,1	2,7
Nominelle lønomkostninger pr. ansat (årlig ændring)	3,4	2,6	1,6	1,9	2,3	3,2	3,6	2,9
Arbejdsproduktivitet (faste priser, arbejdstimer, årlig ændring)	1,5	0,7	1,5	1,4	0,8	0,4	0,2	0,4
Enhedslønomkostninger (ULC, hele økonomien, årlig ændring)	2,3	2,0	0,6	1,2	3,8	1,1	2,8	2,2
Reale enhedslønomkostninger (årlig ændring)	0,0	-0,2	-0,2	0,4	1,1	-1,2	-0,5	-0,1
Real effektiv valutakurs (enhedslønomkostninger, årlig ændring)	1,4	-0,7	0,1	-2,2
Real effektiv valutakurs (HICP, årlig ændring)	-0,2	-0,7	0,2	-1,7	1,5	-1,0	.	.
Husholdningernes nettoopsparingskvote (nettoopsparing i % af disponibel indkomst)								
Private kreditstrømme, konsolideret (% af BNP)	17,5	5,3	1,6	10,7	4,8	8,8	.	.
Gæld i den private sektor, konsolideret (% af BNP)	192,3	224,0	216,0	221,0	220,9	212,0	.	.
heraf i husholdninger, konsolideret (% af BNP)	116,5	136,5	122,3	110,1	111,6	104,5	.	.
heraf i ikkefinansielle selskaber, konsolideret (% af BNP)	74,8	86,8	93,4	110,8	109,2	107,4	.	.
Misligholds bruttogæld (% af samlede gældsinstrumenter og samlede lån og forskud) (2)	.	2,9	3,5	1,7	2,0	.	.	.
Selskaber, nettoudlån (+) eller nettolåntagning (-) (% af BNP)	3,6	7,8	6,7	4,8	7,3	6,1	7,2	7,7
Selskaber, overskud af produktion (% af BNP)	22,7	22,3	24,3	24,4	24,9	25,6	26,2	26,5
Husholdninger, nettoudlån (+) eller nettolåntagning (-) (% af BNP)	-4,8	-1,0	1,0	0,0	1,0	-0,1	-0,2	-0,4
Deflateret boligprisindeks (årlig ændring)	11,1	-6,0	4,2	1,6	4,6	.	.	.
Boliginvesteringer (% af BNP)	6,2	4,3	4,2	5,0	5,5	5,6	.	.
Betalingsbalancens løbende poster (% af BNP)	3,0	5,2	8,0	8,8	8,1	8,3	7,8	7,7
Handelsbalance (% af BNP)	4,2	5,5	6,7	7,4	6,5	6,7	.	.
Bytteforhold, varer og tjenester (årlig ændring)	0,4	0,6	0,3	-0,1	2,2	-0,2	-1,5	0,0
Kapitalposter (% af BNP)	0,1	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,1	.	.
Nettostilling over for udlandet (% af BNP)	-0,8	14,5	47,2	77,5	68,8	75,6	.	.
NENDI - NIIP ekskl. ikke-misl. instrumenter (% af BNP) (1)	-25,6	-18,5	11,2	28,9	30,0	31,6	.	.
Passiver over for udlandet ekskl. ikke-misl. instrumenter (% af BNP) (1)	139,7	163,7	163,0	163,8	184,7	165,2	.	.
Eksportresultater ift. udviklede lande (ændring i % over 5 år)	3,2	-1,5	-6,7	1,1	12,0	.	.	.
Eksportmarkedsandele, varer og tjenester (årlig ændring)	-1,6	-3,8	0,3	3,4	6,3	-1,9	0,7	0,2
Nettotilstrømning af direkte udenlandske indtægter (% af BNP)	1,8	2,1	1,5	2,9	2,1	4,6	.	.
Offentlig saldo (% af BNP)	4,3	-1,6	0,2	4,1	-0,2	2,3	0,9	0,6
Strukturel saldo (% af BNP)	.	.	0,3	4,3	2,3	3,5	1,9	2,2
Offentlig bruttogæld (% af BNP)	35,1	41,4	39,2	33,6	42,1	36,7	34,9	33,9

(1) Nettostilling over for udlandet ekskl. direkte investeringer og aktieportefølje.

(2) Nationale bankkoncerner og selvstændige banker, udenlandsk kontrollerede datterselskaber (EU og ikke-EU) samt udenlandsk kontrollerede filialer (EU og ikke-EU).

Kilde: Eurostat og ECB pr. 2.5.2022, i det omfang tallene foreligger; Europa-Kommissionen for så vidt angår prognosetal (forårsprognose 2022).

I dette bilag vurderes risiciene for den finanspolitiske holdbarhed for Danmark på kort, mellemlang og lang sigt. Analysen følger samme flerdimensionelle tilgang som rapporten om finanspolitisk holdbarhed fra 2021, der er ajourført på grundlag af Kommissionens forårsprognose 2022.

Tabel 1 indeholder basisfremskrivninger af gælden. Den viser den forventede udvikling i den offentlige gæld samt opdelingen på primær saldo, sneboldeffekt (den kombinerede virkning af rentebetalinger og nominal BNP-vækst på gældsdynamikken) og stock-flow-tilpasninger. Disse fremskrivninger bygger på en forudsætning om, at der ikke træffes nye finanspolitiske foranstaltninger efter 2023, og omfatter den forventede positive virkning af investeringer under NextGenerationEU.

Figur 1 viser fire alternative scenarier på grundlag af referencescenariet for at

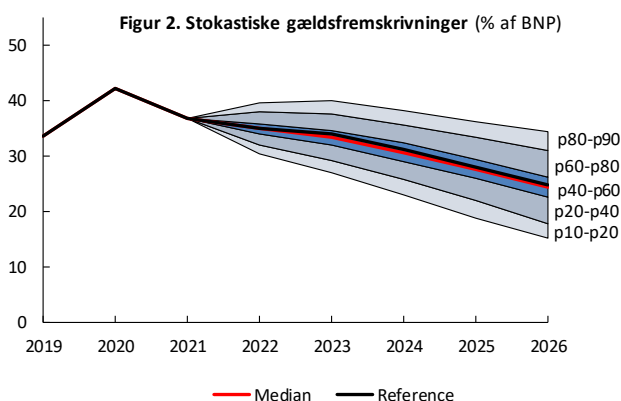
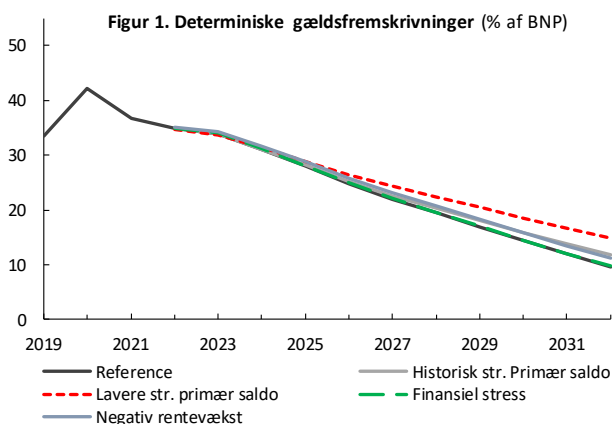
illustrere virkningen af forskellige antagelser. I det scenarier for den historiske strukturelle primære saldo forudsættes det, at den strukturelle primære saldo gradvist vender tilbage til det tidligere gennemsnitlige niveau. I scenarier med lavere strukturel primær saldo er saldoen permanent svagere end i referencescenariet. Scenarier med negativ rentevækst forudsætter en mindre gunstig sneboldeffekt end i referencescenariet. I scenarier med finansiell stress oplever landet midlertidigt højere markedsrenter i 2022.

Figur 2 viser resultatet af stokastiske fremskrivninger. Disse fremskrivninger viser, hvordan gælden påvirkes af 2 000 forskellige chok, der påvirker den offentlige budgetstilling, økonomisk vækst, rentesatser og valutakurser. Keglen dækker 80 % af alle de simulerede gældsudviklinger, hvilket udelukker halebegivenheder.

Tabel 2 viser S1- og S2-indikatorerne for finanspolitisk holdbarhed og deres vigtigste

Tabel A19.1: Analyse af gældsholdbarheden for Danmark

Tabel 1. Gældsfremskrivning, references	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Bruttogældskvote (% af BNP)	33,6	42,1	36,7	34,9	33,9	31,1	28,0	24,8	22,0	19,4	16,9	14,4	11,9	9,7
Ændringer af gælden	-0,4	8,5	-5,4	-1,8	-1,0	-2,8	-3,1	-3,2	-2,8	-2,6	-2,5	-2,5	-2,4	-2,2
heraf														
Primært underskud	-4,8	-0,4	-2,9	-1,5	-1,1	-1,9	-2,2	-2,5	-2,3	-2,2	-2,1	-2,1	-2,1	-2,0
Sneboldeffekt	-0,2	0,4	-2,3	-1,5	-0,9	-1,0	-0,9	-0,7	-0,5	-0,4	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3
Stock-flow-tilpasninger	4,6	8,5	-0,2	1,2	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruttofinansieringsbehov (% af BNP)	6,4	14,6	4,7	6,9	6,7	4,7	3,3	2,1	1,3	0,7	0,3	-0,2	-0,5	-0,6

Tabel 2. Opdeling af S1- og S2-indikatorerne for holdbarhedsgabet

	S1	S2
Overordnet indeks (procentpoint af BNP)	-5,9	-0,8
heraf		
Oprindelig budgetstilling	-4,7	-2,6
Gældskrav	-2,0	
Aldersrel. udgifter	0,8	1,8
heraf		
Pensioner	-0,3	-1,5
Sundhedspleje	0,2	0,7
Langtidspleje	1,0	3,0
Andet	-0,1	-0,4

Kilde: Europa-Kommissionen

Tabel A19.2: Heatmap over risici for den finanspolitiske holdbarhed for Danmark

Kort sigt	Mellemlang sigt						Lang sigt					
	Samlet set (S0)	Samlet set (S1+DSA)	S1	Samlet set	Gældsholdbarhedsanalyse (DSA)						S2	Samlet set (S2+DSA)
					Deterministiske scenarier							
					Reference	Historisk str. primær saldo	Lavere str. primær saldo	Negativ rentevækst	Financiell stress	Stokastiske fremskrivninger		
LAV	LAV	LAV	LAV	Samlet set	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV	
				Gælds niveau (2032), % af BNP	10	12	15	11	10			
				Toppunktsår for gæld	2021	2021	2021	2021	2021			
				Finanspolitisk råderum	64%	68%	73%	64%	64%			
				Sandsynlighed for, at gælden i 2026 overstiger niveauet i 2021						6%		
				Forskel mellem den 90. og den 10. percentil (procentpoint af BNP)						19		

(1) Gælds niveau i 2032: grøn: under 60 % af BNP, gul: mellem 60 % og 90 %, rød: over 90 %. (2) Gældsskudbelastningsåret viser, om gælden forventes at stige samlet set i løbet af det næste årti. Grøn: gælds niveauet topper tidligt; gul: gælds niveauet topper i midten af fremskrivningsperioden; rød: gælds niveauet topper sent. (3) Mulighed for finanspolitisk konsolidering viser hvor stor en andel af tidligere budgetstillinger i landet, som var strammere end den, der antages i referencescenariet. Grøn: høj værdi, dvs. at den antagne budgetstilling er plausibel ud fra historiske standarder og giver mulighed for korrigerende foranstaltninger, hvis det er nødvendigt; gul: moderat; rød: lav. (4) Sandsynlighed for, at gældskvoten i 2026 overstiger niveauet i 2021: grøn: lav sandsynlighed, gul: mellem, rødt: høj (hvilket også afspejler det oprindelige gælds niveau). (5) Forskel mellem den 90. og den 10. percentil måler usikkerheden på grundlag af gældsfordelingen under udsættelse for 2 000 forskellige chok. Grønne, gule og røde felter tyder på stigende usikkerhed.

Kilde: Europa-Kommissionen (for yderligere oplysninger om Kommissionens flerdimensionale tilgang henvises til 2021-rapporten om finanspolitisk holdbarhed).

drivkræfter. S1 måler den konsolideringsindsats, der er nødvendig for at bringe gælden ned på 60 % af BNP over 15 år. S2 måler den konsolideringsindsats, der er nødvendig for at stabilisere gælden over en uendelig tidshorisont. Den oprindelige budgetstilling måler den indsats, der kræves for at dække fremtidige rentebetalinger, *aldringsomkostninger* afspejler behovet for at absorbere den forventede ændring i aldersrelaterede offentlige udgifter såsom pensioner, sundhedspleje og langtidspleje, mens *gældskravet* måler den yderligere tilpasning, der er nødvendig for at nå gældsmålet på 60 % af BNP.

Endelig viser heatmappet den overordnede risikoklassificering for den finanspolitiske holdbarhed (tabel A19.2). Risikokategorien *kort sigt* er baseret på S0-indikatoren, som er en indikator for finanspolitisk stress i det kommende år. Risikokategorien *mellemlang sigt* er afledt af gældsholdbarhedsanalysen og S1-indikatoren. Gældsholdbarhedsanalysen vurderer risici for bæredygtigheden på grundlag af flere kriterier: det forventede gælds niveau om 10 år, gældsudviklingen ("toppunktsåret"), troværdigheden af de finanspolitiske antagelser og plads til strammere positioner, hvis det er nødvendigt ("finanspolitisk konsolideringsmulighed"), sandsynligheden for, at gælden ikke stabiliseres i de næste 5 år, og omfanget af usikkerhed. Risikokategorien *lang sigt* er baseret på S2-indikatoren og gældsholdbarhedsanalysen.

Samlet set er risiciene på kort sigt for de offentlige finansers holdbarhed lave. Kommissionens indikator for tidlig varsel (S0) viser ikke tegn på større finanspolitiske risici på kort sigt (tabel A19.2).

Risiciene på mellemlang sigt for de offentlige finansers holdbarhed er lave. Begge elementer i Kommissionens mellemfristede analyse fører til denne konklusion. For det første viser analysen af gældsholdbarheden, at den offentlige gæld ifølge referencescenariet forventes at fortsætte med at falde betydeligt fra omkring 35 % af BNP i 2022 til omkring 10 % af BNP i 2032 (tabel 1). Denne gældsudvikling vil kunne modstå mulige chok i finanspolitiske, makroøkonomiske og finansielle variabler, som illustreret ved alternative scenarier og stokastiske simuleringer, der alle peger på lave risici (figur 1 og 2). Samtidig peger S1-indikatoren for holdbarhedsgabet (-5,9 procentpoint af BNP) i retning af, at landet har tilstrækkeligt råderum til at nedbringe det primære overskud uden at overskride referenceværdien på 60 % af BNP (tabel 2). Samlet set afspejler den lave risiko det nuværende overskud og den lave gæld til trods for stigningen i de forventede omkostninger i forbindelse med aldring, primært i forbindelse med langtidspleje.

Risiciene på lang sigt for de offentlige finansers holdbarhed er lave. På lang sigt peger både S2-indikatoren for holdbarhedsgabet (-0,8 procentpoint af BNP) og

gældsholdbarhedsanalysen i retning af lave risici. S2-indikatoren tyder på, at det for at stabilisere gælden på lang sigt ikke vil være nødvendigt at forbedre den nuværende budgetstilling, og at der er et vist råderum til at håndtere fremtidige budgetpres som følge af befolkningens aldring, navnlig relateret til langtidspleje og sundhedsudgifter (tabel 2).